

Byggnadsminnen i Eksjö stadskärna

Kulturhistoriskt handlingsprogram för Eksjö stad i fyra delar
Programmet antaget av kommunfullmäktige 25 mars 2010

Innehåll

ÖVERSIKTSKARTA.....	4
TORGMILJÖN OCH BEBYGGELSEN RUNT TORGET	5-6
BANKEN 1	7-8
ÖVERGRIPANDE OM KVARTERET BOKTRYCKAREN	9
BOKTRYCKAREN 1	10-11
BOKTRYCKAREN 2 ... 1	12
BOKTRYCKAREN 3	13-14
BOKTRYCKAREN 4	15-16
BOKTRYCKAREN 5	17-19
BOKTRYCKAREN 6	20-23
BOKTRYCKAREN 7	24-26
BOKTRYCKAREN 9 OCH 10	27-30
BOKTRYCKAREN 13	31-33
BOKTRYCKAREN 15	34
BORGEN 1	35-38
BORGEN 2	39-43
BORGEN 3	44-46
BORGEN 4	47
ÖVERGRIPANDE OM KVARTERET BRÄNNERIGÅRDEN	48
BRÄNNERIGÅRDEN 1	49-51
BRÄNNERIGÅRDEN 6	52-53
BRÄNNERIGÅRDEN 7	54-57
ÖVERGRIPANDE OM KVARTERET CISELÖREN	58
CISELÖREN 1	59-61
CISELÖREN 2	62-64
CISELÖREN 3	65-67
CISELÖREN 4	68-69
CISELÖREN 5	70-72
CISELÖREN 6	73-75
FÄRGAREN 3	76-85
FÄRGAREN 4	86-92
GARVAREN 5	93-96
GELBGJUTAREN 3	97-100
GULDSMEDEN 1	101-103
GULDSMEDEN 2	104-108
GULDSMEDEN 3.....	109-110
HANDSKMAKAREN 5	111-113
KOMMINISTERN 1	114-115
KOMMINISTERN 2	116-118
ÖVERGRIPANDE OM KVARTERET KOPPARSLAGAREN	119
KOPPARSLAGAREN 2	120-130
KOPPARSLAGAREN 3	131-132
MAGISTERN 6	133-136
REKTORN 1	137-138
RÅDHUSET 1 ..	139-140
SOCIETETEN 1	141-144
SOCIETETEN 2	145

Innehåll (forts)

TIGERN 11	146-148
TIGERN 2	149-153
ÖVERGRIPANDE OM KVARTERET VAXBLEKAREN	154
VAXBLEKAREN 1	155-157
VAXBLEKAREN 10	158-160
VAXBLEKAREN 11	161-167
VAXBLEKAREN 12 OCH 13	168-171
VINSKÄNKEN 2	172-174
VINSKÄNKEN 3	175-177

Markering av byggnadsminnena och det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet

Torgmiljön och bebyggelsen runt torget

Byggnadsminne

Nationaldagsfirandet 6:e juni 1985 på stora torget. Foto Bertil Ring, Smålandstidningen.

Karaktäristik

Stora torget-ceremonitorget. Torget har tillkommit för de stora ceremonierna eller manifestationerna. Torget är stadens centrum och har så varit sedan urminnes tider. På torget har det tidigare lästs kungörelser, utdömts bestraffningar och bedrivits handel.

Eksjö's invånare använder sitt torg i dag på det sätt som det är skapat för och till ceremonier, manifestationer, musikparader, handel och en stor mängd varierande underhållning. Torget, utan fasta glasstånd och busskurer, trädplanteringar och gjutjärnspollare, är det en stor tillgång för ovanstående verksamheter.

Stora Torget har i huvudsak behållit den utformning det fick efter branden 1857. Den förhållandevis stora torgytan utgör en övergång mellan den medeltida stadsplanen i norr och 1800-talets rutnätsplan i söder. Torget avgränsas i norr av den äldre trähusbebyggelsen som, med

sina smala krokiga gator, bildar en närmast sluten vägg åt norr. Den södra stadsdelens sammanbyggda husrad sluter torget åt sydväst, medan den breda Södra Storgatans möte med Södra Kyrkogatan tillsammans med den glesa bebyggelsen i kvarteret Banken utgör en mer diffus avgränsning. I väster avgränsas torget av Rådhuset/Stora Hotellets höga och breda byggnad vars volym ytterligare förstärks av höga träd på ömse sidor. Vid östra kanten av torget ligger Eksjö stadskyrka som omgärdas av en kyrkopark med höga träd.

Torgytan är satt med gatsten. I södra delen av torget har rader av gatsten med avvikande kulör lagts. Dessa har troligen utgjort markeringar och riktmärken för militära parader. Runt torget löper körbanor. Dessa är något försänkta och avgränsas av gatsten. Torgets mitt är något förhöjd vilket förstärker kyrkan och Stadshotellets monumentalitet på bekostnad av bebyggelsen runt torget.

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Knappast någon stad i landet har en så enhetlig och välbevarad stadsmiljö kring ett torg med fasader från mitten av 1800-talet. De norra torgfasaderna har sannolikt tillkommit under 1800-talet, medan byggnaderna i sin grundplan sannolikt är äldre, troligen från 1600-1700-talen. Hela miljön, inklusive stenbeläggningen, har därför ett högt kulturhistoriskt värde.

Torget blev byggnadsminnesförklarat 1999. Med beslutet följde skyddsföreskrifter;

Området får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras. Området skall hållas i sådant skick att områdets karaktär inte förvanskas. Gatubeläggningen skall bevaras.

Skyddsnivå

Nivå 2 – kvalificerad hänsyn.

Torgytan

Övergripande om bebyggelsen kring torget

Kvarteren runt torget karaktäriseras av bebyggelse med före detta handelsgårdar, som är grupperade kring slutna innergårdar. När man befinner sig på dessa innergårdar, upphör stadsljudet, och upplevelsen är, att man befinner sig långt från centrum av en stad.

Kvartermiljöerna präglas av att olika nödvändiga funktioner fanns inom en stadsgård, såsom bostäder åt gårdens ägare och tjänstefolk, stall, olika typer av förrådsbyggnader o.s.v. Dessa förhållanden kan fortfarande

tydligt utläsas i gårdsmiljöerna inom kv. Borgen, utefter torgets södra sida.

Arkitekturen är genomgående klassicistisk för huvudfasaderna, även vad gäller fasaderna på de senmedeltida byggnaderna utefter torgets norra sida. Hela registret av det klassicistiska formspråket finns här, med bland annat rusticeringar, våningsband, pilastrar, kornischer och profilerade takfötter. Gårdsfasaderna däremot är betydligt förenklade i sina detaljutformningar.

Banken 1

Byggnadsminne

Fasad mot väster

Fasad mot öster och Södra Kyrkogatan

Byggnad utefter Apotekaregränd

Fasad mot Södra Storgatan

varför allt interiört är av sentida material och utförande. Gårdsbyggnaderna uppfördes 1807 på Qvarnarp för exercisskvadronen. Byggnaderna flyttades och besiktigades 1827 på Ränneslätt.

År 1858 genomfördes en auktion på officerskasernen, husarkasernen och marketenterikasernen. Handlaren A. Palmblad från Eksjö köpte officers- och marketenterikasernen. Officerskasernen återuppfördes på kv Banken och troligen återanvändes marketenterivirket till förrådsbyggnaden på samma fastighet.

Historik

Byggnaden är uppförd strax efter stadsbranden 1856. 1909 försågs fasaden mot väster med skyltfönster, och troligen också den liggande hyvlade panelen. Byggnaden har invändigt ”moderniserats” vid ett flertal tillfällen,

Arkitektur- byggnads- och gårdsbeskrivning

Fastigheten består av dels en huvudbyggnad utefter Södra Storgatan, dels två gårdsbyggnader. Samtliga byggnader är timrade. Huvudbyggnadens fasader i bottenvåningen av hyvlad, spontad och liggande panel medan andra våningen är stående hyvlad panel med locklist i halvrund profil. Gårdsbyggnaderna är opanelade och rödfärgade. Samtliga fönster i huvudbyggnaden har kopplade bågar i sentida konstruktion. Takbeläggningen på huvudbyggnaden utgörs av tvåkupiga betongpannor, medan på gårdsbyggnaderna utgörs takbeläggningen av lertegel.

De tillkomna skyltfönstren är småskaliga och deras placeringar följer byggnadens arkitektoniska uppbyggnad.

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Samtliga fasader mot gata och gård, ska på grund av sin utformning tillmätas ett kulturhistoriskt värde och byggnaderna genom sin historia.

Byggnaderna utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet.

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad år 1999. Med beslutet följde skyddsföreskrifterna.

1. Byggnaderna får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. Byggnaderna skall underhållas så att de inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar.
3. Området får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras. Området skall hållas i sådant skick att områdets karaktär inte förvanskas. Gatubeläggningen skall bevaras.

Skyddsnivåer

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

- Huvudbyggnadens exteriör.
- Gårdsbyggnaderna

Nivå 4, hänsyn

- Interiörer.

Övergripande om kvarteret Boktryckaren

Röd linje markerar tomtränns på 1696 års karta. Svart linje markerar dagens tomtränser.

Fastigheterna har från begynnelsen haft huvudbyggnaden mot öster och gårdsbyggnader, såsom stall, avträde och vedbodnar mot väster utefter nuvarande Västerlånggatan. Flera fastigheter förefaller ursprungligen haft gavelställda byggnader mot gatan, vilket var vanligt förekommande i de medeltida miljöerna.

Med undantag av två sentida bostadshus är samtliga byggnader byggnadsminnen. Bebyggelsen är enhetlig i

samma form och skala. Avvikande är den klassicistiskt utformade fasaden på Boktryckaren 6, men avvikelsen i skala är marginell. Samtliga huvudbyggnader utefter Nygatan har sina huvudentréer mot gatan, vilket ska tillmätas ett högt kulturhistoriskt värde. Samtliga gårdar är slutna, genom byggnader, plank eller staket. Fasaderna mot Nygatan ger gatan en karaktär av boendegata, eftersom ingen byggnad har skyltfönster.

Boktryckaren 1

Apotekare Stendahls gård

Byggnadsminne

Fasad mot Stora Torget

Historik

Fastigheten är bebyggd med två byggnader, vilka har huvudfasaderna mot torget och vinkelbyggnader mot Nygatan respektive Västerlånggatan. Den östra byggnadens ålder är ovisst, men den fick i huvudsak sitt nuvarande utseende genom en ombyggnad 1876 efter ritningar av stadsbyggmästaren i Jönköping, Wilhelm Witting. Den västra byggnaden uppfördes som tryckeribyggnad åt Eksjötidningen efter ritningar från 1907, upprättade av byggmästarefirman Andersson och Abrahamsson, Eksjö. Bottenplanet genomgick en omfattande ombyggnad för att skapa större och översiktligare affärslokaler 1984-85. Nuvarande färgsättning tillkom 2001.

Fasad mot Norra Kyrkogatan

Nordiska museets anteckningar från 1929-33 ger följande upplysning:

Stora torget – Nygatan ett vinkelbyggt tvåvåningshus med gul rustikimiterande liggpanel i bottenvåningen, lockribbpanel i övervåningen, sockel av gråstensblock, sena bruna fönsterbågar, vita listverk. Sadeltak med tvåkupigt tegel. Väster om föregående senare vinkelbyggnad. 1860-1870-talet.

Fasad mot väster och norr

Arkitektur- byggnads- och gårdsbeskrivning

Östra byggnaden är uppförd av timmer. Fasaderna mot torg och gata är hyvlad, spontad träpanel som är rustiserad i bottenvåningen medan andra våningen består av locklistpanel med profilerade locklister. Takfoten är profilerad. Fasaderna delas med profilerade pilastrar med fyllningar. Fasadutformningen är sannolikt från sista halvan av 1800-talet, troligen 1870-80 tal. Detta är sannolikt byggnadens tillkomstår. Fasaden är ursprunglig, med undantag för skyltfönster. Fönstren är av fyraluftstyp och sentida. Fönstrens foder är profilerade och i övervåningen försedda med profilerade överliggare samt fönsterbröstningar med ramverk. Takbeläggningen är betongpannor. Sockeln består av huggen granit.

Den västra byggnaden är troligen uppförd i stående plank eller stående timmer. Fasadbeklädnaden är fas-spåntpanel. Fönster är av fyraluftstyp och nedre bågarna har sex rutor medan de övre har fyra rutor. Takbeläggningen är tvåkupigt lertegel. Fönster förefaller vara original. Sockel består av huggen granit, vilken är putsad.

Gården är belagd med fältsten, vilken förefaller vara ursprunglig.

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Fasadernas utformning och detaljer samt gårdsbeläggningen, har ett högt kulturhistoriskt värde.

Byggnaden utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet.

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1993. Med beslutet följde skyddsföreskrifter.

1. Byggnaden får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. Byggnaderna skall underhållas så att de inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att byggnadernas kulturhistoriska värde inte minskar.
3. Fastigheten får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras utan Länsstyrelsens tillstånd. Området skall hållas i sådant skick att byggnadernas utseende och karaktär inte förvanskas.

Skyddsnivåer

Nivå 2, kvalificerad hänsyn.

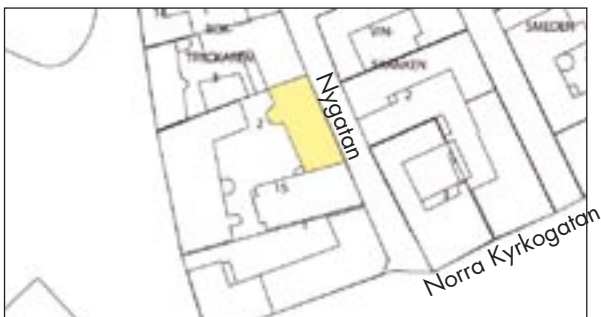
- Byggnadernas exteriör och detaljutformning.
- Gårdsbeläggningen.

Nivå 4, hänsyn.

- Invändiga förändringar.

Boktryckaren 2

Byggnadsminne

pel på ett boningshus från 1800-talets senare del och har därför ett kulturhistoriskt värde. Fasaderna överensstämmer med övrig bebyggelse i form och skala.

Byggnaden utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet.

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1994. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaden får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre

Fasad mot Nygatan

Fasad mot Nygatan. Foto odaterat, men troligen från tidigt 1900-tal

Historik

Byggnaden uppfördes troligen 1878. I byggnaden har det varit inrymt ett bryggeri.

Byggnadsbeskrivning

Fastigheten har entré från gatan. Byggnaden är uppförd i timmer. Fasaden mot gata har fasspantpanel och mot gården locklistpanel och förefaller ursprunglig. Bottenvåningens fönsteromfattningar har överstycken med spjälor och överliggare. Genom byggnaden går ett portlider med en trägrind. Takbeläggningen är enkupiga betongpannor.

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Byggnadens fasader och detaljer. Byggnaden är ett exem-

byggas om eller på annat sätt förändras.

2. Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att byggnadens kulturhistoriska värde inte minskar.
3. Fastigheten får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras utan Länsstyrelsens tillstånd. Området skall hållas i sådant skick att byggnadens utseende och karaktär inte förvanskas.

Skyddsnivåer

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

- Byggnadens exteriör, fasaddetaljer och skala.

Nivå 4, hänsyn

- Invändiga förändringar.

Boktryckaren 3

Byggnadsminne

Rumsinteriör på andra våningen

Fasad mot Nygatan

Historik

Fastigheten kallas för Trollegården på grund av dess tidigare ägare. Byggnaden mot Nygatan uppfördes troligen under senare delen av 1600-talet. Fasaden mot Nygatan hade skyltfönster, vilka togs bort omkring 1977-78. Fasadpanelen på andra våningen förefaller vara ursprunglig eller åtminstone ålderdomlig. Bottenvåningens fasad är sannolikt från 1977-78. Byggnaden genomgick en omfattande ombyggnad 1977-78. I samband med utrivningen av vägg- och takbeklädnader återupptäcktes omfattande vägg- och takmålningar.

Vid ombyggnaden 1977 motsatte sig fastighetsägaren att målningarna skulle vara synliga, varför alla målningar dokumenterades och doldes av nya väggar. Planlösningen

reviderades för att undvika att en vägg skulle tagas bort. Byggnaden har tidigare blivit ombyggd flera gånger. 1914 byggdes den bl. a. ut mot gården. 1939 genomfördes en ytterligare en ombyggnad. Flera takmålningar togs då tillvara av Fornminnesföreningen som i början magasinerade dem i en utrymd gammal flickskola. Samtidigt förlades beredskapsstyrkor i lokalerna, och en del av takbräderna blev bränsle. Vid inventeringen 1947 saknades 17 brädor. Återstoden av takbräderna är numera arkiverade hos Eksjö museum. En synnerligen detaljerad analys av dels de nedmonterade, som de kvarsittande målningarna, finns att studera i den konstvetenskapliga studien av Ulrika Stigbäck. 1952 inreddes en affär i bottenvåningen och i samband härmed har ytterligare en del av vägg- och takmålningar gått förlorade.

Nordiska museets anteckningar från 1929-33 ger följande upplysning:

Utmed Nygatan ett tvåvåningshus med grå lockribbpanel, gråputsad låg sockel, delvis butiker i bottenvåningen, jämte vita tre rutor höga fönsterbågar. Dörr och genomgång till gården genom husets mitt. Åt gården grå liggspåntpanel. På gårdens norra sida ett tvåvåningshus med grå lockribbpanel, gråputsad sockel, bruna två rutor höga fönsterbågar med 1700-talsbeslag samt tolvrutiga fönsterbågar med 1700-talsbeslag. Sadeltak med enkupigt tegel. På gårdens västra sida utmed Färgaregatan boningshus från 1900-talet.

Byggnadsbeskrivning

Byggnaden har entré från gatan. Byggnaden är uppförd i timmer och bottenvåningens fasad har hyvlad och sponstad panel. Andra våningen består fasaden av locklistpanel. Fasadbeklädanden är sentida i bottenvåningen. Fasaden mot gatan utgörs av täckfärg, troligen linolja medan gårdsfasaden är rödfärgad. Takbeläggningen är betongpannor. Sockeln är putsad stensockel.

Kulturhistoriskt skyddsvärt

På grund av vägg- och takmålningarna, som bekräftar byggnadens höga ålder, ska den tillmätas ett högt kulturhistoriskt värde.

Fasaderna har en utformning som överensstämmer med övrig bebyggelse i form och skala. Interiört har de kvarsittande vägg- och takmålningarna, trots att de inte är synliga, ett högt kulturhistoriskt värde.

Byggnaden utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet.

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1993. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaden får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att byggnadens kulturhistoriska värde inte minskar.
3. Fastigheten får inte utan Länsstyrelsens tillstånd ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras. Området skall hållas i sådant skick att byggnadens utseende och karaktär inte förvanskas.

Skyddsnivåer

Nivå 1, ovillkorlig hänsyn

- Kvarvarande, dolda vägg- och takmålningar

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

- Byggnadens exteriör och skala.
- Förändring av planlösning.

Nivå 4, hänsyn

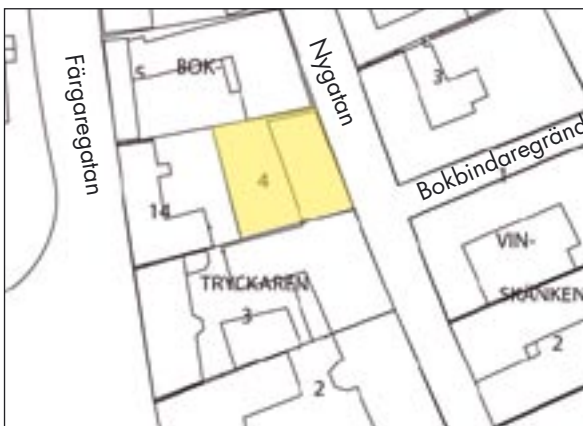
- Övriga invändiga förändringar med beaktande av ovanstående nämnda vägg- och takmålningar.

Källa

Ulrika Stigbäcks avhandling –**Inredningsmåleri och målare i Eksjö**. Se vidare litteraturföteckning.

Boktryckaren 4

Byggnadsminne

Fasad mot väster

Fasad mot Nygatan

Gårdsbeläggningen är i dag sentida med gräsytor och betongplattor. Takbeläggningen är betongpannor.

Nordiska museets anteckningar från 1929-33 ger följande upplysning:

Utmed Nygatan ett tvåvåningshus med gul liggspåntpanel i bottenvåningen. Osynlig sockel, vita foder och listverk. Brun dörr med överljus och lykta. Genomgång genom huset. Saldetak med tvåkupigt tegel. Källare under huset. Åt gården med röd lockribbpanel. Trapphus på husets norra del. Åt gården gröna två rutor höga fönsterbågar med 1700-talsbeslag. Vita foder. Takkupa.

På gårdens södra sida uthus med röd lockribbpanel. Stenfoot av gråsten. Pulpettak. På gårdens västra sida, utmed Färgaregatan, bostadshus från 1900-talet. Kullerstensatt gård.

Historik

Byggnaden har sannolikt uppförts under sista halvan av 1600-talet. Interiört har byggnaden varit bemålad på väggar och tak. I dag finns endast kvar sv/v fotografier. Om målningarna finns kvar under beklädnadsskivorna eller inte, är okänt. Takmålningarna är bland annat s.k. broskverksslingor, vilket förekom före eller under barocken på 1600-talet.

Byggnads- och gårdsbeskrivning

Byggnaden har entré från gatan. Byggnaden är timrad. Gatufasaden är utförd i bottenvåningen med hyvlad liggande fasspångpanel och andra våningen i locklistpanel. Fasadpanelen sannolikt tillkommen i början av 1900-talet. Fönster är sentida. Gårdsfasaden är helt utförd i locklistpanel.

Kulturhistoriskt värde

Med anledning av vägg- och takmålningarna som också bekräftar byggnadens höga ålder, har den i grundstommen ett högt kulturhistoriskt värde.

Fasaderna har en utformning, som överensstämmer med övrig bebyggelse i form och skala.

Byggnaden utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet.

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1994. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaden får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att byggnadens kulturhistoriska värde inte minskar.
3. Fastigheten får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras utan Länsstyrelsens tillstånd. Området skall hållas i sådant skick att byggnadens karaktär inte förvanskas.

Skyddsnivåer

Nivå 1, ovillkorlig hänsyn

- Om det, i samband med framtida underhålls – eller ombyggnadsarbeten, skulle frambringa de ovan beskrivna vägg – och takmålningarna, tillhör dessa denna nivå.

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

- Byggnadens exteriör och skala.

Nivå 4, hänsyn

- Invändiga förändringar.

Källa

Ulrika Stigbäcks avhandling –**Inredningsmåleri och målare i Eksjö**. Se vidare litteraturföteckning.

Boktryckaren 5

Trollegården

Byggnadsminne

Fasad mot söder

Fasad mot Nygatan

Fasad mot söder

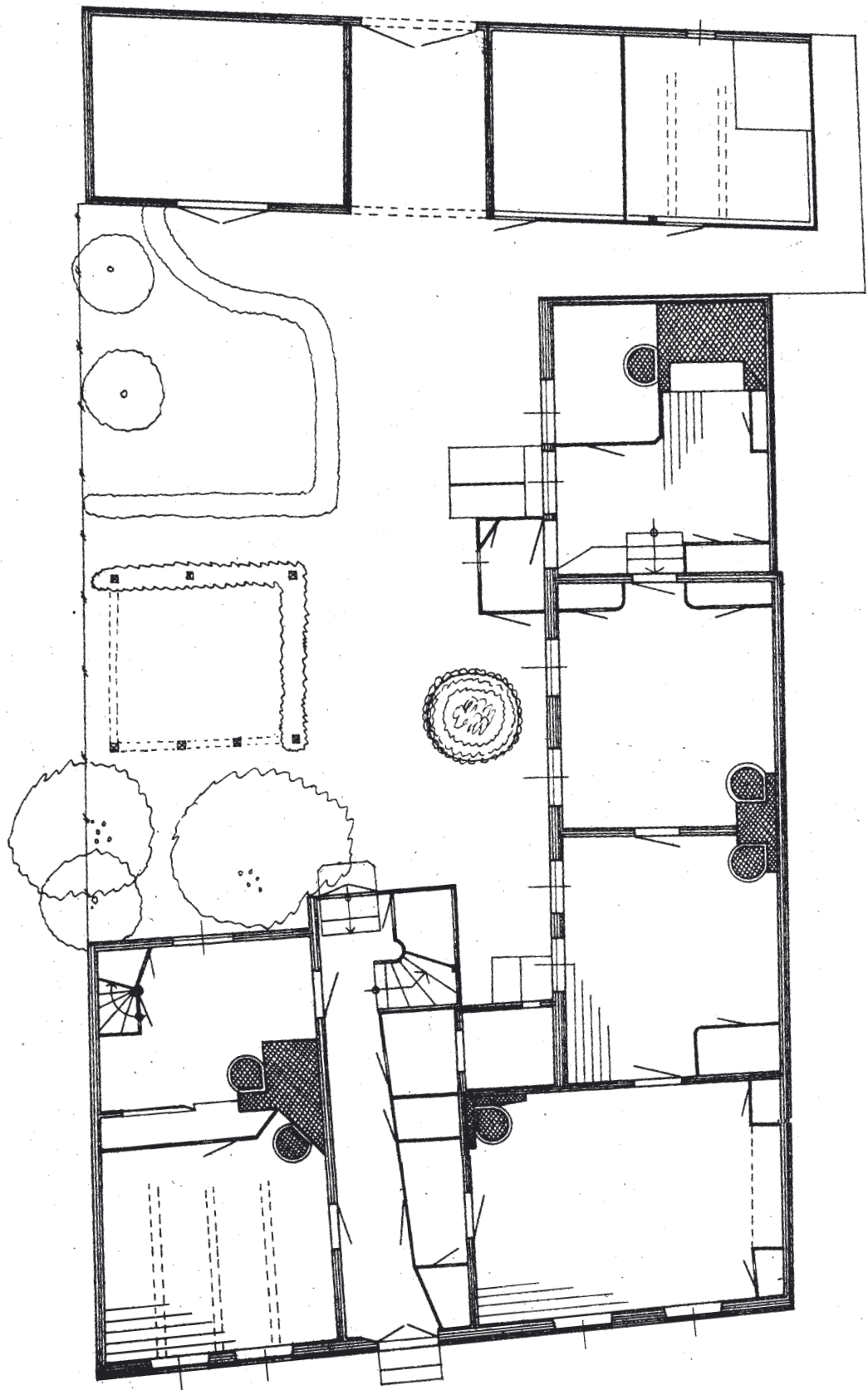
Fasad mot Färgaregatan

Fasad mot väster

Historik

Forskning ger belägg för, att gårdens namn har varit Trollegården, efter dess tidigare ägare Per Trolle (1551-94). Det har inte kunnat påvisas att nuvarande byggnad

Nordiska museets uppmätningssritning 1929-33

härstammar från 1500-talet. Invändigt finns en mängd målningar, en del är daterade till mitten av 1600-talet, medan andra måste tillkommit efter 1707. Huslängan i vinkel mot gatubyggnaden tillkom på 1680-talet. 1853 förvärvar majoren Carl Fredrik von Heideman gården. Gården förblir sedan i släktens ägo fram till 1964 därav namnet Heidemanska gården. Byggnaderna genomgår 1964-65 en omfattande ombyggnad, bl. a. tages fasadpanelen bort och får det utseende byggnaden har i dag. Nordisk museets anteckningar från 1929-33 ger följande upplysning:

Väggmålning i bottenvåningen

Utmed Nygatan ett vinkelbyggt tvåvåningshus med grå liggpanel i bottenvåningen, lockribbpanel i övervåningen, grå tre rutor höga fönsterbågar med 1700-talsbeslag, grå foder, våningsband och listverk. Sadeltak med enkupigt tegel, grå dörrar med överljus och lykta. Åt gården med röd lockribbpanel. Huset utbyggt åt gården.

På gårdens norra sida, motbyggt mot gårdsvinkeln ett envåningshus med röd lockribbpanel, grå spritputsad källarsockel. Utbyggd förstuga, bruna två rutor höga fönsterbågar. Sadeltak med enkupigt tegel. På gårdens västra sida rödtimrat uthus med tjärade dörrar. Sadeltak med enkupigt tegel. Körport från Färgaregatan. 1800-talets förra del.

Byggnads- och gårdsbeskrivning

Byggnaden har entré mot gatan. Byggnaderna är timrade och rödfärgade. Genom den omfattande invändiga ombyggnaden samt borttagandet av fasadpanelen, finns inga ytoriginal kvar i och på huvudbyggnaden, mer än en del innerväggar med målningar. En del målningar har demonterats från sina ursprungliga platser, och monterats på andra väggar inom byggnaden. Beträffande gårds-

byggnaden, saknas uppgifter om dess tidigare utseende. Det är sannolikt att även den har varit panelad. Interiört är denna mera intakt än bostadshuset. Fönster är sentida. Takbeläggningen är betongpannor.

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Byggnaderna överensstämmer med övrig bebyggelse i form och skala. Genom väggmålningarna, som också bekräftar byggnadens höga ålder, ska byggnaden, trots den omfattande ombyggnaden, tillmätas ett högt kulturhistoriskt värde.

Byggnaderna utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet.

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1993. Med beslutet följde skyddsföreskrifter.

1. Byggnaderna får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. Byggnaderna skall underhållas så att den inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att byggnadernas kulturhistoriska värde inte minskar.
3. Fastigheten får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras utan Länsstyrelsens tillstånd. Området skall hållas i sådant skick att byggnadernas utseende och karaktär inte förvanskas.

Skyddsnivåer

Nivå 1, ovillkorlig hänsyn

- Väggmålningarna

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

- Byggnadernas stomme och planlösning.

Nivå 4, hänsyn

- Övriga invändiga förändringar.

Källor

Ulrika Stigbäcks avhandling –**Inredningsmåleri och målare i Eksjö.**

Antikvarie Jan Agertz skrift om Heidemanska gården, Boktryckaren 5, 1985.

Boktryckaren 6

Nordströmska gården

Byggnadsminne

Nordiska museets anteckningar från 1929-33 ger följande upplysning:

Utmed Nygatan ett tvåvåningshus med gröngrå lockpanel, kraftig gråputsad sockel, bruna sena fönsterbågar, vita överstycken. Dörr till genomgång mitt genom huset. Dörrromfattning och överstycke. Fritrappa av trä. Sadeltak med enkupigt tegel. Källare under huset. Åt gården senare verandor.

På gårdens norra sida envåning uthus med röd lockribbpanel, grå dörrar, tjärade foder. Cementputsad sockel. Sadeltak med enkupigt tegel. På gårdens södra sida envåningt gårdshus med gul lockribbpanel, gråputsad gråstenssockel, bruna sena fönsterbågar. Sadeltak med enkupigt tegel. Förstuga åt norr. 1800-talets mitt eller förra del.

Fasad mot Nygatan

Historik

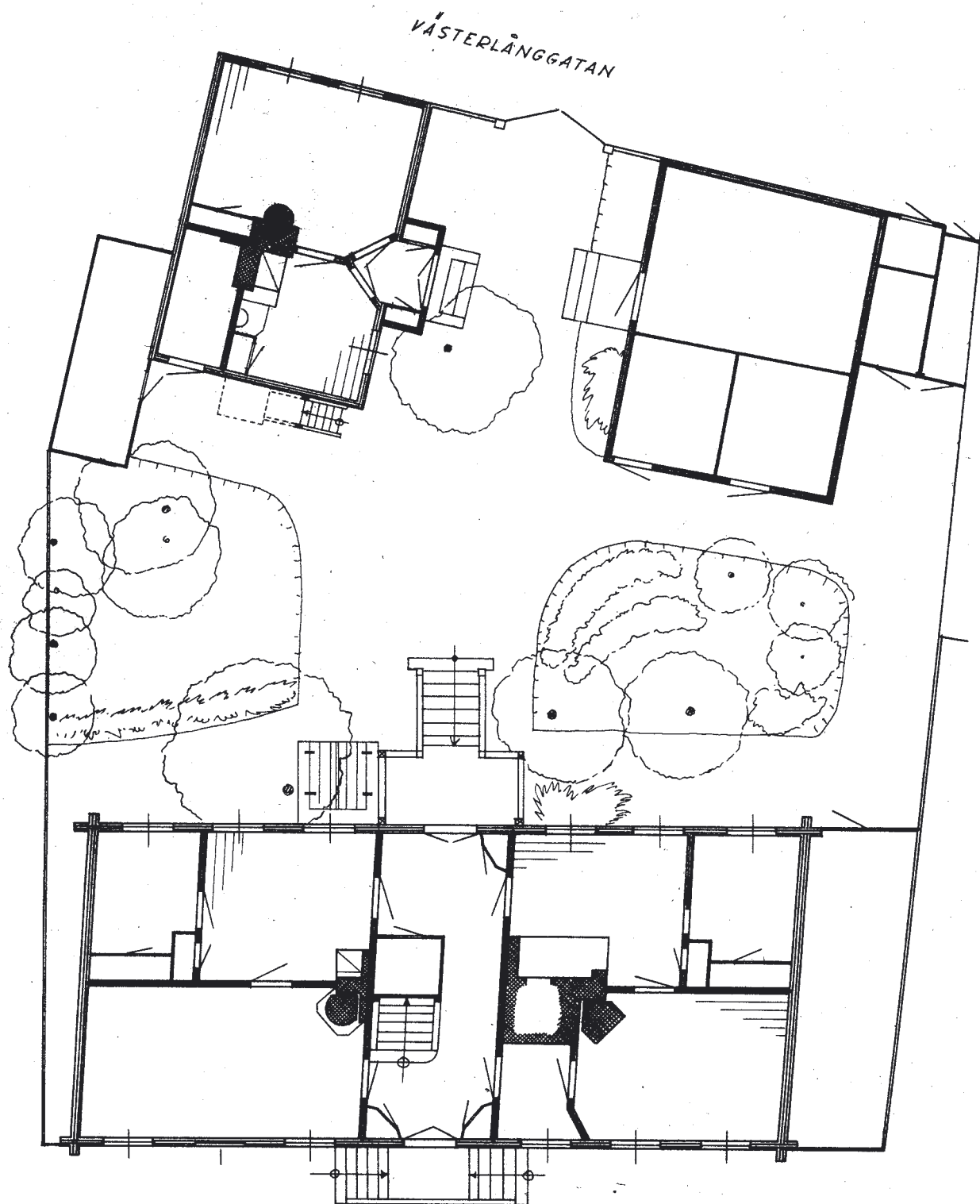
Byggnaden uppfördes i utpräglad nyklassicism 1823. Gårdshuset är troligen samtida.

År 1986 totalrenoverades byggnaden interiört.

Byggnaden uppfördes av apotekaren Carl Magnus Rydell. Gården har fått sitt namn efter den senare ägaren Erik Nordström, vilken tillsammans med sin yngre bror Sven, blev mycket berömda orgelbyggare. Därav namnet Nordströmska gården.

Ytterdörr mot Nygatan

Nordiska museets uppmättningsritning 1929-33

Fasad mot väster

Arkitektur- byggnads- och gårds- beskrivning

Fastigheten är bebyggd med dels en huvudbyggnad mot Nygatan, dels med två gavelställda uthus mot Färgaregatan. Alla byggnaderna är uppförda i timmer.

Huvudbyggnaden

Byggnaden har sin huvudentré från gatan.

Fasaden är klädd med locklistpanel med breda profiletrade locklister och linoljemålade mot gata i en rosa kulör samt gavlar och baksida i gråton. Fasaden mot gatan är ursprunglig. Delar av gaveln mot söder har föredömligt restaurerats under 2008, under antikvarisk kontroll. Fönstren är sentida och har kopplade bågar av tvåluftstyp.

Fasader mot Färgaregatan

Fönsterutformning

Gårdsmiljö mot väster

Fasader som visar de två olika färgsättningarna, den exponerade och mindre exponerade

Bottenvåningens fönster mot Nygatan är försedda med voluter och paletter. Andra våningens fönsterfoder är profilerade och försedda med vattbrädor upptill. Entrén mot Nygatan är pardörrar av spegeltyp och en omfattning med pilastrar och utsmyckat överstycke. En dubbelarmad trappa leder upp till entrén. Fasaden mot gården är försedd med veranda, parspegeldörrar och balkong. Takbeläggningsen är tvåkupiga betongpannor.

Gårdshusen

Fasaderna är locklistpanel som är rödfärgade. Fönster är kopplade bågar och omfattningarna släta med vattbrädor upptill. Takbeläggningsen är på södra byggnaden tvåkupiga betongpannor och norra tvåkupigt lertegel. Byggnaderna är gavelställda, vilket många byggnader har varit i den senmedeltida staden.

Dokumentvärde (historiska egenskaper)

Arkitekturhistoriskt värde

Huvudbyggnadens fasader är utformade i stilperioden nyklassicism. Snickeridetaljer över fönster och omfattningen kring entrédörren är utformade i den nyklassistiska stilgruppen empire. Eftersom fasadutformningen är intakt sedan byggnaden uppfördes 1823, har den ett högt arkitekturhistoriskt värde.

Det är inte ovanligt att fasader på huvudbyggnader färgsätts ”finare” än fasader på gårdshus. Däremot är det

ovanligt att huvudbyggnadens gatufasad har ”finare” och dyrare färgpigment än gavlar och gårdsfasaden. Därför ska huvudbyggnadens färgsättning tillmätas ett högt arkitekturhistoriskt värde.

Personhistoriskt värde (Nordström)

Gården köptes 1879 av orgelbyggaren Erik Nordström och hans yngre bror Sven. Bröderna var skickliga orgelbyggare och blev vida berömda. Bröderna tillverkade ett 40-tal orglar bl.a. till Eksjö kyrka 1867, vilken sedan utökades 1889.

Upplevelsevärde (estetiska, upplevelsemässiga och socialt engagerade egenskaper)

Miljöskapande värde

Byggnaderna utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet.

De gavelställda gårdshusen förstärker upplevelsen av en ålderdomlig stadsdel

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Huvudbyggnadens fasader och färgsättning. Gårdsbyggnadernas form, placering och skala.

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1991. Med beslutet följde skyddsföreskrifter.

4. Byggnaderna får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
5. Byggnaderna skall underhållas så att den inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att byggnadernas kulturhistoriska värde inte minskar.

Skyddsnivåer

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

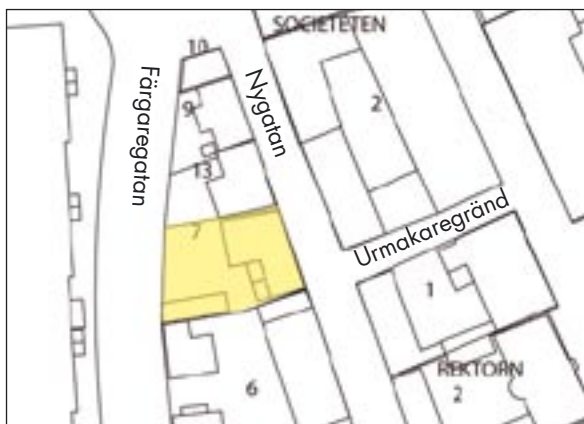
- Huvudbyggnadens exteriör och utvändiga snickeridetaljer.
- Huvudbyggnadens olika färgsättning mot gata, gård och på gavlar.
- Uthusens fasader, skala och placering.

Nivå 4, hänsyn

- Invändiga förändringar

Boktryckaren 7

Krukmakaregården

Fasad mot Färgaregatan

Fasad mot Nygatan

Historik

Bostadshusets ålder är oviss, men stommens timmer kan vara från 1600 eller 1700-talet. Nordiska museets planritning visar på att det förefaller sannolikt att det varit två gavelställda byggnader mot Nygatan, en företeelse som hör till det medeltida byggnadsskicket. Den södra byggnaden har varit en enrumstuga medan den nordliga varit en modifierad enkelstuga. Fasaderna förefaller vara sentida

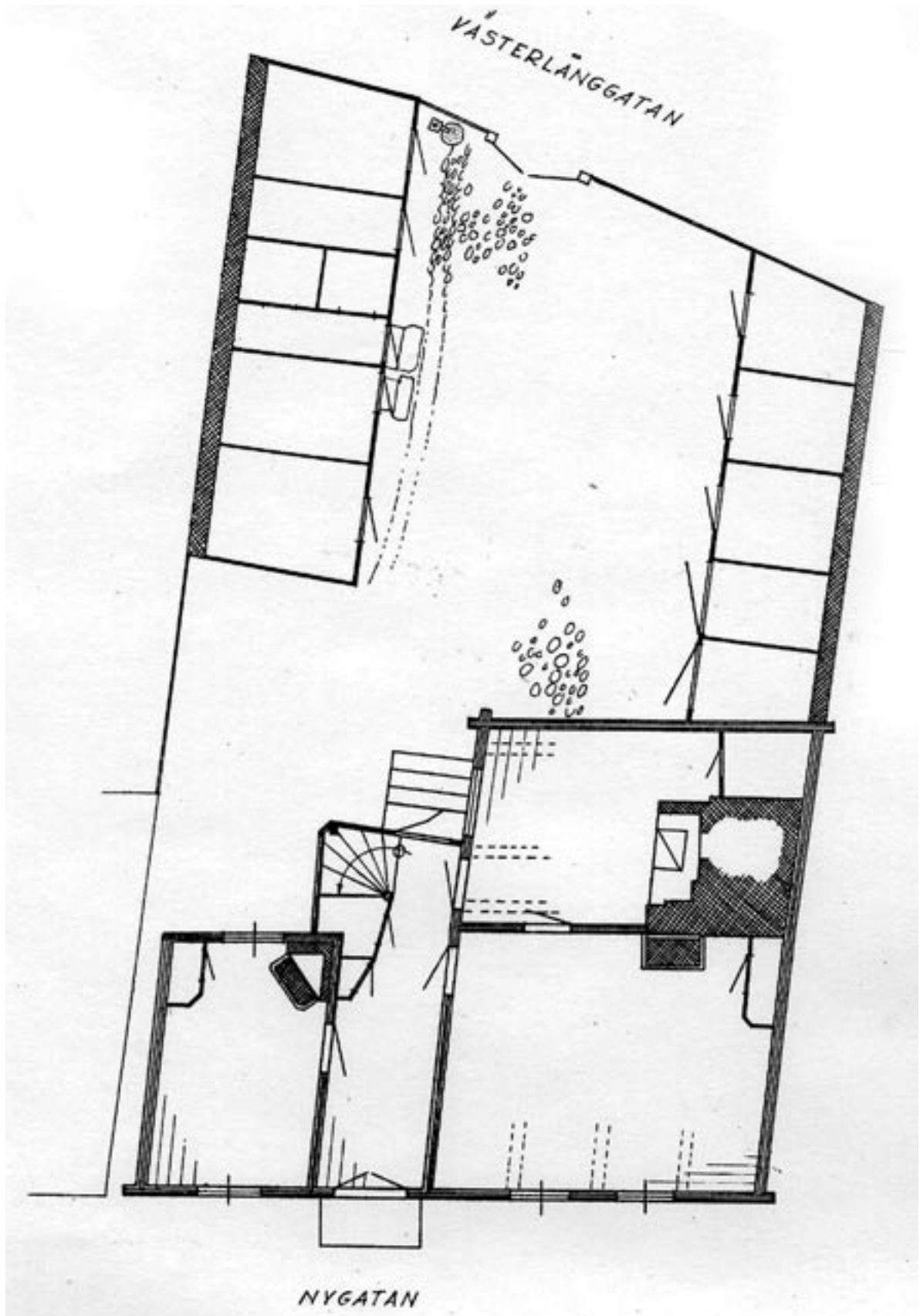
Interiört är byggnaden moderniserad i sentida material. I byggnaden har det varit krukmakeri, varför i folkmun gården kallas för Krukmakaregården.

I byggnadens översta våning har man funnit en bemålad bjälke. Målningen ska vara kvar men inte synlig. Uthusbyggnaden uppfördes 1897.

Nordiska museets anteckningar från 1929-33 ger följande upplysning:

Utmed Nygatan två hopbyggda tvåvåningshus mer tjärad och spritputsad sockel. Röd lockpanel. Bröstlist, under vilken liggpanel. Vita tre rutor höga fönsterbågar i bottenvåningen, två rutor höga i övervåningen. Vita foder. 1700-talsbeslag. Sadeltak med tvåkupigt tegel. Sena dörrar till genomgång genom södra husets norra del. Åt gården i vinkeln mellan husen trapphus. Åt gården röd lockribbpanel samt röd liggspåntpanel.

På gårdens norra sida sena uthus med röd spåntpanel, pulpettak med ren- och trekupigt tegel. På gårdens södra sida envårigt uthus med röd lockribbpanel, sockel av gråstensblock, bruna dörrar. Pulpettak med enkupigt tegel. Kullerstensatt gård. Åt Färgaregatan vitt plank. 1800-talets förra del.

Nordiska museets uppmättningsritning 1929-33

Byggnadsbeskrivning

Byggnaden har entré från gatan. Byggnaden är timrad. Fasaderna består av locklistpanel och förefaller sentida. Norra gaveln är synligt, omålat timmer. Takbeläggningen är betongpannor. Huvudingången mot Nygatan har pardörrar av spegeltyp. Staket utefter västra tomtgränsen. Gården har gräsmatta och beläggning av sentida material.

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Hela byggnadens exteriör med undantag av takbeläggning, ska med anledning av dess ålder och struktur, tillåtas ett högt kulturhistoriskt värde.

Byggnaderna utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet.

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1993. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaderna får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. Byggnaderna skall underhållas så att de inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att byggnadernas kulturhistoriska värde inte minskar.
3. Det område som utgör fastigheten får inte utan Länsstyrelsens tillstånd ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras. Området skall hållas i sådant skick att byggnadernas utseende och karaktär inte förvanskas.

Skyddsnivåer

Nivå 1, ovillkorlig hänsyn

- Kvarvarande, dolda vägg – och takmålningar

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

- Byggnadens exteriör och skala.

Nivå 4, hänsyn

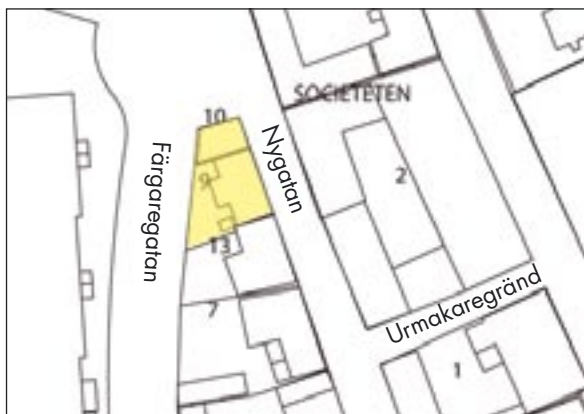
- Övriga invändiga förändringar.

Källa

Ulrika Stigbäcks avhandling –**Inredningsmåleri och målare i Eksjö**. Se vidare litteraturförteckning.

Boktryckaren 9 och 10

Byggnadsminne

Historik

På Dukers karta från 1697 är Boktryckaren 9,10 och 13 en och samma fastighet. I samband med renovering 1996-97 genomfördes en dendrokronologisk undersökning, vilken bekräftade att de tre bostadshusen i bottenplanen på respektive tomter består av samma timmer, fällt vid samma tidpunkt 1688-89. 1831-32 påbyggs Boktryckaren 9 och 1847 Boktryckaren 10 med ytterligare en våning. I Fastighetsboken finns angivet 1831 att det fanns en genomgång mellan byggnaderna. Det är

Fasader mot Nygatan och Norr

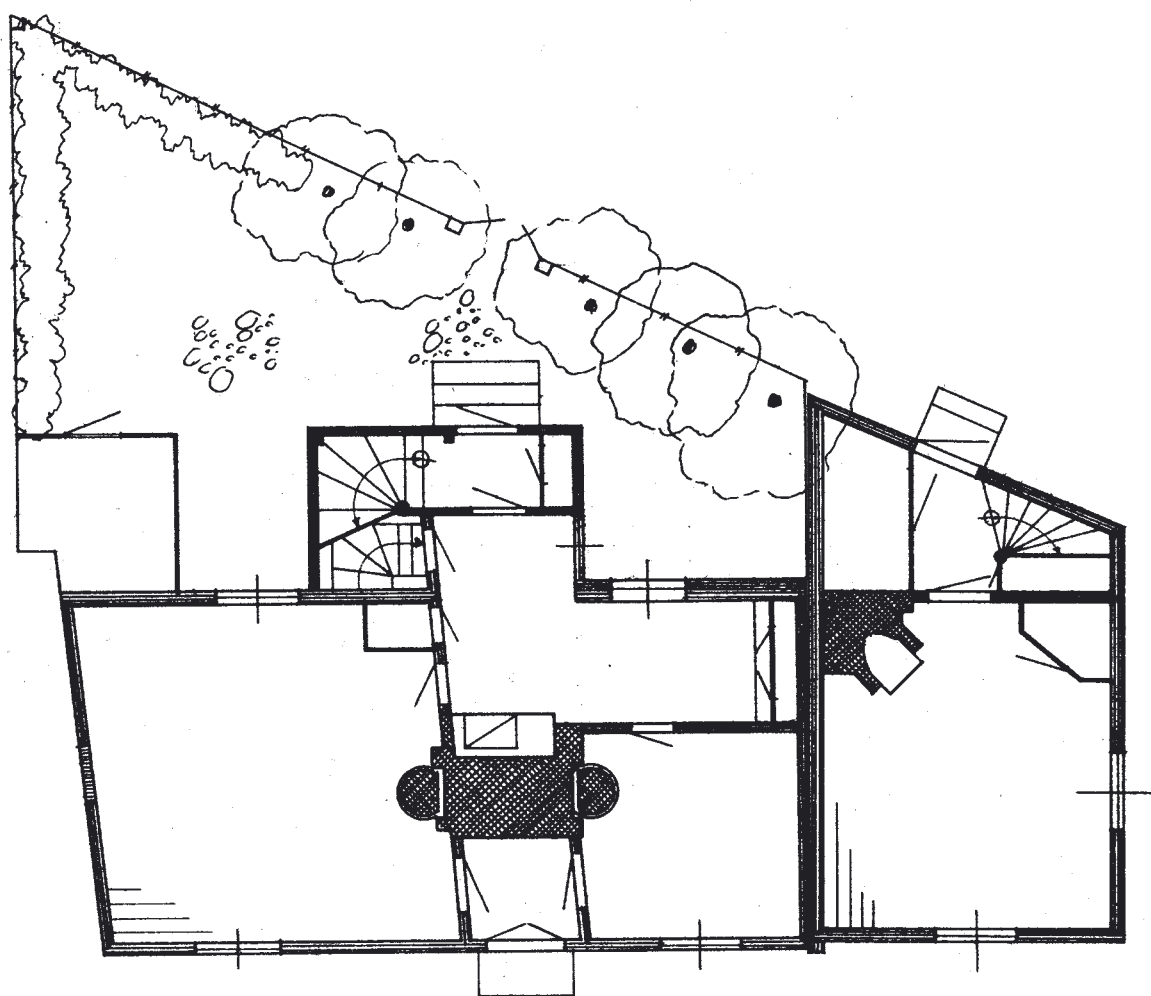
Foto från 1929-33

Fasad mot Nygatan

Fasad mot Färgaregatan

Nordiska museets uppmätning 1929-33

sannolikt den kullerstensättning som återfanns under golvet utefter södra gaveln Boktryckaren 9 (restaureringsrapporten). Boktryckaren 9 och 10 har troligen varit interiört sammanhängande sedan mitten av 1900-talet.

1996-97 genomförs en omfattande renovering med mycket hög ambitionsnivå vad gäller bevarande av de kulturhistoriska värdena. Antikvarisk kontrollant var inkopplad i projektet. En mycket noggrann och djupgående restaureringsrapport har upprättats av den antikvariske kontrollanten och dåvarande fastighetsägare har själv dokumenterat restaureringsarbetet med mycket anteckningar och fotografier. Fastighetsägaren har också genomfört en viss historisk forskning kring husens historia. Fastighetsägaren och byggnaderna tilldelades kommunens byggnadsvårdspris 1998 för sin insats; ”Genom hög ambition, stor medvetenhet och med få förändringar har byggnaderna bibehållit sina olika karaktärer och kulturhistoriska kvaliteter”.

Nordiska museets anteckningar från 1929-33 ger följande upplysningar:

Utmed Nygatan två hus. Det södra ett tvåvåningshus med gul spåntpanel, gråstenssockel, bruna två rutor höga fönsterbågar. Sadeltak med plåt. Genomgång genom husets mitt. Från husets södra del åt väster utbyggd liten bod.

Det norra ett tvåvåningshus med grön lockribbpanel, gråstenssockel, röda två rutor höga fönsterbågar i bottenvåningen, tre rutor höga i övervåningen. Sadeltak med röd plåt.

Byggnads- och gårdsbeskrivning

Byggnaderna är timrade och takbeläggningen består av enkupigt lertegel. Huvudentrén är från gata. Fasaden på Boktryckaren 9 bestod före renoveringen av hyvlade och fasspontade bräder. Under denna fasspont satt originalpanelen från 1832 kvar, vilken frigjordes och kompletterades med ny lockbräda. En bit av lockbrädeoriginalet återfanns under fasspontbeklädnaden. Boktryckaren 10 har kvar sin originalpanel sedan tidigare. Hela den ursprungliga stommen är intakt. Målsättningen för renoveringen var att behålla så mycket som möjligt av originalutförandena och endast åtgärda bristerna. Se vidare

Fasad mot Färgaregatan

restaureringsrapporten. Fasaderna är målade med linoljefärg. Gårdsmiljön är förändrad och sentida. Originalfönster har renoverats av fönsterhantverkare och innanfönster har monterats på gångjärn. Foder och socklar har invändigt kompletterats med motsvarande profiler. Allt fönsterglas är original. Samtliga ytterdörrar är nytillverkade i sentida konstruktion. Takbeläggningen är enkupigt lertegel.

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Hela byggnaden, interiört och exteriört.

Bebyggelsen utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet.

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1993. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaden får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådan sätt att byggnadens kulturhistoriska värde inte minskar.
3. Fastigheten får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras utan Länsstyrelsens tillstånd området skall hållas i sådant skick att byggnadens karaktär inte förvanskas.

Skyddsnivåer

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

Exteriört

- Samtliga fasader, inklusive tak och fönster.

Interiört

- Originalstommen och planlösningen.

Nivå 3, medveten hänsyn

- Invändiga förändringar.

Källor

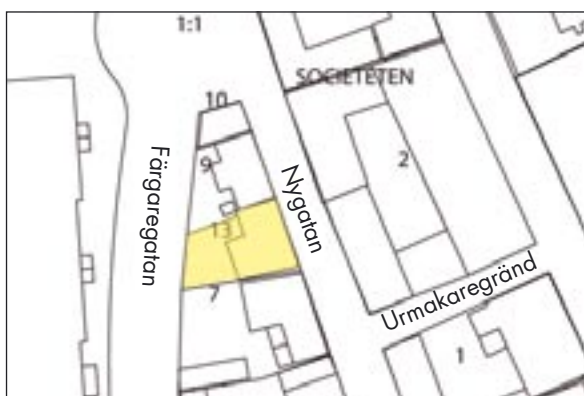
Restaureringsrapport 2000. Del 1 och 2 (bilagor)

Fastighetsägares egna anteckningar och dokumentationer.

Dateringar genom dendrokronologisk analys år 1997.

Boktryckaren 13

Fasad mot Färgaregatan

Foto från 1940-talet.

Historik

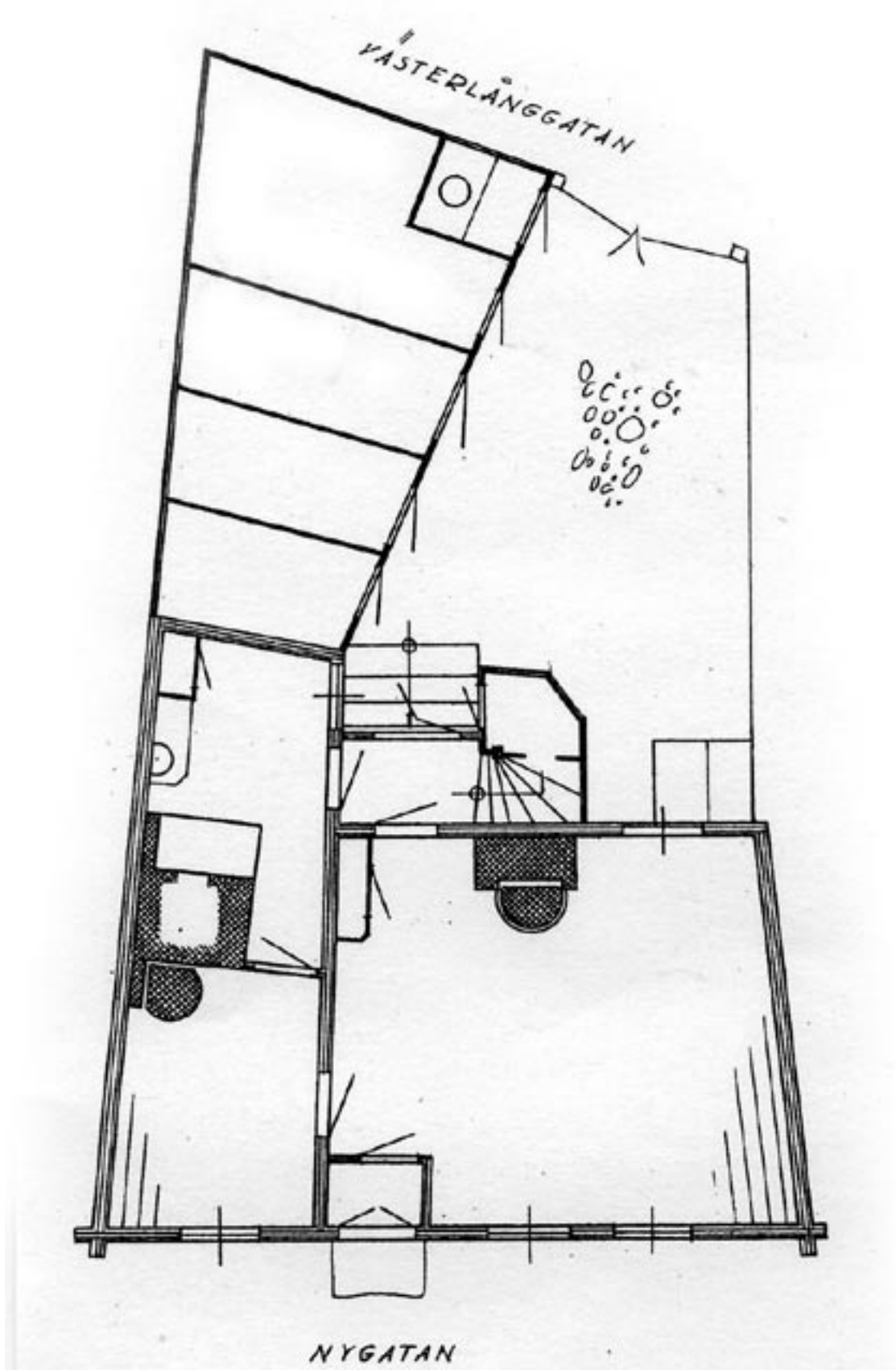
Silfving (se litteraturförteckning) har daterat byggnaden till efter 1700. Senare forskning kring Boktryckaren 9 och 10 visar att Boktryckaren 13 varit sammanslagna, vilket framgår av Dukers karta från 1696. I samband med restaureringen av grannfastigheten, uppmärksammades att fasadtimret på Boktryckaren 13 och 9 är samma timmerstockar, och knuten är s.k. lösknut. Boktryckaren 9 och 10 är genom dendrokronologi daterade till sent 1600-tal. Under golvet i bottenvåningens södra del av Boktryckaren 9 blottades i samband med restaureringen en kullersatt gångväg mellan 13 och 9, vilket motsäger att byggnaderna skulle vara sammanbyggda om stensättningen är samtida med timmerstommen. 1957 avlägsnas fasadpanelen i samband med en omfattande ombyggnad, interiört och exteriört.

Nordiska museets anteckningar från 1929-33 ger följande upplysning:

Utmed Nygatan ett tvåvåningshus med grön lockribbpanel, sockel av gråstensblock, röda tre rutor höga fönsterbågar i bottenvåningen, två rutor höga i övervåningen. Röda dörrar med överljus. Sadeltak med enkupigt tegel. Åt gården med grön spåntpanel. Sen utbyggnad av trapphus. På gårdens södra sida uthus med röd lockribbpanel, gråstenssockel, bruna dörrar. Sadeltak med enkupigt tegel. 1800-talets förra del.

Byggnadsbeskrivning

Byggnaden har entré från gatan. Byggnaden är uppförd i timmer. Fasaden mot gata är opanelad medan fasaden mot gården är till övervägande delen försedd med locklistpanel. Takbeläggningen är tvåkupigt tegeltak. Utefter västra tomtränsen 1,8 m högt plank. Gården har gräsmatta och sentida beläggning. Ytterdörren mot gata är sentida utförande.

Nordiska museets uppmättningsritning 1929-33

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Fasaderna överensstämmer med övrig bebyggelse i form och skala, och är rödfärgade. Byggnaden ska, genom sin höga ålder, tillmätas ett högt kulturhistoriskt värde, trots att byggnaden genomgått omfattande förändringar exteriört och interiört.

Nuvarande ytterdörr mot nygatan avviker från gängse tradition vad avser färgsättningen.

Byggnaden utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet.

Byggnaden blev byggnadsminnesförklarad 1993. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaden får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att byggnadens kulturhistoriska värde inte minskar.
3. Fastigheten får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras utan Länsstyrelsens tillstånd. Området skall hållas i sådant skick att byggnadens utseende och karaktär inte förvanskas.

Skyddsnivåer

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

- Fasadernas uppbyggnad.

Nivå 4, hänsyn

- Invändiga förändringar.

Boktryckaren 15

Metropolbiografen

Byggnadsminne

Fasad mot Nygatan

Historik

Byggnaden uppfördes 1917-19 efter ritningar av byggmästare J. W. Lundberg, Eksjö. Sedan dess är exteriören oförändrad, medan viss ombyggnad förekommit interiört. Byggnaden är uppförd som biograf, vilket den fortfarande är. Baldakinen över entrén tillkom 1944. Biografen döptes till Metropol redan vid invigningen 1917. 1919 renoverades bion. Det är troligt att skylten Metropol härstammar från 1917-19.

Byggnadsbeskrivning

Byggnaden har entré från gata. Byggnaden är uppförd i tegel. Över entré en baldakin av kopparplåt, valmat med belysning. Takbeläggningen är falsad svart plåt. Entrédörrarna är sentida.

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Byggnaden har ett högt kulturhistoriskt värde samt ett samhällshistoriskt värde genom den nästan 100-åriga verksamheten som biograf. Skyddsvärt är exteriören inklusive skylt.

Byggnaden utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet.

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1993. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaden får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att byggnadens kulturhistoriska värde inte minskar.
3. Fastigheten får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras utan Länsstyrelsens tillstånd. Området skall hållas i sådant skick att byggnadens utseende och karaktär inte förvanskas.

Skyddsnivåer

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

- Byggnadens fasader
- Biografskylten

Nivå 4, hänsyn

- Invändiga förändringar.

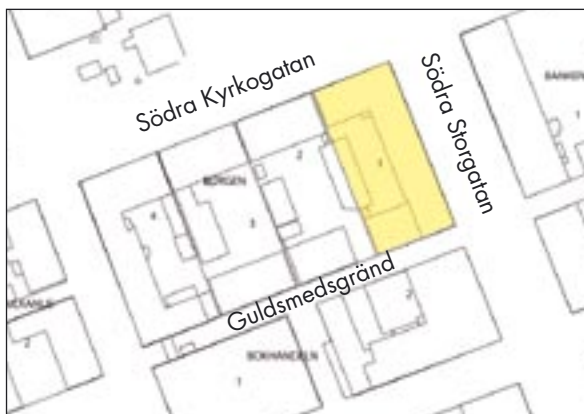
Källa

Historiebeskrivning av Kjell Furberg 2000.
Den historiska biografens historia.

Borgen 1

Sidenhandlare Borgs gård.

Byggnadsminne

Fasad mot Stora Torget

Fasad mot Södra Storgatan och Stora Torget

Fasad mot Guldsmesgränd och Södra Storgatan

Historik

Byggnaden är uppförd strax efter stadsbranden 1856. Byggnaden mot Södra Storgatan var ursprungligen hälften så bred men byggdes ut mot gårdssidan i slutet av 1880-talet. Skyltfönster tillkom troligen i slutet av 1880-talet men förstörades omkring 1920-30. Hörnpelaren Torget Södra Storgatan tillkommit 1926 då lokalerna togs i anspråk för färghandel. Det är sannolikt att de förstörade skyltfönstren tillkommit vid denna tidpunkt. Därefter har byggnadens exteriör inte förändrats nämnvärt. Ateljé på vinden mot norr tillkom 1897, och förändrades till nuvarande utseende 1951.

Nordiska museets anteckningar från 1929-33 ger följande upplysning:

Stora Torget – Södra Storgatan ett tvåvåningshus med grågul revetering, gråputsad sockel. Butiker i bottenvåningen, gröngrå tre rutor höga fönsterbågar med losholz i övervåningen, vita listverk, vitputsade foder, vitt våningsband, kraftig rusticering i bottenvåningen, finare i övervåningen. Sadeltak med plåt. Källare under huset.

På gårdens västra sida hög uthuslänga med gul lockpanel. Pulpettak med enkupigt tegel. På gårdens södra sida utmed gränden hög uthuslänga, med körport från gränden, gul lockribbpanel.

Fasad mot öster

Fasad mot norr

Fasad mot öster

Fasad mot söder

Arkitektur- byggnads- och gårds- beskrivning

Samtliga gatuhus är timrade. Huvudbyggnadens fasader mot torg och gata är putsade i kvaderstenimitation, medan fasaderna mot gården är slätputsade. Kvaderstensimitationer på fasader blev mycket vanliga under den sista halvan av 1880-talet. Gårdsbyggnadernas fasader är stående träpanel med locklist. Portluder mot söder. Porten förefaller vara oförändrad sedan fastigheten uppfördes. Gården är belagd med fältsten och rännalar i huggen kalksten.

Takbeläggningen på samtliga byggnader är betongpannor. Huvudbyggnadens fasader har förändrats genom åren medan gårdsbyggnadernas fasader förefaller vara ursprungliga.

Balkongerna mot torget och Södra Storgatan har räcke av gjutjärn. Mot Södra Storgatan bärs balkongen av gjutjärnskonsoler medan balkongen mot torget bärs av konsoler av trä i jugendornament vilande på en stiliserat joniskt kapital. Entrédörrarna till bostäderna förefaller vara oförändrade sedan 1857.

Balkong mot Stora Torget

Balkong mot Södra Storgatan

Detalj av ytterdörr mot Stora Torget

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Fastigheten speglar med sin bevarade bebyggelse en handelsgård i en mindre svensk stad vid mitten av 1800-talet. Hela den yttre miljön är välbevarad, och har därför ett högt kulturhistoriskt värde.

Byggnaden utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1999. Med beslutet följde skyddsföreskrifter.

1. Byggnaderna får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. Byggnaderna skall underhållas så att de inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar.

Port mot Guldsmedsgränd

Rännal i gårdsbeläggning

Skyddsnivåer

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

- Huvudbyggnaden och gårdsbyggnadens exteriörer.
- Gårdsbeläggningen.
- Balkongräckena och deras konsoler.
- Ytterdörrar till bostäderna på andra våningen.
- Porten.

Nivå 4, hänsyn

- Interiörer.

Källa

Utöver litteraturen, som finns redovisad i litteraturförteckningen har uppgifter delvis hämtats ur; Studier kring kv. Borgen i Eksjö efter stadsbranden 1856. Madeleine Carlsson, Eksjö Gymnasium 1980.

Gårdsbeläggning

Borgen 2 Petrigården Byggnadsminne

Fasad mot Stora Torget

Historik

Byggnaderna uppfördes under 1857. Gårdsbyggnaden var avsedd för gårdens drängar och butiksbiträden. Byggnaden uppfördes av stadsvaktmästaren Anders Hansson. År 1867 köpte handlaren Axel Petri fastigheten och öppnade butik för försäljning av bl. a. spannmål, garn och fotogen. Fastigheten är fortfarande i släkten Petri s ägo.

Fasaden mot torget och gården totalrenoverades och erhöll sin ursprungliga färgsättning under 1998. Nya basterdockor tillverkades. Balkongen är tillkommen efter år 1900.

Nordiska museets anteckningar från 1929-33 ger följande upplysning:

Utmed Södra Kyrkogatan ett tvåvåningshus med gul revertering, rusticerad bottenvåning, vita tre rutor höga fönsterbågar i bottenvåningen, varav två rutor höga med losholz i övervåningen, vitputsade överstycken med små voluter, vitputsade listverk. Frontespis med halvrunt gavelfönster. Sadeltak med enkupigt tegel. Cementputsad sockel.

På gårdens västra sida ett tvåvåningshus med röd lockribbpanel, källarsockel, vita sena fönster. Sadeltak med tvåkupigt tegel. På gårdens östra sida ett tvåvåningshus med röd lockribbpanel, tjärade dörrar. Valmtak med enkupigt tegel. På gårdens södra sida rödtimrat magasin med gråspritputsad sockel, vita listverk. Bruna dörrar och luckor. Sadeltak med enkupigt tegel.

Arkitektur- byggnads- och gårdsbeskrivning

Nedanstående text är utdrag ur byggnadsminnesförklaringens underlag, vilken är mycket detaljerad.

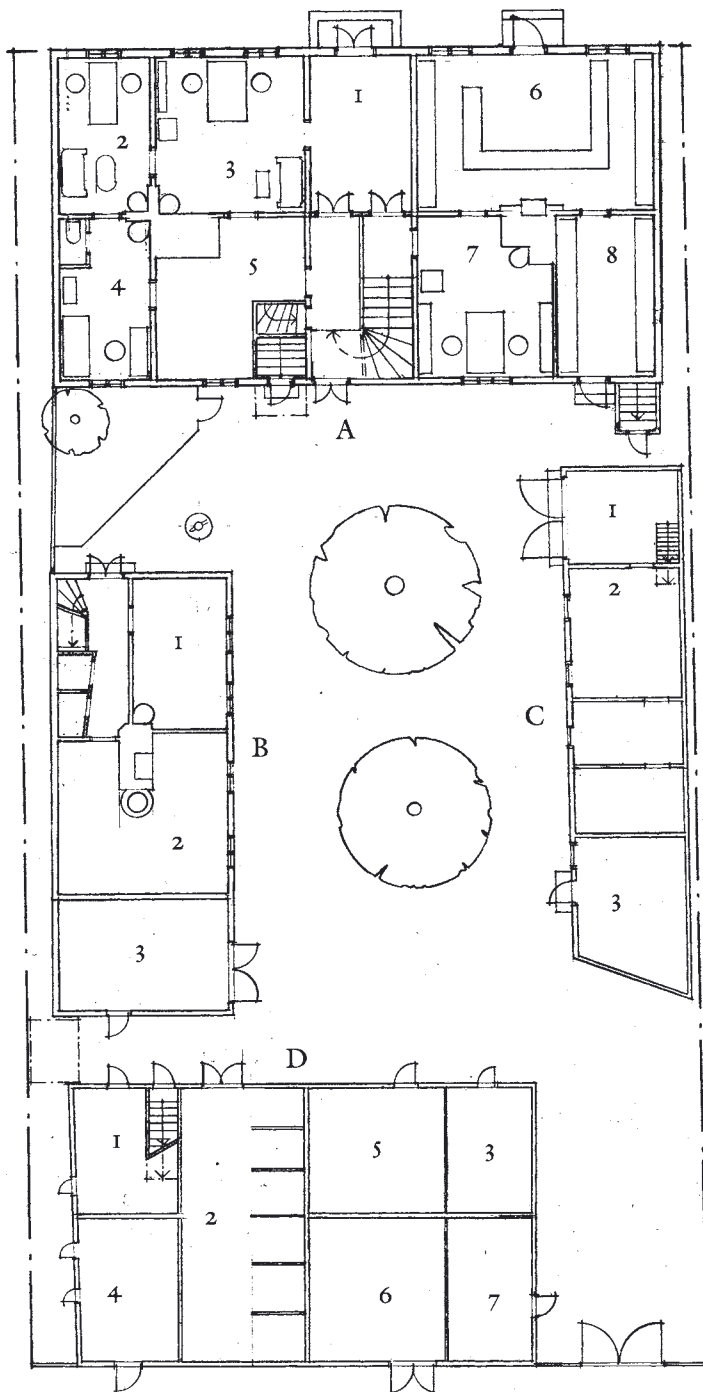
Byggnaderna består av en huvudbyggnad, ett bostadshus, ett f. d. spannmålsmagasin, ett f.d. stall, vedbod, magasin och svinhus.

Huvudbyggnaden är uppförd i timmer. Fasaderna är reveterade och bottenvåningen är mot torget rusticerad med kvadratmönstrad slätputs. Mellan våningarna löper en profilerad gesines. Frontespisen bärs på två pilastrar. Frontespisens röste har ett spröjsat lunettfönster med tre lufter. Omfattningarna kring fönstren på övervåningen är profilerade och överstyckena har en konsoluppuren överdel. De tre mittfönstren i övervåningen har överstycken med festonger.

Huvudentrén har en pardörr med två speglar och ett järngaller i varje dörrblad. Pardörren är oförändrad sedan byggnaden uppfördes. Butiksdörren är i sentida konstruktion och material. Entréhallen är bevarad med

PETRIGÅRDEN PÅ FAMILJEN OSCAR PETRIS TID (1924-1936)

Plan av bottenvåning

A STORA HUSET

- 1 Förstuga
- 2, 3 Köpmansaktiebolaget
(gödningsämnen, fotogen,
bensin)
AB John Fälth
(socker, mjöl m.m. engros)
Firma Axel Petri
(agentur för Skandia)
Chefsrum och kontor
- 4 Bostadsrum
- 5 Förråd
- 6-8 Agnes Thorssell,
Garn- & Wäfnads- Affär
Butik
Kontor
Närlager

B "LILLA VÅNINGEN"

- 1 Jungfrukammare
- 2 Brygghus
- 3 Vagnslider

C MAGASINET

- 1 Inlastning
- 2 Affärens förråd
- 3 Gårdsförråd

D STALLET

- 1 Bod
- 2 Stall
- 3 Vedbod
- 4 f.d. Svinhus
- 5-7 Magasin

bröstpanel av fasspont och spegeldörrar. Träinredningen är ådrad i björkimitation.

Takbeläggningen är enkupigt lertegel.

Bostadshuset på gården är också uppfört i timmer. Med fasad av locklistpanel. Takbeläggningen är betongpannor på gårdshusen och enkupigt lertegel mot Stora Torget. Fasaden är rödfärgad.

Övriga byggnader är också uppförda i timmer. Uthuset

Fasad mot öster på mindre bostadshus

Gavel mot söder

Fasad mot söder

Fasad mot väster

Fasad mot Guldsmedsgränd

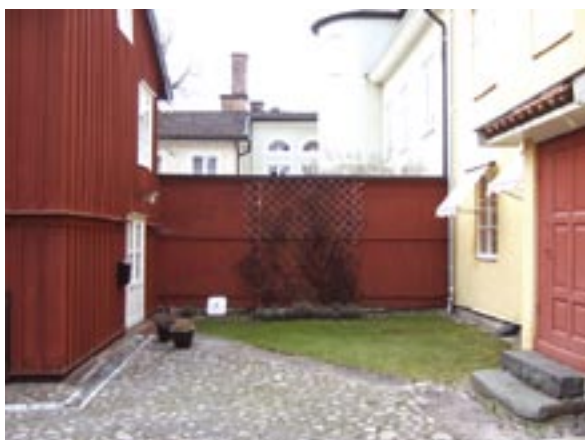

Fasad mot norr

Fasader mot norr och öster

mot Guldsmedsgränd är opanelat medan de övriga har locklistpanel. Fasaderna är rödfärgade. Gården är helt sluten gentemot omgivande gårdar ge-

Plank mot Borgen 3

nom plank och port mot gränd. Gården är belagd med fältsten och rännalar i huggen kalksten och förefaller ursprungliga.

Interiör i nedre trapphall

Rännal

Gårdsbeläggning

Fönster mot Stora Torget

Ytterdörr mot Stora Torget

Detalj av ytterdörr mot Stora Torget

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Fastigheten speglar med sin bevarade bebyggelse en handelsgård i en mindre svensk stad vid mitten av 1800-talet. Hela den yttre miljön är mycket välbevarad och ska därför tillmätas ett högt kulturhistoriskt värde.

Byggnaderna utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1991. Med beslutet följde skyddsföreskrifter.

1. Byggnaderna får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. Byggnaderna skall underhållas så att de inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar.

Skyddsnivåer

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

- Samtliga byggnaders exteriör.
- Gårdsmiljön med dess beläggningar.
- Huvudbyggnadens entréhall.

Nivå 4, hänsyn

- Interiörer, med undantag av entréhallen.

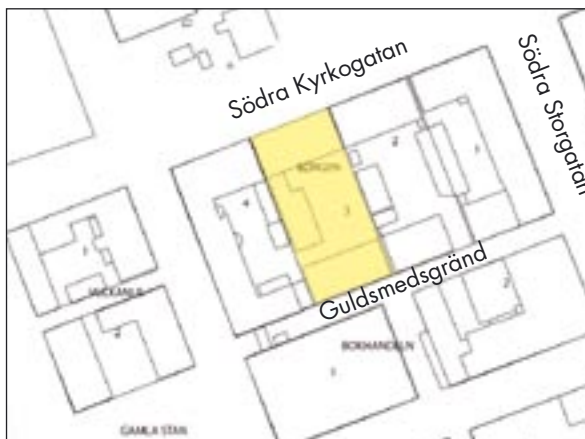
Källor

Utöver litteraturen, som finns redovisad i litteraturförteckningen har uppgifter delvis hämtats ur; Studier kring kv. Borgen i Eksjö efter stadsbranden 1856. Madeleine Carlsson, Eksjö Gymnasium 1980. Boken om Petrigården, se litteraturförteckning.

Borgen 3

Hagströms gård

Byggnadsminne

Fasad mot söder

Fasad mot Stora Torget

Fasad mot öster på gårdsbyggnad

Historik

Byggnaderna uppfördes strax efter stadsbranden. Gårdsbyggnaden var, troligen till en början, avsedd för gårdens drängar och tjänstefolk. Bostadshuset på gården är kraftigt ombyggt under 1900-talets första hälft. 1997 omfärgades fasaden mot torget. Den antikvariskt ansvarige valde en arkitektonisk färgsättning och lade i kommunens arkiv den färgsättning byggnaden hade haft ursprungligen. Principen för färgsättningen överensstämmer med ursprunget men bottenvåningen erhöll en kulör 30% ljusare på grund av kringliggande bebyggelse. Balkongen mot torget tillkommer efter år 1900.

Under slutet av 1800-talet hade Eksjö läroverk för flickor sin slöjdverksamhet förlagd till gårdshuset. Verksamheten pågick fram till 1938.

Nordiska museets anteckningar från 1929-33 ger följande upplysning:

Utmed Södra Kyrkogatan ett tvåvåningshus ned grå revetering i rustikimitation i bottenvåningen, skär revetering i övervåningen, bruna tre höga fönsterbågar. Vitputsade foder och lister. Frontespis med halvrunt fönster. Sadeltak med plåt. Butiker i bottenvåningen. Kraftig gråstenssockel. På gårdens södra sida utmed gränden rödtimrat tvåvåningt magasin med grå lockribbpanel, under takfoten avslutad

med rundbågsfris. Körport från gränden, bruna dörrar och luckor, vita foder och listverk. Sadeltak med enkupigt tegel. Takkupa. Åt gränden med röd lockribbpanel. På gårdens västra sida ett starkt ombyggt tvåvåningshus.

Fasad mot norr

Portluder

Fasaddetalj under takfot

Fasad mot Guldsmedsgränd

Arkitektur- byggnads- och gårdsbeskrivning

Samtliga byggnader är timrade. Huvudbyggnadens fasad mot torget är i bottenvåningen putsad i kvaderstensimitation medan gårdsfasaden är slätputsad. Kvaderstensimitationer på fasader blev mycket vanliga under den senare delen av 1800-talet. Tillkomsten av skyltfönstren förefaller samtida med kvaderstensimitationerna. Andra våningens fasad mot torget är slätputsad. Mellan våningarna löper en profilerad gesinus. Frontespisen markeras på två pilastrar. Frontespisens röste har ett spröjsat lunnettfönster med två lufter. Omfattningarna runt fönstren på övervåningen är profilerade och mittfönstren har överstycke. Ytterdörr mot torget är original.

Takbeläggningsen är bruna betongpannor. Bostadshuset på gården har spritputsad fasad.

Fönsteromfattningarna är slätputsade. Byggnaden är ombyggd invändigt i sentida material. Gårdsbyggnaden utefter gränden i södra delen av fastigheten har fasader av locklistpanel. Takbeläggningsen av betongpannor. Takfallet mot norr har takkupa. I gårdsbyggnaden finns interiören av stall och förråd bevarat.

Gården är helt slutentemot omgivande gårdar genom plank och port mot gränd. Gården är delvis belagd med fältsten. Planteringarna är av sentida slag.

Ytterdörr mot Stora Torget

Detalj av ytterdörr mot Stora Torget

Takkupa mot norr på gårdsbyggnad

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Fastigheten speglar med sin bevarade bebyggelse en handelsgård i en mindre svensk stad vid mitten av 1800-talet. En stor del av exteriören är bevarad, och ska därför tillmätas ett högt kulturhistoriskt värde.

Byggnaderna utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1981. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaderna får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. Byggnaderna skall underhållas så att de inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar.

Skyddsnivåer

Nivå 2, kvalificerad hänsyn.

- Samtliga byggnaders exteriörer.
- Interiörer i stall och förråd.

Nivå 4, hänsyn.

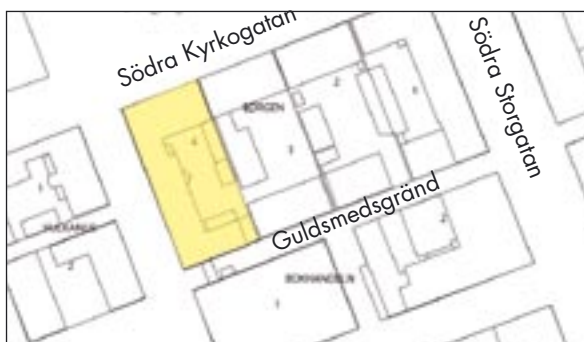
- Interiörer

Källa

Utöver litteraturen, som finns redovisad i litteraturförteckningen har uppgifter delvis hämtats ur; Studier kring kv. Borgen i Eksjö efter stadsbranden 1856. Madeleine Carlsson, Eksjö Gymnasium 1980.

Borgen 4

Byggnadsminne

Fasad mot Stora Torget

Fasad mot Västerlånggatan

Historik

Den första byggnaden uppfördes strax efter branden omkring 1860. 1912 genomfördes en omfattande ombyggnad, interiört och exteriört, varvid byggnaden fick sin nuvarande fasadutformning i jugendstil med inslag av klassicism i frontespisen. Byggnaden har interiört 1985 genomgått ytterligare en omfattande ombyggnad.

Byggnads- och gårdsbeskrivning

Byggnaden är timrad. Byggnaden är putsad med yta av stänkpåts. Omfattningar och pilastrar är slätputsade. Takbeläggning är betongpannor. Sockel av granitblock. Fönsterutformning överensstämmer sannolikt med ursprungsutseendet. Entrédörr förefaller vara oförändrad sedan ombyggnaden 1912. Gården är asfalterad och av sentida utseende.

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Byggnadens volym, som överensstämmer med byggnaderna intill samt fasadutformningen mot torget och Västerlånggatan, inklusive fönsterutformning och entrédörr. Byggnaden utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1999. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaden får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. Byggnaderna skall underhållas så att de inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar.

Skyddsnivåer

Nivå 2, kvalificerad hänsyn.

- Byggnadens fasader mot Stora Torget och Västerlånggatan, inklusive fönsterutformning och entrédörr.

Nivå 4, hänsyn.

- Interiört

Källa

Utöver litteraturen, som finns redovisad i litteraturförteckningen har uppgifter delvis hämtats ur; Studier kring kv. Borgen i Eksjö efter stadsbranden 1856. Madeleine Carlsson, Eksjö Gymnasium 1980.

Övergripande om kvarteret Brännerigården

Utsnitt ur Dukers karta från 1697. Röda linjer visar 1697 års tomtränser. Svarta linjer visar nuvarande tomtränser.

Fastigheterna har tidigare varit sammanhängande i ett kvarter, men under 1960-talet revs en del av bebyggelsen och man anlade Brännerigatan, vilken delade kvarteret. Huvudbyggnaderna ligger utefter Arendt Byggmästares gata, vilken förr fungerade som bakgata åt bebyggelsen utefter Norra Storgatan. Kvarteret ligger på slutningen mellan åsryggen och ner mot åns äldre sträckning. Denna nivåskillnad kan tydligt utläsas genom bebyggelsens

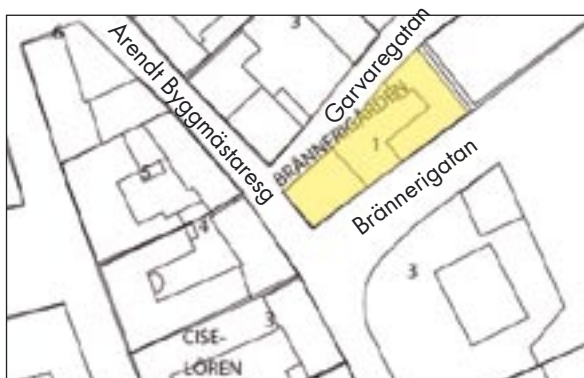
utformning. Vaxblekaregränden österut från Arendt Byggmästares gata kallades förr för Bergmans lid (backe). Bebyggelsens ålder är sannolikt från mitten av 1600-talet till senare delen av 1800-talet.

Tre byggnadsminnen finns inom kvarteret. Frälsningsarmén uppfördes 1918 och är upptagen i kommunens kulturhistoriska handlingsplan.

Brännerigården 1

Båtsmanstorpet

Byggnadsminne

Fasad mot norr och väster

Nordiska museets foto från 1929-33

Fasad mot väster och söder

Historik

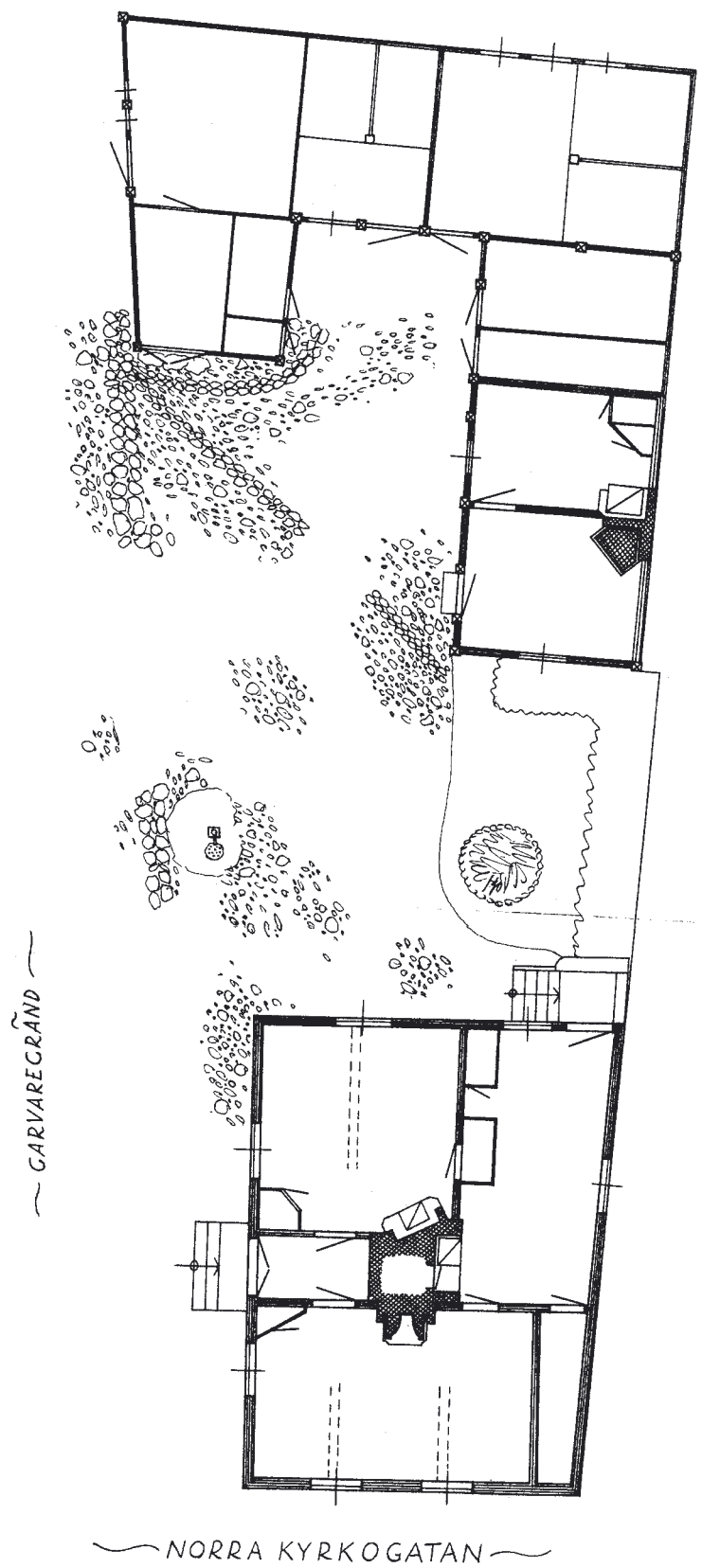
Byggnaden har sannolikt uppförts omkring 1750. Byggnaden byggdes om 1881 genom att den södra långsidan flyttades fram cirka 1 meter, vilket är skälet till den osymmetriska nocken. Byggnaden har aldrig varit bebodd av

någon båtsman. 1999 försågs fastigheten med staket och plank mot gatorna samt tak över ytterdörr vid gavel.

Nordiska museets anteckningar från 1929-33 ger följande upplysningar:

Med gaveln mot Arendt Byggmästares gata ett envåningshus med gul lockribbpanel, gul spritputsad sockel, gråbruna två rutor höga fönsterbågar, vita foder. Sadeltak med tvåkupigt tegel. Ingång mitt på husets långsida från Garvaregränden.

På tomtens östra del vinkelställda uthus i rött skiftesverk, osynlig sockel, bruna dörrar. Sadeltak med tvåkupigt tegel. Södra långans västra del inredd till bostad. Möjligen 1700-talet.

Nordiska museets uppmättningsritning från 1929-33

Byggnads- och gårdsbeskrivning

Bostadsbyggnaden är timrad medan gårdshuset är skiftesverk. Fasaden på bostadshuset består av stående hyv-lade bräder med locklist. Fasad mot norr och delvis mot öster och väster förefaller vara original. Takbeläggningen är enkupiga betongpannor. Fönstren är utbytta i sentida konstruktion. Ytterdörrar är sentida.

Bostadshuset har interiört förändrats i sentida material och ursprungliga planlösningen har förändrats.

Uthusbyggnaden har exteriört inte förändrats i nämn-värd grad. Gavelröstena har sicksackmönstrad locklist-panel. Invändigt är inrymt garage, västuga och förråd. Gården är belagd med fältsten.

Fasader mot väster och norr

Nordiska museets foto från 1929-33

Fasad mot öster. Nordiska museets foto från 1929-33

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Både bostadshus och gårdsbyggnad är exteriört mycket litet förändrade, varför de har ett högt kulturhistoriskt värde.

Bebyggelsen utgör den del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet.

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1991. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaden får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. Byggnaderna skall underhållas så att de inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar.

Skyddsnivåer

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

Exteriört

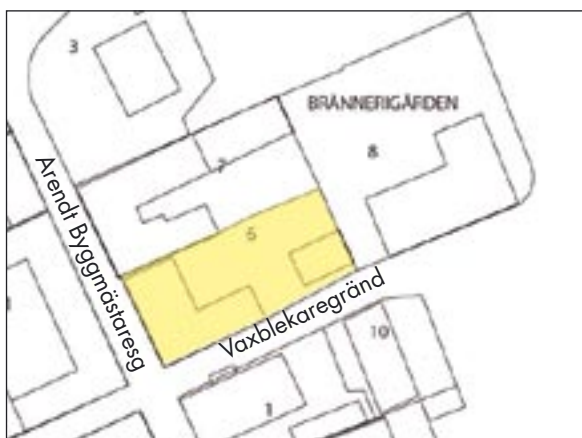
- Bostadshus och gårdsbyggnad
- Gårdsmiljön

Nivå 4, hänsyn

- Invändiga förändringar.

Brännerigården 6

Byggnadsminne

Gårdsmiljö. Fasad mot öster

Fasader mot väster och söder

Fasader mot söder och öster

Historik

Byggnaden uppfördes troligen 1885. 1968 påbörjades en omfattande ombyggnad, vilken avslutades flera år senare. Byggnaden försågs med källare och betongbjälklag mellan källare och bottenvåning. Två takkupor tillkom 1993. Plank mot Vaxblekaregränd tillkom 1994.

Nordiska museets anteckningar från 1929-33 ger följande upplysningar:

Arendt Byggmästares Gata – Vaxblekaregränd, utmed Arendt Byggmästares Gata ett om- och tillbyggt tvåvåningshus med gul spritputs, hög gråputsad källarsockel, vita tre rutor höga fönsterbågar, vitputsade foder. Sadeltak med enkupigt tegel.

På gårdens östra del i norr och söder, uthuslänga med röd lockribbpanel, stenfot, bruna dörrar. Pulpettak och sadeltak med enkupigt tegel. 1860-talet.

Byggnads- och gårdsbeskrivning

Byggnaden är timrad. Takbeläggningen utgörs av enkupiga betongpannor. Fasaderna är kalkavfärgade. Fönster är utbytta i sentida konstruktion. En mängd snickerier såsom innerdörrar, ytterdörrar, foder, lister och takpannel hämtades från olika håll, men det är sannolikt att innerdörrarna är i huvudsak original, men inte på sina ur-

sprungliga platser. Vad som är original interiört är svårt att fastställa. Exteriört är byggnaden i huvudsak original.

Uthusbyggnaden är sentida. Gårdsbeläggningen är sentida men tidstypisk (fältsten).

Entréhall

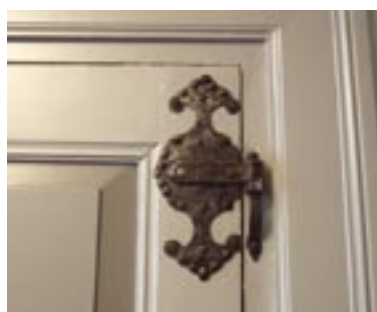
Dörrgångjärn i entréhall

Dörrgångjärn i entréhall

Dörrgångjärn i entréhall

Dörrgångjärn i entréhall

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Hela byggnaden exteriört.

Bebyggelsen utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet.

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1993. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaden får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att byggnadens kulturhistoriska värde inte minskar.
3. Fastigheten får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras utan Länsstyrelsens tillstånd. Området skall hållas i sådant skick att byggnadens karaktär inte förvanskas.

Skyddsnivåer

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

- Hela byggnaden exteriört.

Nivå 4, hänsyn

- Invändiga förändringar.

Brännerigården 7

Brännerigården

Byggnadsminne

Historik

Byggnadens ålder är okänd, med det är sannolikt att stora delar av bottenvåningen uppförts under 1600-talet. Det är troligt att i begynnelsen bestod bebyggelsen av två gavelställda byggnadskroppar, vilka senare påbyggdes med en utkragande andra våning, så kallat att bygga på skunk. Detta var vanligt i Eksjö i slutet av 1600 talet och under första halvan av 1700 talet.

1967 påbörjades en omfattande ombyggnad vilken pågick under flera år. Renoveringen medförde flera genomgripande förändringar såväl exteriört som interiört.

Fasad mot väster

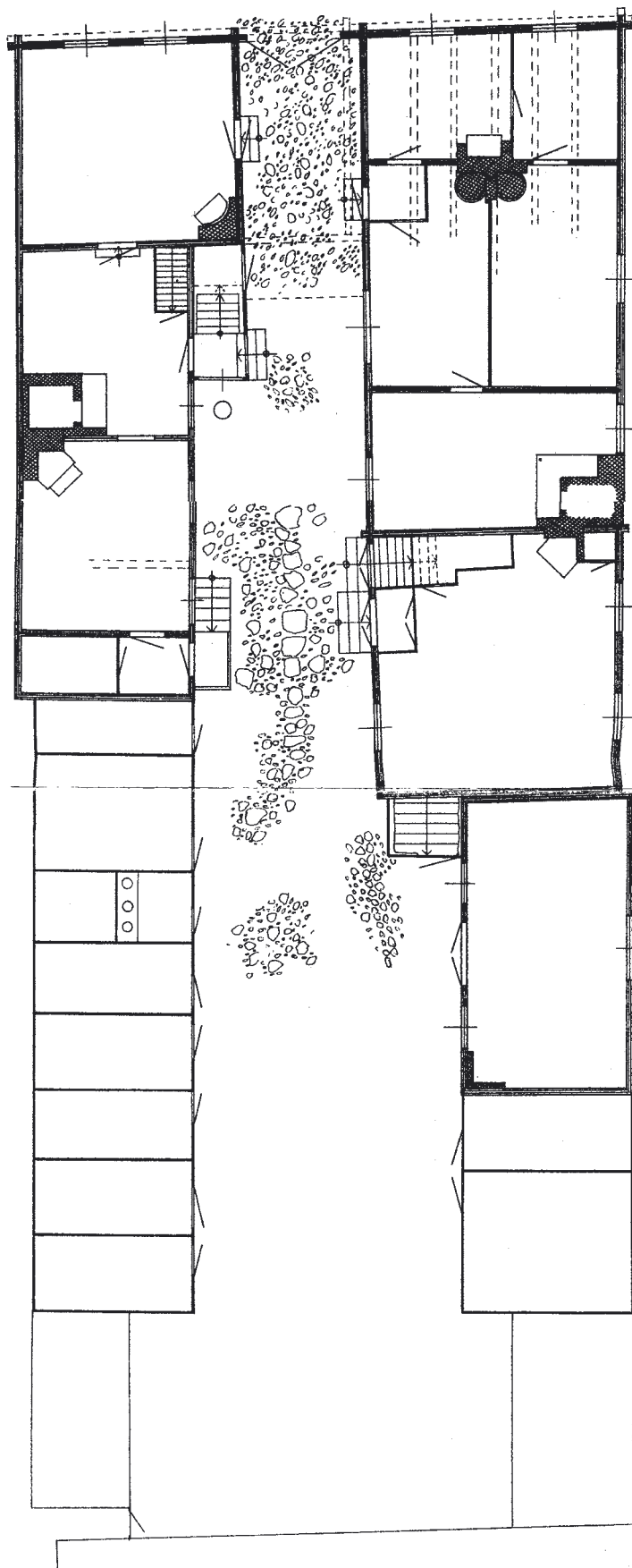
Nordiska museets anteckningar från 1929-33 ger följande upplysningar:

Utmed Arendt Byggmästares Gata ett tvåvåningshus med gul lockribbpanel, grå spritputsad källarsockel, bruna två rutor höga sena fönsterbågar i bottenvåningen, två och tre rutor höga i övervåningen. Vita foder, listverk och knutbräder. Sadeltak med tvåkupigt tegel. Körport genom husets mitt med profilerade, tjärade porthalvor. Övervåningen utkragad. I porten dörrar med gamla beslag.

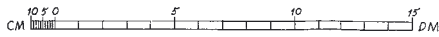
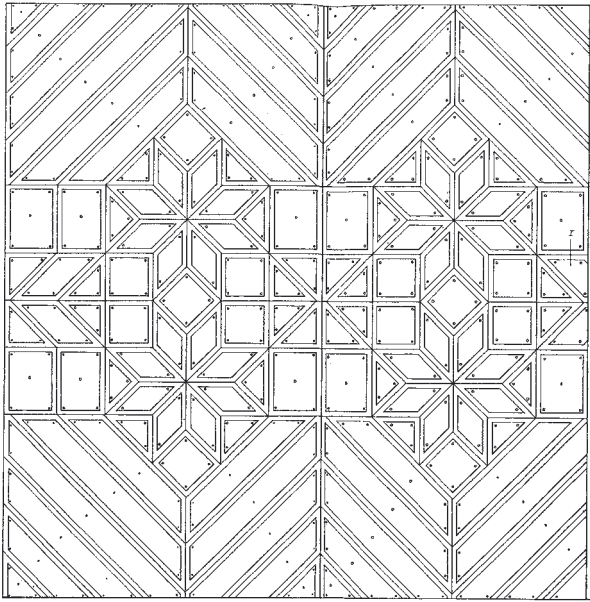

Fasad mot norr

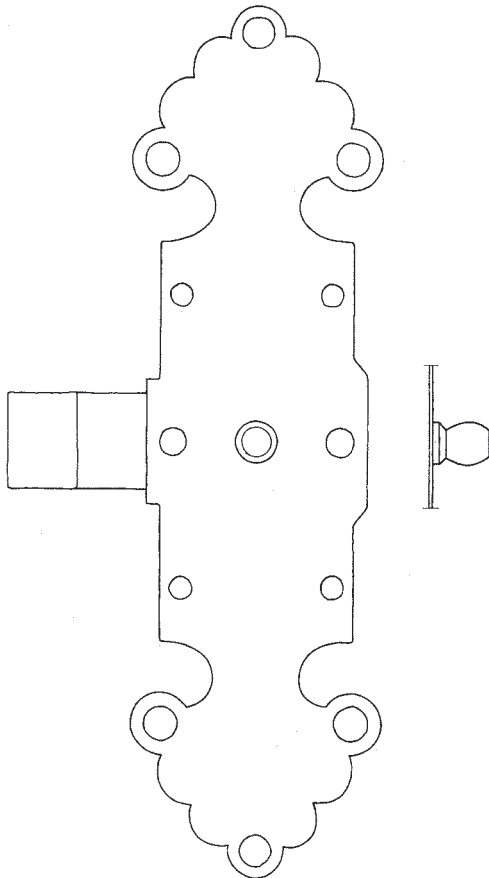
På gårdens södra och norra sidor, i vinkel mot bostadshuset motbyggda tvåvåninga boningshus med gul lockribbpanel, grå spritputsad gråstenssockel, bruna och vita två rutor höga fönsterbågar med 1700-talsbeslag. Hopbyggda med boningsvinklarna en- och tvåvåninga uthus med gul lockribbpanel. Pulpettak och sadeltak med enkupigt tegel. Kullerstensatt gård. På gårdens östra sida ett tvåvåning stort gårdshus med gul lockribbpanel, gråbruna två rutor höga fönsterbågar i bottenvåningen, tre rutor höga i övervåningen. Sadeltak med enkupigt tegel. Brun dörr med överljus.

Nordiska museets uppmätning från 1929-33

Uppmätningsskiss av gårdspö

Gårdspöten fotograferad 1929-33 av Nordiska museet

Fasader mot öster och söder

Byggnads- och gårdsbeskrivning

Byggnaden är timrad. Takbeläggningen utgörs av enkupiga betongpannor.

Den omfattande renoveringen medförde att fasaderna är sentida. Originalpanelen kan troligen sitta kvar under den nya. Planlösningen förändrades. Utefter fastighetens nordöstra tomtgräns tillkom garage i sentida konstruktion. Alla de smidesbeslag som uppmättes av Nordiska museet finns kvar i byggnaden, troligen inte på sina ursprungliga platser. En mängd snickerier såsom ytterdör-

rar, innerdörrar, foder, lister tak- och väggnar hämtades från olika håll. Vad som är original interiört går ej att fastställa.

Under den norra flygeln ligger ett stort stensatt tunnvalvsrum. Rummet har varit försett med eldstad varför det sannolikt inte bara varit förrådsutrymme. Rummet avstängs genom en med järnplåtar smidd port.

Gårdsbeläggningen, även om den troligen blivit omlagd i samband med ledningsarbeten, förefaller vara ursprunglig.

Markbeläggning i portlider

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Byggnadens fasadutformning, den bärande stommen samt port och smidesdetaljer.

Bebyggelsen utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet.

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1993. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaden får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att byggnadens kulturhistoriska värde inte minskar.
3. Fastigheten får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras utan Länsstyrelsens tillstånd. Området skall hållas i sådant skick att byggnadens karaktär inte förvanskas.

Skyddsnivåer

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

- Byggnadens fasadutformning
- Tunnvalvsrummet med port
- Byggnadens bärande stommar.
- Gårdsbeläggningen
- Port och smidesdetaljer

Nivå 4, hänsyn

- Övriga invändiga förändringar.

Övergripande om kvarteret Ciselören

Utsnitt ur Dukers karta från 1697. Röda linjer visar 1697 års tomtränser. Svarta linjer visar nuvarande tomtränser.

Kvarteret är ett av de större i Gamla Stan med sex fastigheter, de flesta med två våningar och helt kringbyggda gårdar. Bebyggelsens ålder varierar mellan 1600-tal – tidigt 1900-tal.

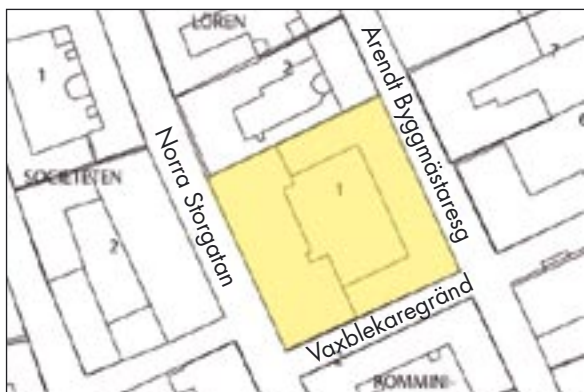
Flera av byggnaderna ligger över tomtränserna, det vill säga in på grannfastigheten. Flera av gårdarna är före detta handels- och hantverksgårdar. Samtliga byggnader inom kvarteret är byggnadsminnen.

2003 påbörjades ett treårigt pilotprojekt, med länsstyrelsen som huvudman. Projektet bestod i att finna smarta, enkla och billiga lösningar för tidig upptäckt av brand. Kvarteret innehåller alla de kriterier, som kan resultera i en förödande stadsbrand, såsom avsaknaden av brandmurar, mycket tät bebyggelse, hög andel brännbar massa och svårtillgängliga vindar samt 400-årigt taknäv och damm.

Ciselören 1

Forsellska gården

Byggnadsminne

Fasad mot Norra Storgatan

Fasad mot Arendt Byggmästaresgata

Historik

Ingemar Larsson sadelmakare köpte gården 1648 och bodde här i över 50 år. Fastigheten var då hälften så stor. Nuvarande gårdsmiljö torde i huvudsak härstamma från 1700-talet. 1812-1867 drevs här garveri. Vårdträdet, en kastanj, planterades omkring 1900. Balusterdockorna och en tredje våning utefter Norra Storgatan tillkom 1916. Byggnaden genomgick en omfattande renovering 1961 som lämnade exteriören i allt väsentligt oförändrad. Byggnaden utefter Vaxblekaregränd har i begynnelsen varit en förrådsbyggnad, men senare byggts om till bostäder.

Nordiska museets anteckningar från 1929-33 ger följande upplysningar:

Norra Storgatan – Vaxblekaregränd – Arendt Byggmästares Gata, utmed Norra Storgatan ett högt tvåvåningshus, sammanbyggt av två hus, med gul lockribbpanel, mörk gråspritputsad sockel, butiksfönster i bottenvåningen, sena bruna fönster i övervåningen, vita foder. Brutet tak med tvåkupigt tegel. Takkupor. Brun lockribbpanel åt gården. Det södra huset med utbyggt trapphus. Utmed Vaxblekaregränd en lägre tvåvåning motbyggnad med gul lockribbpanel, grå spritputsad sockel, bruna två rutor höga fönsterbågar i bottenvåningen, tre rutor höga i övervåningen. Sadeltak med enkupigt tegel. Körport från Arendt Byggmästares Gata. Åt gården altan med balusterdockor.

På gårdens norra sida ett tvåvåning uthus med rödbrun spåntpanel, röda dörrar. Altan, räcke med balustrar. Garveri. Spår av kar på gården. Huset utmed Storgatan påbyggt på 1900-talet enligt uppgift.

Lofgångsrücke

Fasad mot norr

Nordiska museets foto från 1929-33

Fasader mot söder och väster

Nordiska museets foto från 1929-33

Byggnads- och gårdsbeskrivning

Byggnaderna är timrade. Fasaderna består av stående hyvlade bräder med locklist. Takbeläggningen är enkupiga betongpannor. Fasaderna består av stående hyvlade bräder med locklist. Takbeläggningen är tvåkupiga

betongpannor. Fasaden mot Norra Storgatan är till viss del sentida, dels på grund av tillkomsten av skyltfönster, dels genom brandskador från en omfattande brand på en grannfastighet. Fasader mot söder och öster förefaller var original. Ytterdörr i Vaxblekaregränd och port mot

öster är sannolikt från 1700-1800-talen. Gårdsmiljön är mycket litet förändrad. Byggnadskroppen utefter Vaxblekaregränd har i sin norra fasad kvar sina förrådsdörrar, vilka är fastspikade, och är i dag en del av ytterväggskonstruktionen. Det enda som saknas på denna fasad mot norr, är hissanordningarna i takkuporna till övre vindens förrådsutrymmen. Gårdsbeläggningen är fältsten och förefaller ursprunglig.

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Samtliga fasader mot gator och gård. Gårdsbeläggningen och vårdträdet. Skulle vårdträdet, med ålderns rätt försvinna, ska det återplanteras.

Bebyggelsen utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet. Fastigheten är en stadsgård med för staden typisk struktur och den har därför ett stort kulturhistoriskt värde.

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1993. Med beslutet följde föreskrifter:

1. Byggnaden får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att byggnadens kulturhistoriska värde inte minskar.
3. Fastigheten får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras utan Länsstyrelsens tillstånd. Området skall hållas i sådant skick att byggnadens karaktär inte förvanskas.

Skyddsnivåer

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

- Exteriört mot öster och söder (mot Arendt Byggmästares gata och Vaxblekaregränd)
- Port mot öster och ytterdörr mot söder.
- Gårdsbeläggningen och vårdträdet.
- Fasad mot norr i gårdsmiljön, med sina förrådsdörrar.
- Loftgångarna med balusterdockor.

Nivå 3, medveten hänsyn

- Exteriört mot Norra Storgatan.
- Gårdsfasaderna inklusive tak mot öster, väster och söder.

Nivå 4, hänsyn

- Invändiga förändringar.

Ciselören 2

Ciselör Lundins gård

Byggnadsminne

Fasad mot Norra Storgatan

Fasad mot Arendt Byggmästaresgata

Historik

Gården innehåller bebyggelse som sannolikt tillkommit under 400 år. Flera av spåren finns kvar. Åldern på byggnaderna är okänd, men sannolikt har byggnaden erhållit sitt nuvarande utseende före sekelskiftet 1900. Plåtslagare J A Lundin började sin verksamhet 1888.

Utedasslängan påbyggdes med en andra våning 1980.

Fasaden mot öster, utefter Arendt Byggmästares gata totalrenoverades 1993-94 och erhöll bidrag för kulturhistoriska överkostnader. Arbetet övervakades av antikvarisk kontrollant.

I Miljö- och byggförvaltningens arkiv finns en anteckning om att väggmålningar finns i byggnaden. Uppgifterna ska vara lämnade av en snickare, som gjorde en del arbeten i byggnaden. Han såg ”flygande små, feta barn och änglar” – sannolikt keruber. Målningarna doldes utan dokumentation.

Nordiska museets anteckningar från 1929-33 ger följande upplysningar:

Norra Storgata – Arendt Byggmästares Gata utmed Norra Storgatan ett vinkelbyggt tvåvåningshus med gul lockribbpanel, butiksfönster jämte bruna tre rutor höga fönsterbågar, vita foder och listverk gråputsad sockel. Sadeltak med plåt. Dörr med genomgång genom husets mitt. Åt gården gul lockribbpanel, bruna två och tre rutor höga fönsterbågar, vita foder. Gårdsvinkeln senare tillbyggd åt öster. På gårdens södra sida uthus utan intresse.

Utmed Arendt Byggmästares Gata boningshus från 1900-talet. Kullerstensatt gård. 1800-talets förra del.

Byggnads- och gårdsbeskrivning

Samtliga byggnader är timrade. Takbeläggningsen utgörs av slätplåt och tvåkupiga betongpannor. Fasaden mot öster är spritputsad med övriga fasader stående hyvlade bräder med locklist eller hyvlad fasspont.

Inne på gården finns utedassen kvar. Två vindsfönster i den norra huslängan förefaller ha medeltida/ålderdomliga glasrutor. Fasaden på denna byggnad förefaller vara mycket gammal. Under takfoten utefter Norra Storgatan sitter en dekorativ tandsnittsråd. På fasaden mot Norra Storgatan sitter foder runt fönster och fasadpanel i samma liv, vilket indikerar att fodren är ursprunglig från tiden då byggnaden uppfördes. Fasadpaneler är original. Gårdsbeläggningsen är fältsten och kalkstensplattor och förefaller ursprungliga.

Fasad mot söder

Gårdsförråd och utedass

Ålderdomligt glas i vindsfönster

Fasaddetalj som visar att fasadpanelen ligger i samma liv som fönsterfodret

Tandsnittsdekoration under takfot mot Norra Storgatan

Fasad mot väster

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Alla byggnadernas fasader, både mot gator och mot gård, inklusive fönsterutformning, ytterdörrar och trapphus. Gårdsbeläggningen. Fastigheten är en stadsgård med en för staden typisk struktur och den har därför ett stort kulturhistoriskt värde. Bebyggelsen utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet.

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1993. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaden får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att byggnadens kulturhistoriska värde inte minskar.
3. Fastigheten får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras utan Länsstyrelsens tillstånd. Området skall hållas i sådan skick att byggnadens karaktär inte förvanskas.

Skyddsnivåer

Nivå 1, ovillkorlig hänsyn

- De eventuella väggmålningarna

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

- Fastighetens strukturella uppbyggnad.
- Samtliga fasader och tak mot gator och gård, inklusive snickerier.
- Gårdsbeläggningen.
- De ålderdomliga glasen i vindsfönstren.

Nivå 4, hänsyn

- Invändiga förändringar.

Ciselören 3

Byggnadsminne

Historik

Byggnadernas tillkomst har inte gått att fastställa. Fasaderna mot Norra Storgatan tillhör eklekticismen (stilblandningsperioden) från senare delen av 1800-talet medan fasaden mot Arendt Byggmästaregata tillhör jugendperioden, dvs. strax efter sekelskiftet 1900.

I byggnaden har man funnit både vägg- och takmålningar, men de är idag dolda bakom takpapp och tapeter. Uppgiften lämnad av antikvarie Jan Agertz 1985.

Genom forskning vet vi att tomten var bebyggd i varje fall i mitten av 1600-talet. Gårdens ägare hette Nils Clementsson och hans son Staffan Nilsson Ekerot. Det är därför sannolikt, med hänsyn till målningarnas existens, att det var, om möjligt endast byggnadens fasader,

Fasad mot Arendt Byggmästaregata

Fasad mot norr och öster

Fasad mot Norra Storgatan

Nordiska museets foto från 1929-33

som byggdes om till nuvarande utseende under slutet av 1800-talet.

Nordiska museets anteckningar från 1929-33 ger följande upplysningar:

Norra Storgatan – Arendt Byggmästares Gata ett tvåvåningshus med gul liggspåntpanel, gråputsas sockel, butiker i bottenvåningen, gröna tre rutor höga fönster i övervåningen, vita foder, tandfris under takfoten. Sadeltak med enkupigt tegel. Dörr med genomgång genom husets mitt.

Åt gården senare motbyggda tvåvåninga bonings- och verkstadshus. Utmed Arendt Byggmästares Gata ett vitreveterat boningshus från 1900-talet.

Byggnads- och gårdsbeskrivning

Byggnaderna är sannolikt uppförda i timmer. Fasaderna är utförda i hyvlad fasspont med undantag av fasaden mot Arendt Byggmästares gata, som är putsad. Takbeläggningen på byggnaden utefter Norra Storgatan och gårdsbyggnaderna är tvåkupigt lertegel medan byggnaden utefter Arendt Byggmästares gata är enkupigt lertegel.

Entrédörr mot Norra Storgatan

Tandsnittsdekoration under takfot mot Norra Storgatan

Det är sannolikt att byggnadens stomme är äldre än vad fasaderna ger sken av. Fasaderna är original sedan tillkomsten, troligen senare delen av 1800-talet respektive tidigt 1900-tal. Gårdsbeläggningen är fältsten.

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Fasaderna med snickerier, såsom portalen och tandsnittet. Gårdsbeläggningen.

Fastigheten är en stadsgård, med en för staden typisk struktur och den har därför ett stort kulturhistoriskt värde.

Bebyggelsen utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet.

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1993. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaden får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att byggnadens kulturhistoriska värde inte minskar.
3. Fastigheten får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras utan Länsstyrelsens tillstånd. Området skall hållas i sådant skick att byggnadens karaktär inte förvanskas.

Skyddsnivåer

Nivå 1, ovillkorlig hänsyn

- De idag övertäckta vägg- och takmålningarna.

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

- Fastighetens strukturella uppbyggnad
- Samtliga fasader och snickeridetaljer
- Gårdsbeläggningen

Nivå 4, hänsyn

- Invändiga förändringar.

Källa

Ulrika Stigbäcks avhandling – **Inredningsmåleri och målare i Eksjö**. Se vidare litteraturförteckning.

Ciselören 4

Byggnadsminne

Fasader mot öster och söder

Fasad mot Norra Storgatan

Fasad mot Arendt Byggmästaregata

Historik

Byggnaderna är troligen från tidigt 1800-tal eller äldre. Trapphus inne på gården tillkom 1932. Byggnaderna har byggts om vid olika tillfällen, bland annat 1936, som var omfattande.

I mitten av 1970-talet försågs fasaden utefter Arendt Byggmästares gata med tilläggsisolering, stående träpanel och locklist. 1982 brann byggnaden utefter Norra Storgatan i sådan omfattning att uppbyggnaden kan betraktas som nybyggnad. Det nedbrunna återuppfördes lika ursprunget.

Nordiska museets anteckningar från 1929-33 ger följande upplysningar:

Norra Storgatan – Arendt Byggmästares Gata utmed Storgatan ett tvåvåningshus med brun resp-panel i botten-våningen. Butiksfönster i botten-våningen, bruna tre rutor höga fönsterbågar i övervåningen. Sadeltak med tvåkupigt tegel. Åt gården brun liggpanel. På gårdens södra och norra sidor mot föregående motbyggda tvåvåninga boningshus med brun liggspåntpanel. Husen äro byggda, utom södra längans västra del med gråputsad sockel, vita två rutor höga fönsterbågar med 1700-talsbeslag. Utmed Arendt Byggmästares Gata en tvåvåning bostadslänga utan intresse.

Byggnads- och gårdsbeskrivning

Byggnaden utefter Norra Storgatan är endast delvis uppförd i timmer, med anledning av branden. Övriga byggnader har sannolikt timmer. Takbeläggningarna är betongpannor. Gårdsbeläggningen är fältsten.

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Fastigheten är en stadsgård, med en för staden typisk struktur och den har därför ett stort kulturhistoriskt värde. Bebyggelsen utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet.

Skyddsvärt är fasaderna med fasspont och gårdsbeläggningen.

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1993. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaden får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggnadsom eller på annat sätt förändras.
2. Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att byggnadens kulturhistoriska värde inte minskar.
3. Fastigheten får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras utan Länsstyrelsens tillstånd. Området skall hållas i sådant skick att byggnadens karaktär inte förvanskas.

Skyddsnivåer

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

- Exteriört
- Fastighetens strukturella uppbyggnad
- Gårdsbeläggningen

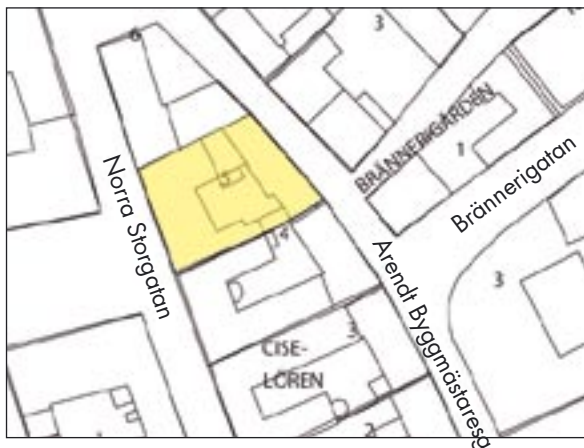
Nivå 4, hänsyn

- Invändiga förändringar.

Ciselören 5

Johan Björns gård

Byggnadsminne

Fasad mot Norra Storgatan

Fasad mot Arendt Byggnadsbrog

Historik

Johan Larsson Björn köpte gården 1686, därav namnet. Byggnadernas ålder är okända, men med hänsyn till, dels timringen av portlidret, dels den utkragande andra våningen, bör ursprungsbyggnaden dateras till första hälften av 1600-talet. Huslängan byggdes om under 1950-60-talen till bostäder och garage, för att tidigare varit uthus, stall och fähus. Andra våningen förefaller tillkommen senare, troligen under andra halvan av 1600-talet. Påbyggnaden gjordes med s.k skunk (utskjutande timmerkonstruktion). Delar av fasaden mot gården är jugendinspirerad. Takbeläggningsen är enkupiga betongpannor. Fasaden mot öster har fått två garageportar i sentida utförande. Under 1950-60 talen genomfördes flera ombyggnader.

Nordiska museets anteckningar från 1929-33 ger följande upplysningar:

Norra Storgatan – Arendt Byggnadsbrog, utmed Norra Storgatan ett vinkelbyggt tvåvåningshus med gulbrun lockribbpanel, sockel av gråstensblock, butiksfönster i bottenvåningen, bruna tre rutor höga fönsterbågar, delvis med 1700-tals-beslag i övervåningen. Kraftig taklist. Sadeltak med tvåkupigt tegel. Brun dörr till genomgång genom husets mitt. Huset påbyggt enligt uppgift. Åt gården med röd spånpanel, jämte på norra vinkeln röd lockribbpanel. Södra vinkeln troligen från 1800-talets slut.

Utmed Arendt Byggnadsbrog ett tvåvånings rödtimrat uthus åt gården med röd lockribbpanel. Husets norra del breddat inåt gården. Vita två rutor höga fönsterbågar med 1700-talsbeslag, vita foder. Åt gatan skjuter övervåningen ut ca 30 centimeter över den undre. Bruna portar med portring till körport från Arendt Byggnadsbrog.

Byggnads- och gårdsbeskrivning

Byggnaderna är med stor sannolikhet timrade. Takbeläggningen är betongpannor. Utefter brandmuren mot söder ligger fastighetens utedass. Timringen i portlidret och knutarna är ålderdomliga. Flera visuella signaler ger 1600-tal för byggnadskroppen mot öster. Byggnaderna mot norr och väster kan vara från samma tidpunkt men förändrade under sent 1800 alternativt tidigt 1900-tal. Foder runt fönster mot Lilla Torget ligger i samma liv som fasadpanelen, vilket talar för, att fodren kan vara samtida med byggnadskroppen. Port mot Arendt Byggmästares gata förefaller vara av samma ålder som byggnadskroppen. Gårdsbeläggningen är fältsten och förefaller vara ursprunglig.

Detalj av den s.k. skunken på fasad mot Arendt Byggmästaresgata

Fasad mot öster

Port med smitt dörrhandtag mot Arendt Byggmästaresgata

Fasad mot väster

Fasaddetalj som visar att fasadpanelen ligger i samma liv som fönsterfodret

Gårdsförråd och utedass

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Hela fastigheten exteriört, inklusive förråd och utedass, samt gårdsbeläggningen.

Fastigheten är en stadsgård, med en för staden typisk struktur och den har därför ett stort kulturhistoriskt värde. Bebyggelsen utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet.

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1993. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaden får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att byggnadens kulturhistoriska värde inte minskar.
3. Fastigheten får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras utan Länsstyrelsens tillstånd. Området skall hållas i sådant skick att byggnadens karaktär inte förvanskas.

Skyddsnivåer

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

- Samtliga fasader, tak, portluder, port och utedass.
- Gårdsbeläggningen.

Nivå 4, hänsyn

- Invändiga förändringar.

Ciselören 6

Byggnadsminne

Fasad mot norr

Plank och fasad mot öster

Fasad mot Norra Storgatan

Nordiska museets foto från 1929-33

Historik

Byggnaden har sannolikt tillkommit under senare delen av 1800-talet. Under årens lopp har ett flertal olika handelsmän haft sina försäljningslokaler i bottenvåningen.

Väggpartierna mellan skyltfönstren hade före 1988 hård träfiberskiva som beklädnadsmaterial. 1988 genomgår fastigheten en omfattande renovering, varvid fasaderna

mot Norra Storgatan och den öppna platsen mot norr får i princip det utseende de hade före skyltfönstrens tid (fotodokumentation). Avvikelsen består i att två fönster, av plantekniska skäl är igensatta samt en ytterdörr. Alla fasadytorna erhöll nytillverkad hyvlad panel men alla profiler är identiska med ursprunget. På gården uppfördes utefter södra tomtgränsen 2000 en inglasad uteplats samt en takförsedd balkong. Planket utefter Arendt Byggmästares gata tillkom 1988.

Nordiska museets anteckningar från 1929-33 ger följande upplysningar:

Norra Storgatan – Arendt Byggmästares Gata, utmed Storgatan ett tvåvåningshus med brun liggpanel i bottenvåningen, grå spritputsad sockel, bruna tre rutor höga fönsterbågar, brungrå foder. Brun dörr med överljus till genomgång genom husets mitt. Sadeltak med enkupigt tegel.

Utmed Arendt Byggmästares Gata envåningt uthus med brun lockribbpanel, bruna dörrar, gråstenssockel. Sadeltak med enkupigt tegel.

Port mot norr.

Arkitektur, byggnads- och gårdsbeskrivning

Byggnadens arkitekt detaljer är tidstypiska för det sena 1800-talet, med liggande och stående fasspont, fältindelningarna på fasadytorna och de utanpåliggande profilerade knutmarkeringarna och foder runt fönster. Porten i utformning har rötter i Charles Emil Löfvenskiölds och Pehr. Aug. Petterssons huskataloger från senare delen av 1800-talet. Porten har lagats på ett hantverksmässigt sätt och ska betraktas som ursprunglig.

Byggnaden är uppförd i timmer. Takbeläggningen är enkupigt lertegel. Ytterdörrar och fönster är sentida och i sentida konstruktion. Fönsternas utformning överensstämmer med ursprunget. Gårdens utformning och dess beläggning är sentida.

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Byggnadens stomme samt fasaderna och dess snickeriers arkitektoniska utformning.

Port och portomfattning.

Bebyggelsen utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet.

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1993. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaden får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att byggnadens kulturhistoriska värde inte minskar.
3. Fastigheten får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras utan Länsstyrelsens tillstånd. Området skall hållas i sådant skick att byggnadens karaktär inte förvanskas.

Skyddsnivåer

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

- Taket och fasadernas arkitektoniska utformning och deras snickerier
- Bärande stommen
- Port och portomfattning.

Nivå 3, medveten hänsyn

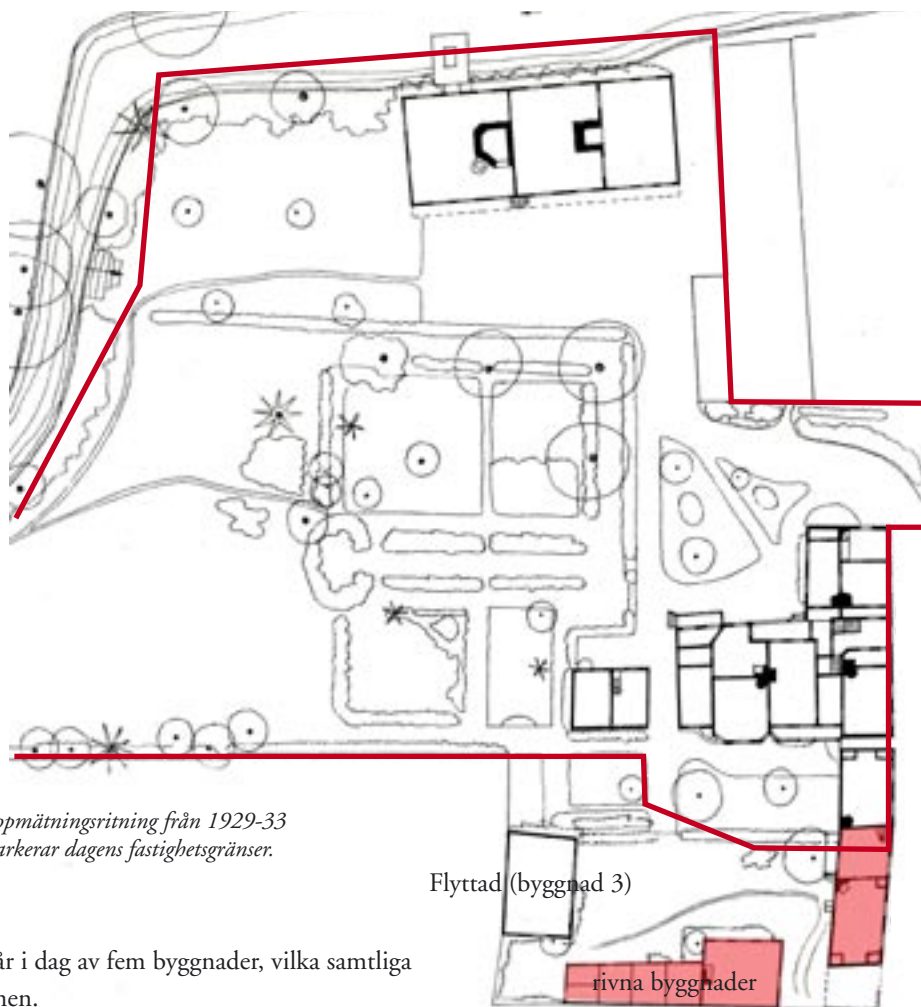
- Övrig bebyggelse på fastigheten.

Nivå 4, hänsyn

- Invändiga förändringar, dock ej den bärande stommen.
- Gårdens utformning och dess beläggning.

Färgaren 3

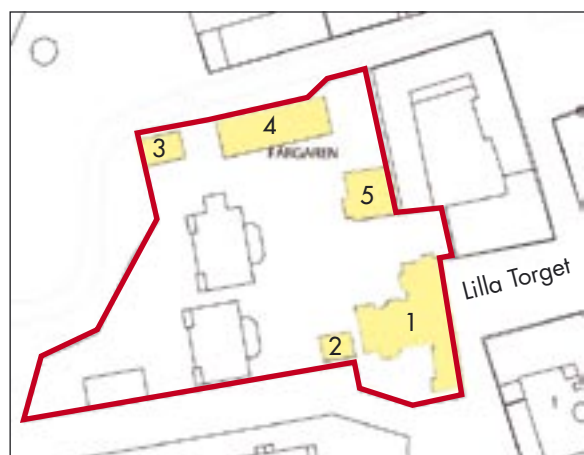

Nordiska museets uppmättningsritning från 1929-33
Den röda linjen markerar dagens fastighetsgränser.

Fastigheten består i dag av fem byggnader, vilka samtliga är byggnadsminnen.

Före 1990 var innergården en trädgårdssoas, kallad Hoffstedtska trädgården. (EM)

Övrig bebyggelse, utöver numrerade byggnader, tillkom 1990. Den timrade uthusbyggnaden i sydvästra hörnet, som innehåller bland annat tvättstuga, är flyttad från plats utanför Eksjö kommun.

Byggnad 1 (Färgaren 3)

Falleniuska gården (Peder skomakares gård)

Byggnadsminne

Fasad mot söder.

Fasad mot Lilla Torget.

Fasad mot nordväst.

Historik

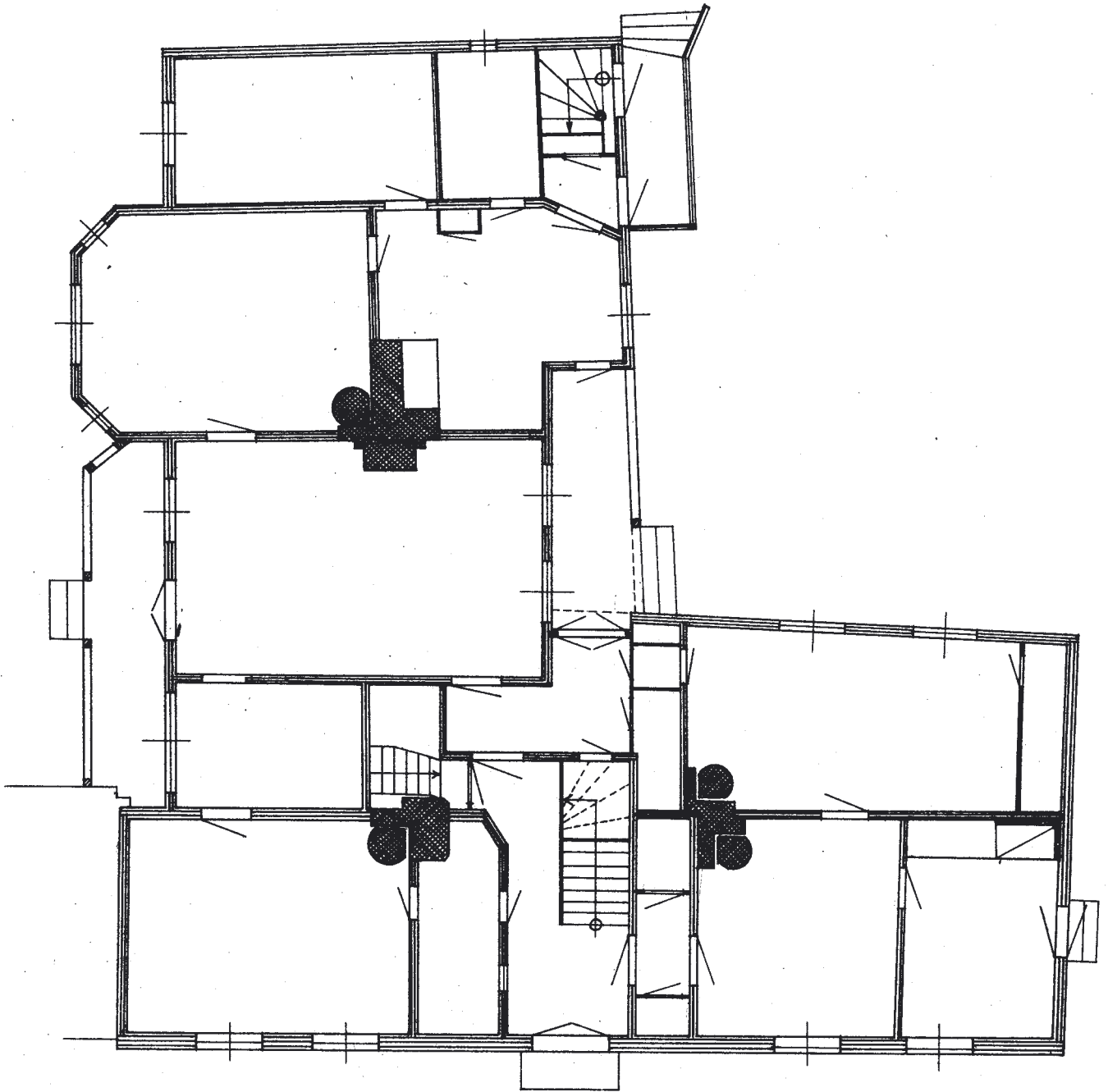
Byggnaden har sannolikt uppförts i sin grundform under 1600-talet. Bebyggelsen runt Lilla torget torde tillhöra stadens äldsta i sina grundformer. 1687 beboddes gården av Peder Hansson, skomakare, som var skomakaresskråets i Eksjö förste ålderman. Efter hans död 1697 bedrev hans änka skomakeriet vidare ett stycke in på 1700-talet. Det är sannolikt att den väster om liggande timmerbyggnaden (byggnad 2) är skomakeriverkstaden. Gårdens nuvarande namn är efter Axel Fallenius, som år 1920 köpte fastigheten.

Nordiska museets anteckningar från 1929-33 ger följande upplysningar:

Utmed Lilla torget och Nygatan tre hus. Det norra ett vinkelbyggt tvåvåningshus med brun lockribbpanel åt gatan, grågul lockribbpanel åt gården, grå spritputsad källarsockel. Gatsidans panel ny. Två rutor höga fönsterbågar i bottenvåningen, tre rutor höga i övervåningen. Sadeltak med tvåkupigt tegel.

Söder om föregående utmed Nygatan ett tvåvåningshus med grå lockribbpanel, grå spritputsad sockel, bruna två rutor höga fönsterbågar sammanbyggt med detta ett tvåvåningshus lika med föregående. Körport genom husets södra del. Åt gården trapphus. Källare under huset.

På gårdens södra sida envåningsthus med gul lockribbpanel, gråspritputsad sockel, gröna tre rutor höga fönsterbågar. Sadeltak med enkupigt tegel. Väster om föregående envåningsthus med gul lockribbpanel, stensockel, bruna dörrar. Pulpettak. På gårdens västra sida rödtimrat uthus med röda dörrar. Sadeltak med enkupigt tegel.

Lilla Torget

Nordiska museets uppmättningsritning från 1929-33

Foto av Nordiska museet 1929

Byggnads- och gårdsbeskrivning

Byggnaden är med stor säkerhet timrad och förefaller dessutom blivit tillbyggd ett antal gånger. Vad som varit ursprungsbyggnaden går ej att fastställa i nuläget. Av vindskivorna att döma har taket tidigare varit torvtak. Det är troligt att byggnaden från begynnelsen varit en låg envåningsbyggnad, som sedan blivit påbyggd under 1700- och 1800-talen. Andra våningens höjd i förhållande till bottenvåningen tyder på detta.

Nuvarande fasad tillkom således mellan 1929 och 1933. Interiört är byggnaden renoverad i sentida material.

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Bebyggelsen utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet.

Skyddsvärt är byggnadens exteriör inklusive ytterdörr med fastighetsnumret och belysning, den bärande stommen, byggnadens rumsindelning och äldre inredningsdetaljer.

Gavel mot norr

Foto av Nordiska museet 1933

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1978. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaderna må ej utan länsstyrelsens samtycke rivas, flyttas eller eljest till sitt yttre ombyggas eller på annat sätt förändras.
2. Arbeten i byggnadernas inre, som medför förändring av befintlig rumsindelning eller ingrepp i byggnadsstommen eller äldre inredningsdetaljer, skall utföras i enlighet med av länsstyrelsens granskade och godkända förslag.

Entrédörr mot Lilla Torget

3. Byggnaderna skall ägnas för deras bestånd erforderligt löpande underhåll.
4. Till fastighetsdelen hörande obebyggd mark må ej utan länsstyrelsens samtycke bebyggas eller bli föremål för väsentlig förändring,

Skyddsnivåer

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

- Byggnadens exteriör, inklusive ytterdörr med detaljer vad avser form och material.
- Byggnadens bärande stomme.
- Byggnadens rumsindelning.
- Äldre inredningsdetaljer.

Nivå 4, hänsyn

- Övriga invändiga förändringar.

Byggnad 2 (Färgaren 3)

Byggnadsminne

Fasad mot norr

Historik

Byggnaden har sannolikt uppförts under senare delen av 1600-talet. Byggnaden har sannolikt varit skomakareverkstad för Peder Hansson som bodde i byggnaden öster om. Byggnaden förefaller vara flyttad samt ombyggd ett antal gånger. Nuvarande utseende erhöles 1989-90.

Nordiska museets anteckningar från 1929-33 ger följande upplysningar:

Mitt på gården rödtimrad bod. Sadeltak med enkupigt tegel. Vita fönsterbågar med 1700-talsbeslag, rödbruna dörrar. Stensockel.

Byggnadsbeskrivning

Byggnaden är timrad och takbeläggningen enkupigt lertegel. Invändigt beklädd med sentida material.

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Bebyggelsen utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet.

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1978. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaderna må ej utan länsstyrelsens samtycke rivas, flyttas eller eljest till sitt yttre ombyggas eller på annat sätt förändras.
2. Arbeten i byggnadernas inre, som medför förändring av befintlig rumsindelning eller ingrepp i byggnadstommen eller äldre inredningsdetaljer, skall utföras i enlighet med av länsstyrelsen granskade och godkända förslag.
3. Byggnaderna skall ägnas för deras bestånd erforderligt löpande underhåll.
4. Till fastigheten hörande obebyggd mark må ej utan länsstyrelsens samtycke bebyggas eller bli föremål för väsentlig förändring.

Skyddsnivåer

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

- Byggnaden exteriört vad avser form och material.

Nivå 4, hänsyn

- Invändiga åtgärder.

Byggnad 3, (Färgaren 3)

Byggnadsminne

Fasader mot söder och öster

Historik

Det förefaller som byggnaden flyttats från sin plats på fastighetens södra sida, vilket skett efter 1933. Byggnaden har därefter sannolikt försetts med garageport och eventuellt fönster. Byggnadens nuvarande storlek överensstämmer med den av Nordiska museets uppmätta.

Byggnadsbeskrivning

Byggnaden är timrad och takbeläggningen är enkupigt lertegel.

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Bebyggelsen utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet.

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1978. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaden må ej utan länsstyrelsens samtycke rivas, flyttas eller eljest till sitt yttre ombyggas eller på annat sätt förändras.
2. Arbeten i byggnadernas inre, som medför förändring av befintlig rumsindelning eller ingrepp i byggnadstommen eller äldre inredningsdetaljer, skall utföras i enlighet med av länsstyrelsen granskade och godkända förslag.
3. Byggnaderna skall ägnas för deras bestånd erforderligt löpande underhåll.

4. Till de aktuella fastighetsdelarna hörande obebyggd mark må ej utan länsstyrelsen samtycke bebyggas eller bli föremål för väsentlig förändring.

Skyddsnivåer

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

- Byggnadens exteriör, med undantag av garageport.

Nivå 4, hänsyn

- Invändiga förändringar.

Byggnad 4, (Färgaren 3)

Färgeriet

Byggnadsminne

Fasad mot söder

Nordiska museets foto från 1929-33

Historik

Byggnaden har sannolikt uppförts under första halvan av 1800-talet. Den har använts som ångfärgeri. Färgeriet drevs fram till början av 1950-talet. Därefter blev den förråd, för att 1989 byggas om till kontorslokaler och ramverkstad. Ombyggnaden gjordes med höga kulturhistoriska hänsynstaganden. Ombyggnaden skedde under antikvarisk kontroll på länsstyrelsens uppdrag. Dokumentation ej upprättad. Byggnaden var illa åtgången i vissa viktiga konstruktioner, bl. a. följarna i fasaden mot norr var kraftigt rötskadade samt delar av den timrade ytterväggen.

1998 byggdes interiören om till vandrarhem. Interiört har delar till en vadmalspress samt stolpverk sparats, vilket förvaras på vinden.

Nordiska museets anteckningar från 1929-33 ger följande upplysningar:

På gårdens norra sida ett rödtimrat tvåvåningshus med altan, vilande på stockar, vita sextonrutiga fönsterbågar i bottenvåningen, tolvrutiga i övervåningen. Vita foder. Tjärade dörrar. Sadeltak med enkupigt tegel. Kraftig takkupa.

Fasad mot norr

Byggnadsbeskrivning

Byggnaden är timrad och takbeläggningen är enkupigt lertegel. Grundläggningen är i dag platta på mark med isolerad och putsad sockel. Fönster i hela byggnaden är nytillverkade med kopplade bågar i utseende lika befintliga. Vid ombyggnaden 1989 förändrades exteriören endast marginellt och bestod i princip i att två portar ersattes med ett fönster och ytterdörr.

Restaurering av fasaden mot norr 1989

Fönster mot väster

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Bebyggelsen utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet.

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1978. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaderna må ej utan länsstyrelsens samtycke rivas, flyttas eller eljest till sitt yttre ombyggas eller på annat sätt förändras.
2. Arbeten i byggnadernas inre, som medför förändring av befintlig rumsindelning eller ingrepp i byggnadsstommen eller äldre inredningsdetaljer, skall utföras i enlighet med av länsstyrelsen granskade och godkända förslag.
3. Byggnaderna skall ägnas för deras bestånd erforderligt löpande underhåll.
4. Till de aktuella fastighetsdelarna hörande obebyggd mark må ej utan länsstyrelsens samtycke bebyggas eller bli föremål för väsentlig förändring.

Skyddsnivåer

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

- Byggnadens exteriör vad avser den arkitektoniska uppbyggnaden och materialet.
- Delar av vadmalspress och stolpverk.
- Bärande befintliga väggkonstruktioner.

Nivå 4, hänsyn

Restaureringen 1989. Fasad mot söder

Foto av vadmalspress på bottenvåningen

Byggnad 5, (Färgaren 3)

Bostadsbyggnad

Byggnadsminne

Fasader mot norr och väster

Fasader mot väster och söder

Historik

Byggnaden uppfördes sannolikt under sista halvan av 1800-talet som magasin, men byggdes om till bostadshus omkring sekelskiftet 1900. Byggnaden moderniserades interiört 1990.

Nordiska museets anteckningar från 1929-33 ger följande upplysningar.

I övrigt på tomten modernt boningshus samt uthus från 1800-talets senare del. Stor trädgård.

Byggnadsbeskrivning

Byggnaden är uppförd i timmer och takbeläggningen är enkupigt lertegel. Byggnadens fasader är sannolikt original från byggnadens tillkomst och har utformning i jugendarkitektur. Interiört moderniserades byggnaden med sentida material 1990.

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Bebyggelsen utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet.

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1993. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaden får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att byggnadens kulturhistoriska värde inte minskar.

Skyddsnivåer

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

- Byggnadens exteriör vad avser den arkitektoniska uppbyggnaden och materialet.

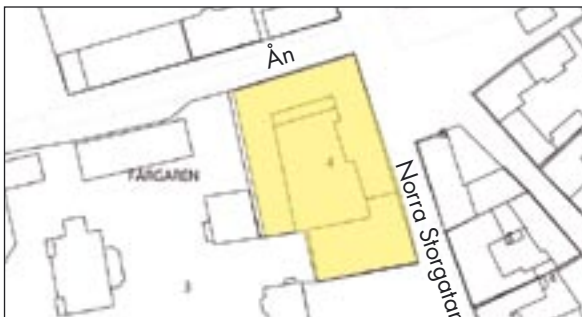
Nivå 4, hänsyn

- Invändiga förändringar.

Färgaren 4

Krusagården

Byggnadsminne

Fasad mot öster och söder

Fasad mot Norra Storgatan

Fasad mot norr

Fasad mot norr och ån.

Fasad mot väster

Fasad mot Norra Storgatan

Historik

Vid mitten av 1600-talet består fastigheten av flera lotter. Lotterna har sannolikt, till viss del, varit bebyggda. Flera av lottägarna bodde dock på andra platser i staden. 1790 vet vi att här var inrättat ett bränneri, vari det dessutom var inrett en liten finka. 1813 ombyggdes husen till garveri, för att på slutet av 1800 åter bli handelsgård. År 1945 skulle bebyggelsen rivas men Riksantikvarieämbetet beslutade om rivningsförbud. Många och långa spaltmeter skrevs i lokaltidningen och många och långa debatter förekom i fullmäktige. Hela äventyret avslutades med ett välfyllt folkmöte. Fastigheten inköptes av byggmästare Hans Hägg som rustade upp bebyggelsen 1946-1954. Flera invändiga förändringar har följt härefter, medan fasaderna inte har förändrats efter 1929. Skyltfönstren mot

Norra Storgatan och affärsingången i hörnet mot Lilla Torget har tillkommit mellan ca 1890-1929.

Gårdsmiljön före 1946 är okänd, men planritningar från 1929 visar att det funnits ett flertal mindre tillbyggnader, troligen förrådsbodar, vilka sannolikt revs under perioden 1946-54.

I samband med ombyggnad år 2002 togs prover av timmerstommen i bottenvåningen utefter Norra Storgatan för tidsbestämning genom dendrokronologi. Virket daterades i huvudsak vinterhalvåret 1693/94. En del av proverna visade att virket var avverkat dels 1624 dels möjligen omkring 1600. Den tidigaste dateringen kan sannolikt vara återanvänt virke.

Nordiska museets uppmättningsritning 1929-33

Nordiska museets anteckningar från 1929 – 33 ger följande upplysningar:

Norra Storgatan – Lilla Torget två hus. Det norra ett vinkelbyggt tvåvåningshus med grå lockribbpanel, gråputsad sockel. Butiksfönster i bottenvåningen, bruna moderna fönster i övervåningen, vita foder. Sadeltak med enkupigt tegel. Vita listverk. Körport från Storgatan med tudelade porthalvor med portring. Huset har åt gården svale och se-

nare utbyggnad. Vinklen utmed ån med altan. Rödtimrade väggar åt gården.

Det södra huset med grå lockribbpanel. Delvis butiksfönster jämte i bottenvåningen bruna två rutor höga fönsterbågar med 1700 – talsbeslag, i övervåningen tre rutor höga fönsterbågar. Vita foder och listverk. Åt gården röd lockribbpanel. Senare trapphus. Sadeltak med tvåkupigt tegel. På gårdens västra sida kraftig rödtimrad tvåvåningslänga med bruna dörrar. Sadeltak med enkupigt tegel. Kullerstensatt gård. Garveri enligt uppgift.

Fasader mot Lilla Torget och Norra Storgatan ca 1890

Samma fasader 1929-33

Samma fasader 2008. Bilderna är tagna med 40 resp. 80 års mellanrum men det är förvånansvärt lite som skiljer dem från varandra

Fasader mot väster och mot Lilla Torget

Byggnads- gårdbeskrivning

Fastigheten består av fyra längor utefter tomtgränserna mot ån, gatan och torget. Längorna omsluter gården. Portluder mot öster och utgång mellan husen mot söder. Tidigare fanns en genomgång mot gata i gårdens sydöstra hörn, men byggdes igen för att tillskapa en offentlig handikapptoalett 2002.

Takkupa på fasad mot söder

Fasaddetalj som visar panel och foder i samma liv

Samtliga byggnader är timrade och utan utstående knutskallar. Alla tak är åstak. Fasader mot gata och torg består av stående handhyvlad panel med locklist. Fasaderna är målade med ljus linoljefärg. Fasadpanelen är oförändrad sedan tillkomsten. Samtliga fasader mot gården, torgbyggnadens västra sida och västra byggnadens fasad mot väster är rödfärgade. Alla fönster och omfattningar är vitmålade.

Fönster är utbytta i sentida konstruktion till kopplade bågar och förefaller monterade i ursprungliga karmar. Takbeläggningen består av enkupiga betongpannor men mot Lilla Torget tvåkupigt lertegel. Port i portluder mot Norra Storgatan förefaller samtida med byggnaden. Ytterdörrar är troligen från ombyggnadsperioden 1946 – 1954 vad avser konstruktion och utseende. Ytterdörr till handikapptoalett förefaller vara ålderdomlig, sannolikt från 1800-talet.

Arkitektur och kultur

Fasaden mot Norra Storgatan och Lilla Torger är enkel nyklassicism, vilken framträder främst genom fönsterplaceringen, portomfattningen och den ljusa färgsättningen. I lägenheten på bottenvåningen mot Lilla Torget finns tak- och väggmålningar, daterade omkring 1700. Taket är troligen målat av Eksjömålaren Petter Erlandsson Wadsten. Mellan vägg- och takmålningarna finns en viss diskrepans. Det är troligt att de är utförda av olika må-

Väggmålning i trappa

Takmålning i lägenhet i bottenvåning

Väggmålning i lägenhet i bottenvåning

Ytterdörr till handikapptalett mot Norra Storgatan

Väggmålning i samma lägenhet som ovan

lare. (se vidare utredning U Stigbäck). I trappan upp till stora rummet i Föreningen Krusagårdens lokaler finns på ytterväggstimret fragment av målning. Dess ursprung är oklart. Interiören i föreningslokalerna är tillkommen i samband med renoveringen 1946-54. Stänkmålningen i rummet söder om stora salen utfördes av BVQ i slutet av 1990-talet.

Dokumentsvärde (historiska egenskaper)

Samhälls – och socialhistoriskt värde

Bebyggelsen speglar med sin bebyggelse en handelsgård i en mindre svensk stad från slutet av 1600-talet fram till våra dagar, trots den omfattande renoveringen som förekom 1946 och åtta år framåt. Hela den yttre miljön ska anses, trots renoveringen 1946 – 54, mycket välbevarad och ska därför tillmätas ett högt kulturhistoriskt värde.

Bebyggelsen ska även tillmätas ett socialhistoriskt värde genom den insatts, såsom ”huskramare” Eksjöes befolkning mangrant visade, då de motsatte sig rivning av bebyggelsen, för att lämna plats för en affärsfastighet i glas och betong 1945.

Upplevelsevärde (estetiska, upplevelsemässiga och socialet engagerande egenskaper)

Konstnärligt värde

Under 1600 – och 1700 talen bildades i Eksjö en form av målareskola/skrå i Eksjö. Dessa målare har satt sina avtryck långt utanför Eksjö s stadsgrens.

Tak – och väggmålningarna i Kv. Färgaren 4, bottenvåningen mot Lilla Torget, är utförda av målaren Petter Erlandsson Wadström 1672 – 1752, och har ett högt konstnärligt värde.

Miljöskapande värde

Bebyggelsen i kvarteret har ett högt miljöskapande värde genom dels sin placering invid det s.k. Hötorget, Lilla Torget och dels utefter Norra Storgatan och den så betydelsefulla Eksjöån.

Under mitten av 1600 talet, torde byggnaderna som köpmannaplats fungerat som stadens sista utpost mot norr. Bebyggelsen utgör en betydande del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet.

Symbolvärde

Genom den räddningsaktion Eksjöborna 1945, genom att motsätta sig rivning av bebyggelsen, både genom en stor mängd insändare i ortens tidningar, och vid det till bristningsgränsen fyllda folkmötet, har aktionen ett stort symbolvärde för bevarandet av stadsdelen Gamla stan.

Autencitet och sällsynthet

Fotografier visar, att fasaderna mot Lilla Torget och Norra Storgatan förändrats marginellt under 120 år, trots att fastigheten använts under åren till olika ändamål.

Fasaderna mot Lilla Torget och Norra Storgatan upplevs därför äkta och autentiska. Det är mycket sällsynt att en byggnad till sitt yttre, i centrum av en stad, bevisligen endast förändrats marginellt under 120 år.

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Kv Färgaren 4, Krusagården har ett högt kulturhistoriskt värde och ska anses som synnerligen märklig bebyggelse, varför hela byggnaden, exteriört och delvis interiört, är skyddsvärda.

Trots ett flertal ombyggnader, på grund av ändrad användning av byggnaden, har den förvånansvärt mycket av originalutföranden kvar. Trots invändiga ombyggnader på grund av ändrad användning är de flesta ursprungliga timmerväggarna intakta.

Fasaderna mot Norra Storgatan och Lilla Torget har inte förändrats sedan 1929.

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1965. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaden må ej utan riksantikvariens samtycke rivas eller eljest till sitt yttre ombyggas eller förändras.
2. Byggnaden må ej utan riksantikvariens samtycke till sitt inre ombyggas eller förändras.
3. Till byggnaden hörande markutrymme, motsvarande fastigheten kv Färgaren 4, må ej utan riksantikvariens samtycke ytterligare bebyggas eller bli föremål för annan väsentlig förändring.
4. Byggnaden skall ägnas för dess framtida bestånd erforderligt löpande underhåll.

Skyddsnivåer

Nivå 1, ovillkorlig hänsyn

- Vägg- och takmålningar i lägenhet i bottenvåning mot Lilla Torget, samt fragmentet av väggmålning

i trapp till samvarolokal. Detta krav på fragmentet kvarstår, till framtida forskning visat motsatsen.

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

Exteriört

- Samtliga fasader mot gata och torg
- Samtliga fasader mot gård och baksidor
- Bibehållande av linoljefärgade fasader mot gata, och torg och rödfärgade fasader mot gård och baksidor.
- Originalport och ytterdörr mot Norra Storgatan
- Gårdsmiljön och dess beläggningar

Interiört

- Originalstommar i väggar och tak

Nivå 3, medveten hänsyn

- Övriga invändiga förändringar

Källor

Ulrika Stigbäcks avhandling –Inredningsmåleri och målare i Eksjö. Se vidare litteraturföteckning.

Chalmers elevers analyser angående handikappanpassning.

Krusagårdens egna historiska dokumentationer.

Datering genom dendrokronologisk analys år 2002.

Garvaren 5

Hoffstedtska gården

Byggnadsminne

Fasad mot norr.

Fasad mot Norra Storgatan.

Fasad mot söder.

Historik

Byggnaden utefter Norra Storgatan har sannolikt tillkommit i mitten av 1600-talet. Dendrokronologianalys på syllstockarna visar fällningsåret 1648-49. Den södra byggnadslängan utefter ån har sannolikt uppförts under senare delen av 1800-talet medan den nordöstra troligen ännu senare. Byggnaden utefter Norra Storgatan har från begynnelsen varit friliggande med portlider och panelad med stående brädor och locklist samt med klassicistiskt markerad takfot och gavelsprång. Panelen är sannolikt tillkommen under sent 1700-tal eller tidigt 1800-tal. Byggnaderna genomgick en omfattande ombyggnad exteriört och interiört 1954. Ombyggnaden erhöll, med

den tidens synsätt på kulturhistorisk restaurering, Kungens medalj. Landsantikvarien och länsarkitekten var rådgivare. Med dagens synsätt skulle ombyggnaden, kulturhistoriskt sett, inte bli lika positivt bemött. Fasaderna är fullständigt förändrade. Portlidret och ytterväggspanelen togs bort och timmerväggen frilades. Fönsterplaceringarna och dess storlek ändrades och fasaden mot Norra Storgatan erhöll skyltfönster. Allt interiört erhöll sentida byggnadsmaterial. Ingen fasad lämnades orörd.

Byggnaden eldhärjades kraftigt 1955.

År 2005 tillkom en uteservering mot söder, utefter ån.

Fasader mot väster och söder.

Foto från 1911 (EM)

Gårdsfasad mot norr.

Nordiska museets foto från 1929-33.

Gårdsfasader mot öster och söder.

Nordiska museets foto från 1929-33.

Fasader mot söder och öster

Nordiska museets foto från 1929-33

Nordiska museets anteckningar från 1929-33 ger följande upplysningar:

Utmed Norra Storgatan ett tvåvåningshus med gul liggpanel i bottenvåningen, lockribbpanel i övervåningen, gråstenssockel, butiksfönster jämte tre rutor höga röda fönsterbågar med 1700-talsbeslag. Sadel-tak med enkupigt tegel. Körport mitt genom huset från Storgatan. Huset har åt gården i norr och söder tvåvåninga boningsvinklar, den södra med rödbrun liggspåntpanel, den norra med rödbrun lockribbpanel. På gårdens södra sida tvåvåning, rödtimrad altanbyggnad, gråstenssockel, vita tolvrutiga fönsterbågar med 1700-talsbeslag, vita foder. Sadel-tak med enkupigt tegel. Takkupor. På gårdens norra sida tvåvåningt magasin med grå spritputs, sockel av gråstensblock, röda dörrar, bruna fönsterbågar. Sadel-tak med enkupigt tegel. På gårdens östra del, i söder verkstad och bostadshus från 1800-talets slut. I norr ett stort tvåvåningt rödtimrat magasin med utskjutande knutar, gula dörrar, tjärade luckor. Sadel-tak med enkupigt tegel. Norr om föregående senare magasin.

Byggnads- och gårdsbeskrivning

Byggnaderna är i huvudsak timrade. Taken är beklädda med enkupigt lertegel. Byggnaderna har genom åren genomgått ett flertal interiöra ombyggnader. Fönstren utbytta i sentida material och konstruktion. Byggnaden är uppbyggd med en utkragande andra våning. Den utkragade nedre stocken är ornamenterad med ett s.k. tandsnitt, vilket har sina rötter i renässansen. Sannolikt har det tillkommit under första halvan av 1600-talet. Tandsnittet löper runt hela den ursprungliga byggnaden. Gården är asfalterad och utan kulturhistoriskt värde.

Ornamenterat tandsnitt på den utskjutande stocken på fasaden.

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Byggnaderna är avsevärt förändrade exteriört och interiört, varför deras kulturhistoriska värde i detta avseende har minskat. Däremot utgör de en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet.

Byggnaden utefter Norra Storgatan har ett högre kulturhistoriskt värde genom sin höga ålder, samt ytterväggarnas timmer och tandsnittet på de utkragade stockarna.

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1993. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaden får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byg-gas om eller på annat sätt förändras.
2. Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att byggnadens kulturhistoriska värde inte minskar.
3. Det område som på bifogad karta avgränsats med en streckad linje får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras utan länsstyrelsens tillstånd. Området skall hållas i sådant skick att byggnadens utseende och karaktär inte förvanskas.

Den nordöstra byggnadskroppen, som innehåller en samlings-sal är undantagen från byggnadsminnesförklar-ingen.

Fastigheten ligger inom ett planområde, som regleras genom detaljplan 112 med beteckningen q, vilket föreskriver;

Med q betecknat område utgör en kulturhistoriskt värdefull miljö. Förändring av befintlig byggnad eller

Samma tandsnitt invändigt på väggparti som tidigare varit yttervägg.

mark får ej vidtagas, som minskar det kulturhistoriska värdet. Befintlig bebyggelse skall så långt som möjligt bevaras. Ny bebyggelse skall ges en sådan utformning att den ansluter till den kulturhistoriska miljön och omgivande bebyggelse i material, storlek och karaktäristiska detaljer.

Skyddsnivåer

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

- Byggnadernas huvudform, material och placering.
- Huvudbyggnadens tandsnittsornamentering

Nivå 4, hänsyn

- Invändiga förändringar.

Källa

Dateringar genom dendrokronologisk analys år 2002.

Gelbgjutaren 3

Krons gård

Byggnadsminne

Fasad mot Norra Storgatan.

Gårdsfasader mot söder och väster.

Historik

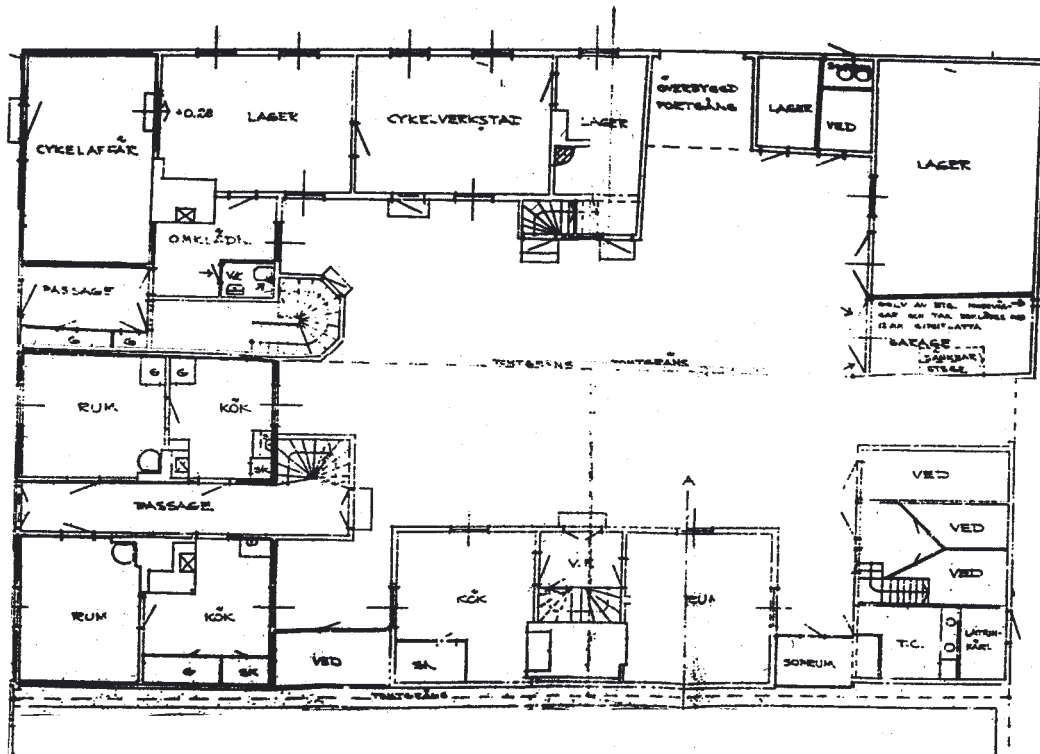
Det är sannolikt att den första bebyggelsen norr om Norrebro tillkom under 1600-talets första hälft. Fastigheten har förändrats under de 400 åren. En dokumentation över fastigheten har utförts av Chalmerslever.

Det har inte gått att fastställa när byggnaderna uppfördes, men det är sannolikt att byggnaderna i sitt grundutförande, härstammar från 1600-talet. Från 1788 fram till 1906 har tomten beteckningen nr 18. Tomten bestod av de fastigheter, som i dag betecknas med Gelbgjutaren 2 och 3. Först 1901 nämns, genom ett arv, beteckningen

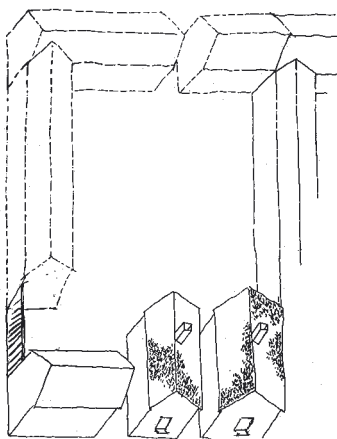
2 och 3 för tomt nr 18. Det är sannolikt att så långt tillbaka som till 1788 har det varit skilda ägare till byggnaderna men en gemensam ägare till tomten.

1910 söks bygglov för skyltfönster och entrédörr. 1965 söks bygglov för våtutrymmen, modernisering av kök på övre plan samt inredning av garage med portar in mot gården.

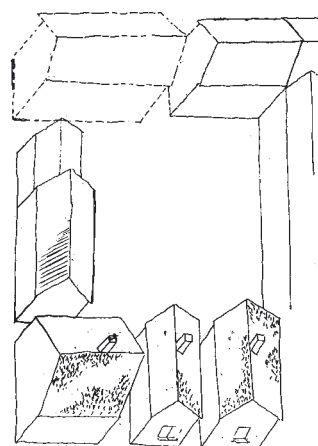
Interiört har få förändringar gjorts, varför planlösningen kan betraktas som intakt från tillkomsten, och detsamma gäller i princip också för uthusen.

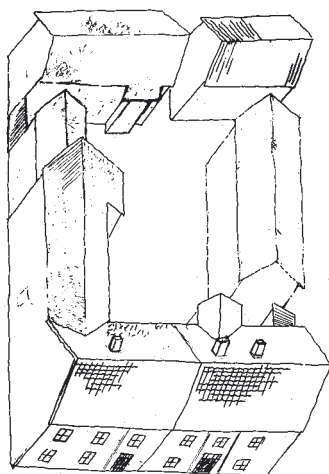
Uppmättningsritning över bottenvåning för kv. Gelbgjutaren 2 och 3, vilket visar på gavelställda byggnader som senare sammanbyggs.

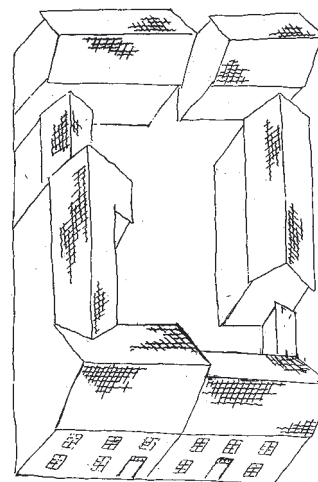
Före 1750.

1700-talets slut, 1800-talets början.

1838.

1859.

Byggnads- och gårdsbeskrivning

Samtliga byggnader är timrade och takkonstruktionerna är åstak. Huvudbyggnaden mot Norra Storgatan har en fasad i bottenvåningen av liggande fasspontpanel medan fasaden på andra våningen består av stående, bred panel med rundade locklister. Fasadbeklädnaden är sannolikt ursprunglig vad gäller panel med locklist. Samtliga fönster är kopplade tvåglas. Gatufasaden är linoljemålad medan gårdsfasaderna är rödfärgade. Huvudbyggnadens äldre planlösning är i stort sett intakt. Undantaget utgörs av toalett i bottenvåningen och toalett och duschutrymme på andra våningen. Uthusen är även de i stort sett intakta sedan tillkomsten.

Takbeläggningarna utgörs av enkupiga, röda betongpannor. Gården är belagd med fältsten vilken förefaller ursprunglig.

Dokumentsvärde (historiska egenskaper)

Samhällshistoriskt värde

Bebyggelsen har ett samhällshistoriskt värde genom att bebyggelsen visar en genuin mindre stadsgård med en helt sluten gårdsmiljö. Denna gårdsform var mycket typisk för Eksjöes stadsarkitektur. Byggnaderna är något mindre och enklare i sin utsmyckning och arkitektur i jämförelse med byggnaderna inom stadsområdet söder om Norrebro.

Upplevelsevärde (estetiska, upplevelsemässiga och socialet engagerande egenskaper)

Autencitet

På grund av att fastigheten genomgått mycket små förändringar upplevs den autentisk och representativ såväl exteriört som interiört.

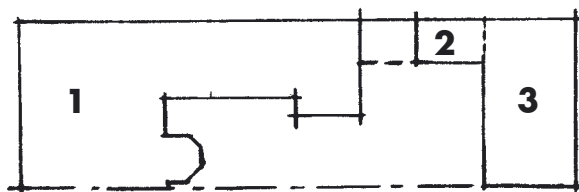
Gårdsfasad mot öster och söder

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Bebyggelsen utgör en del av helheten inom gamla stan. Det skyddsvärda består i att fasader och interiörer är i stort sett oförändrade sedan tillkomsten, vilket understryks i nedanstående skyddsföreskrifter. Gårdens fältstensbeläggning förstärker upplevelsen av en genuin gammal stadsgård, med huvudfasaden mot Storgatan och inkörsporten mot gränden samt en helt sluten gårdsmiljö. Uthusen har innehållit alla de funktioner som varit nödvändiga för överlevnad. Fastigheten har därför ett högt kulturhistoriskt värde.

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1999. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaderna 1, 2 och 3 får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. I byggnad 1-3 får inte göras ingrepp eller ändring av stomme och planlösning.
3. I boningshuset (1) får ursprunglig fast inredning såsom dörrar, lister, foder samt eldstäder inte borttagas eller på annat sätt förändras i de rum som markerats med kryss på bifogad planlösning (bilaga 2 och 3).
4. Byggnaderna skall underhållas så att de inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att byggnadernas kulturhistoriska värde inte minskar.
5. Det område som utgör fastigheten får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras. Området skall hållas i sådant skick att byggnadernas utseende och karaktär inte förvanskas.

Fasader mot öster och norr

Fastigheten ligger inom detaljplan 112, och har beteckningen q vilket föreskriver:

Med q betecknat område utgör kulturhistoriskt värdefull miljö. Sådan förändring av befintlig byggnad eller mark får ej vidtagas som minskar det kulturhistoriska värdet. Befintlig bebyggelse skall så långt som möjligt bevaras.

Ny bebyggelse skall ges en sådan utformning att den ansluter till den kulturhistoriska miljön och omgivande bebyggelse i material, storlek och karaktäristiska detaljer.

Skyddsnivåer

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

Exteriört

- Samtliga fasader och tak med tillhörande snickerier på alla byggnaderna.
- Gårdsmiljön med fältstensbeläggningen dock med undantag av den s. k smålandsgårdsgården.
- Färgsättningens uppbyggnad mellan gatufasader och gårdsfasader.

Interiört

- Stomme och ursprunglig planlösning i byggnaderna 1, 2 och 3.
- Ursprunglig fast inredning såsom dörrar, lister, foder och eldstäder.

Nivå 3, medveten hänsyn

- Övriga invändiga förändringar vad avser planlösningarna, som inte tillhör den ursprungliga.

Nivå 4, hänsyn

- Ytskikt på golv, väggar och tak.

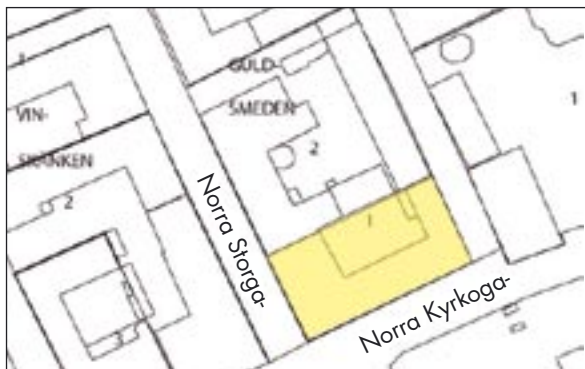
Källa

Chalmers elevernas examensarbete vid Byggnadsvård Qvarnarp 2000/2001.

Guldsmeden 1

Guldsmedgården

Byggnadsminne

Gårdsfasad mot norr

Fasad mot Stora Torget

Nordiska museets foto från 1929-33

Historik

Nuvarande byggnad har sannolikt tillkommit genom en omfattande om- och tillbyggnad 1830. Det är troligt att byggnaden ursprungligen har uppförts på sent 1600-tal eller tidigt 1700-tal. I samband med en mindre fasadändring 2002 gjordes en dendrokronologisk analys av timret i en fönsterbröstning. Fällningsår för timret daterades till 1705 -1706. Byggnaden innehåller flera takmålningar. Målningarna i caféet sitter troligen inte på sina ursprungliga platser, utan kan ha blivit omplacerade. Takmålningarna på andra våningen är delvis skadade på ett sätt som antyder att även de kan blivit omplacerade.

Från slutet av 1700-talet har en rad guldsmeder verkat i byggnaden. Den siste upphörde med verksamheten under 1970-talet, men hade sannolikt ingen egen produk-

Takmålning på andra våningen. Fotot visar att delarna kan vara omplacerade

tion. Balkongen ut mot torget och gården har tillkommit efter 1929 men före 1954. Under 1960-talet genomförs en omfattande ombyggnad, exteriört och interiört, som resulterade i ett konditori med tillhörande bageri. Bageriet förlades i den nybyggda källaren. Gårdsbyggnaderna utefter tomtrånsen mot Guldsmeden 2, revs i samband med ombyggnaden.

Byggnads- och gårdsbeskrivning

Exteriört tillkom vid 1960 års ombyggnad skyltfönster och övriga fönster monterades i befintliga karmar men i utseende lika de ursprungliga. Samtliga byggnader är uppförda i timmer och takbeläggningsen är betongpannor. Fasadbeklädnaden består av stående hyvlade brädor med locklist. Beklädnaden förefaller vara ursprunglig. Porten mot Arendt Byggmästares gata förefaller vara ursprunglig. Takbeläggningsen är enkupigt lertegel.

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Trots att byggnaden genomgick en omfattande renovering har fasaderna kvar en stor del av sitt ursprungliga utseende. Avvikelsen består i skyltfönstren i det sydvästra och sydöstra hörnet. Fasaderna har en utformning i form och skala som överensstämmer med övrig bebyggelse inom området.

Bebyggelsen utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet.

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1999. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaden får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggs om eller på annat sätt förändras.
2. Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att byggnadens kulturhistoriska värde inte minskar.
3. Fastigheten får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras utan länsstyrelsens tillstånd. Området skall hållas i sådant skick att byggnadens karaktär inte förvanskas.
4. Ovanstående hindrar inte att veranda för uteservering får placeras utefter södra fasaden under sommarsäsongen.

Insida av port mot Arendt Byggmästares gata

Takmålning i konditori

Takmålning på andra våningen

Skyddsnivåer

Nivå 1, ovillkorliga hänsyn

- Takmålningarna

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

- Byggnadens exteriör vad avser den arkitektoniska uppbyggnaden och materialet.
- Porten mot Arendt Byggmästares gata.

Nivå 4, hänsyn

- Invändiga förändringar

Källa

Dateringar genom dendrokronologisk analys år 2002.

Ulrika Stigbäcks avhandling –**Inredningsmåleri och målare i Eksjö.**

Guldsmeden 2 Aschanska gården Byggnadsminne

Gårdsfasad mot norr

Fasad mot Norra Storgatan

Nordiska museets foto från 1929-33

Gårdsfasad mot väster

Historik

Den första bebyggelsen tillkom sannolikt under sent 1500-tal, då kungens fogde ”satt på gården”. Av denna bebyggelse finns inget kvar, möjligen är någon för-rådskällare från denna tiden. I tre byggnadskroppar har timret daterats genom dendrokronologi. Nedan följer de i dag kända dateringarna:

Byggnad 1. Timret daterades genom dendrokronologi till cirka 1842

Byggnad 2. Timret daterades till 1796.

Byggnad 3. Timret daterades till 1728. Denna byggnad förefaller flyttad.

Byggnad 4. Provtagningen gav inget resultat på grund av alltför dåligt virke. Byggnaden har sannolikt tillkommit efter 1706, eftersom en omfattande brand förekom på grannfastigheten i kv Vaxblekaren, som spred sig till Aschanska gårdens gårdshus, vilket skulle ha totalförstörts.

Byggnad 5. Har uppförts efter en brand 1760. Källarvalvet är från föregående byggnad, vilken troligen uppfördes i början av 1700-talet.

Byggnad 6. 1730 byggs mellanbyggnaden och fastigheten blev ett sammanhängande gårdskomplex.

Byggnad 7. Trapphuset uppfördes omkring 1910 och var främst avsett för Hedda Aschans patienter och ej husets folk.

Ursprungligen bestod den nuvarande fastigheten av två tomter, på Dukers karta från 1697 benämnda tomt 120 och 124. Det är troligt att sammanslagningen skedde i samband med apoteksverksamheten i början av 1730-talet. 1835 köper Leo Felix Aschan gården och den förblir i släkten Aschans ägo fram till 1985, då ägandet övergår genom donation till en stiftelse. Samtliga byggnader har genom åren genomgått ett flertal om- och tillbyggnader. Hela gårdskomplexet är i dag ett museum.

Gårdsfasad mot söder

Fasad mot öster utefter Arendt Byggmästares gata

Nordiska museets foto från 1929-33

Fasad mot väster utefter Arendt Byggmästares gata. Stallbyggnaden ligger numera på fastigheten Vaxblekaren 11

Nordiska museets foto från 1929-33.

Byggnads- och gårdsbeskrivning

Samtliga byggnader är timrade. Byggnad 1, 2, 3, 5, 6 och 9 har liggande timmer, byggnad 4 och 8 är skiftesverk och trapphuset byggnad 7 är stolpverk. Samtliga tak är belagda med lertegel.

Byggnad 1, 2, 4, 8, och 9 är timret obeklätt medan byggnad 3, 5, och 6 är panelade med stående bräder och lockläkt och byggnad 7 är hyvlad liggande fasspont. Byggnad 3 har s.k. brädor på förvandling mot Arendt byggmästares gata, en ålderdomlig och ovanlig fasadbeklädnad. Portar, dörrar och luckor förefaller överlag vara ursprungliga. Fönster är utbytta till sentida konstruktion (kopplade bågar) På en del fönsterbågar har monterats obrukbara 1600-talsbeslag, sannolikt från de ursprungliga fönstren.

Gårdsbeläggningen består av fältsten och är ursprunglig.

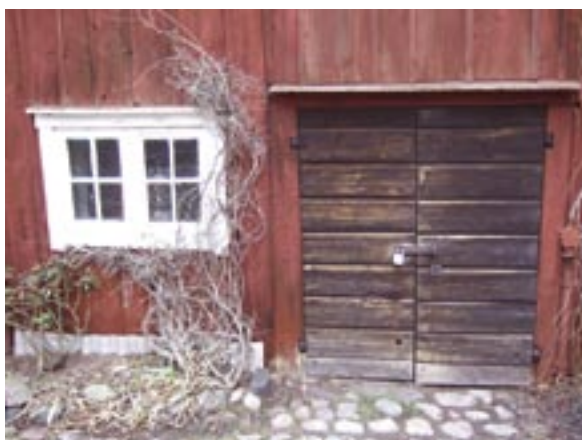
Fasadbräder på s.k. förvandling mot Arendt Byggmästares gata

Lampa över gårdsentré

Portdetalj

Fasaddetalj mot gården

Plank utefter Norra Storgatan

Gårdsbrunn

Huvudentré mot Norra Storgatan

Originalstenläggningen ut mot Arendt Byggmästares gata.

Dokumentsvärde (historiska egenskaper)

Samhälls – och socialhistoriskt värde

Släkten Aschan har verkat i Eksjö från omkring 1830 fram till 1984, då den siste i familjen avled. Familjemedlemmarna har verkat i staden som garvare, köpmän, rådmän och en banktjänsteman och har under de 150 åren väsentligt påverkat stadens utveckling. Även i föreningslivet har familjemedlemmarna haft stort inflytande. Signe Aschan startade Eksjö Fornminnesförening och har i tidigt 1900-tal haft stort inflytande i bevarandet av Eksjös kulturhistoriska bebyggelse.

Släkten Aschan var en av stadens borgarfamiljer, som genom sin status styrde stadens utveckling.

Byggnadshistoriskt värde

Bebyggelsen speglar en handelsgård under 300 år i en mindre svensk småstad, med stall, fähus, svinhus, bryggerhus, höns hus, vedbod, förråd, lusthus, bostadshus och kontor.

Byggnadernas tillkomstår omspannar över 200 år – 1706, 1728, 1760, 1796, 1842 och 1910, som visar

vilken omfattande förändringsprocess en handelsgård kunde genomgå. En del av dateringarna är timrets fällningsår, en del är byggår. Byggtekniken är knutad timmer eller skiftesverk.

Personhistoriskt värde

Släkten Aschan var en av stadens borgarfamiljer, som genom sin status påverkade stadens utveckling under 150 år.

Upplevelsevärde (estetiska, upplevelsemässiga och socialet engagerande egenskaper)

Samhälls- och socialhistoriskt värde

Släkten Aschan har verkat i Eksjö från omkring 1830 fram till 1984, då den siste i familjen avled. Familjemedlemmarna har verkat i staden som garvare, köpmän, rådmän och en banktjänsteman och har under de 150 åren väsentligt påverkat stadens utveckling. Även i föreningslivet har familjemedlemmarna haft stort inflytande. Signe Aschan startade Eksjö Fornminnesförening och har i tidigt 1900-tal haft stort inflytande i bevarandet av Eksjös kulturhistoriska bebyggelse.

Autenticitet

Hela hemmet är i dag museum. Släktmedlemmarna var synnerligen medvetna om hemmets kulturhistoriska värde, vilket resulterade i att hela kvarlåtenskapen donerades samfällt till kyrkan och Eksjö kommun, för att bevaras till eftervärlden. Syskonen Aschan hade som målsättning, att bevara hemmet som på föräldrarnas tid.

Hela hemmiljön är mycket autentisk och visar ett borgarhem från tidigt 1900-tal med anor 150 år tillbaka i tiden. Familjens ägodelar var noggrant dokumenterade.

Sällsynthet

Det är ytterst sällsynt att ett borgarhem får förbli så komplett och överlämnat genom donation till eftervärlden. Skälet härtill torde vara att släkten inte hade några arvingar, varför den helt enkelt dog ut.

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Hela gårdskomplexet, exteriört och interiört, med undantag av de kopplade fönstren.

Bebyggelsen utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet.

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1965. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaderna må ej utan riksantikvariens samtycke flyttas, rivras eller eljest till sitt yttre ombyggnads eller förändras.
2. I det inre av byggnaderna må ägaren vidtaga sådan förändringar och moderniseringar, som erfordras för ett rationellt och ekonomiskt utnyttjande av fastigheten; dock skall i varje särskilt fall riksantikvariens yttrande inhämtas.
3. Det till byggnaderna hörande gårdsutrymmet må ej utan riksantikvariens samtycke ytterligare bebyggas eller bli föremål för annan väsentlig ändring.
4. Byggnaderna skall ägnas för deras bestånd erforderligt löpande underhåll.

Skyddsnivåer

Nivå 1, ovillkorlig hänsyn

- Eftersom Aschanska gården är ett museum gäller nivå 1 för samtliga reparations- och underhållsarbeten interiört och exteriört inom museedelen. Antikvarie ska avgöra.

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

- Fasadförändringar
- Övriga förändringar i övriga utrymmen, såsom uthyrningslägenhet och affärslägenhet.

Nivå 4, hänsyn

- Reparations- och underhållsarbeten i uthyrningslägenhet och affärslägenhet.

Källor

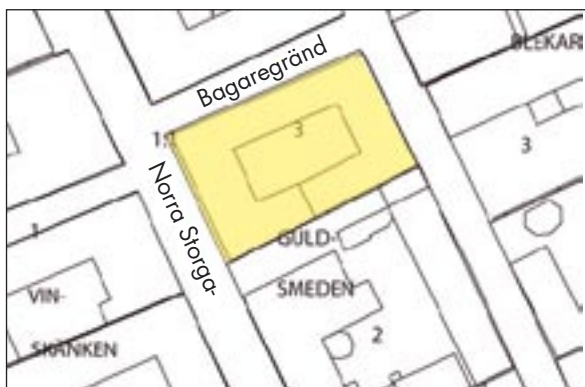
N.O. Lundin – uppmättnings- och studieuppgift – Den Aschanska gården i Eksjö, Kungliga Konstakademins arkitektskola 1962.

Eksjö museums anteckningar och vägledningar för guidning.

Datering genom dendrokronologisk analys år 1997.

Guldsmeden 3

Byggnadsminne

Fasader mot norr och Norra Storgatan.

Historik

Det är okänt när byggnaden ursprungligen uppfördes. 1919 förändrades fasaden mot Norra Storgatan från att ha varit två byggnader i olika höjd. 1927 uppfördes en ny byggnad utefter Arendt Byggmästares gata. 1954 genomfördes en total ombyggnad, varvid gården överbyggdes med ett tak för att möjliggöra större affärsyta. 1967 genomförs ytterligare en om- och tillbyggnad utefter södra tomtgränsen för att tillskapa kontorslokaler. 1987 moderniseras hela fastigheten och bl. a. förses den med en hiss som ger möjlighet att i stort sett nå samtliga lägenheter och källare. I samband med den senaste moderniseringen brandskyddas samtliga fönster mot gränden i brandklass F15.

Fasad mot öster.

Fasad mot norr.

Byggnadsbeskrivning

Byggnaden är i huvudsak timrad, med det förekommer säkerligen flera byggtekniker i byggnaden. Interiört saknar byggnaden ett kulturhistoriskt värde. Fasadpanelen mot Norra Storgatan är sentida. Fasadpanelen mot Baga-regränd och Arendt Byggmästares gata innehåller ålderdomlig panel till vissa delar.

Takbeläggningen är enkupigt lertegel och trapetsprofile-rad plåt. Fasaderna har förändrats från ursprunget genom de olika ombyggnaderna.

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Trots ett flertal omfattande ombyggnader, exteriört och interiört, har byggnaderna ett kulturhistoriskt värde genom att bebyggelsen utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet.

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1993. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaden får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byg-gas om eller på annat sätt förändras.
2. Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård- underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att byggnadens kulturhistoriska värde inte mins-kar.

Skyddsnivåer

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

- Fasadernas arkitektoniska uppbyggnad och material.

Nivå 4, hänsyn

- Invändiga förändringar.

Fasad mot norr och Norra Storgatan. Trolig datering tidigt 1900-tal (EM). Jämför detta foto med bilden i vänster spalt på sidan 110.

Handsmakaren 5

Byggnadsminne

Fasad mot Norra Storgatan

Historik

Byggnaden har sannolikt uppförts omkring 1840. 1989 genomfördes en omfattande invändig modernisering. 1998 ansöktes hos länsstyrelsen om att bygga till ett trapphus på gårdsvidan, samt nybyggnad av garage och förråd utefter tomtens östra sida mot bakgatan. 2001 ansöktes åter hos länsstyrelsen om tillstånd för att uppföra en takkupa på huvudbyggnaden mot öster samt byte av fasadmateriäl på söderfasad. År 2008 är endast nybyggnaden av gårdsbyggnaderna genomförda samt fasadbytet.

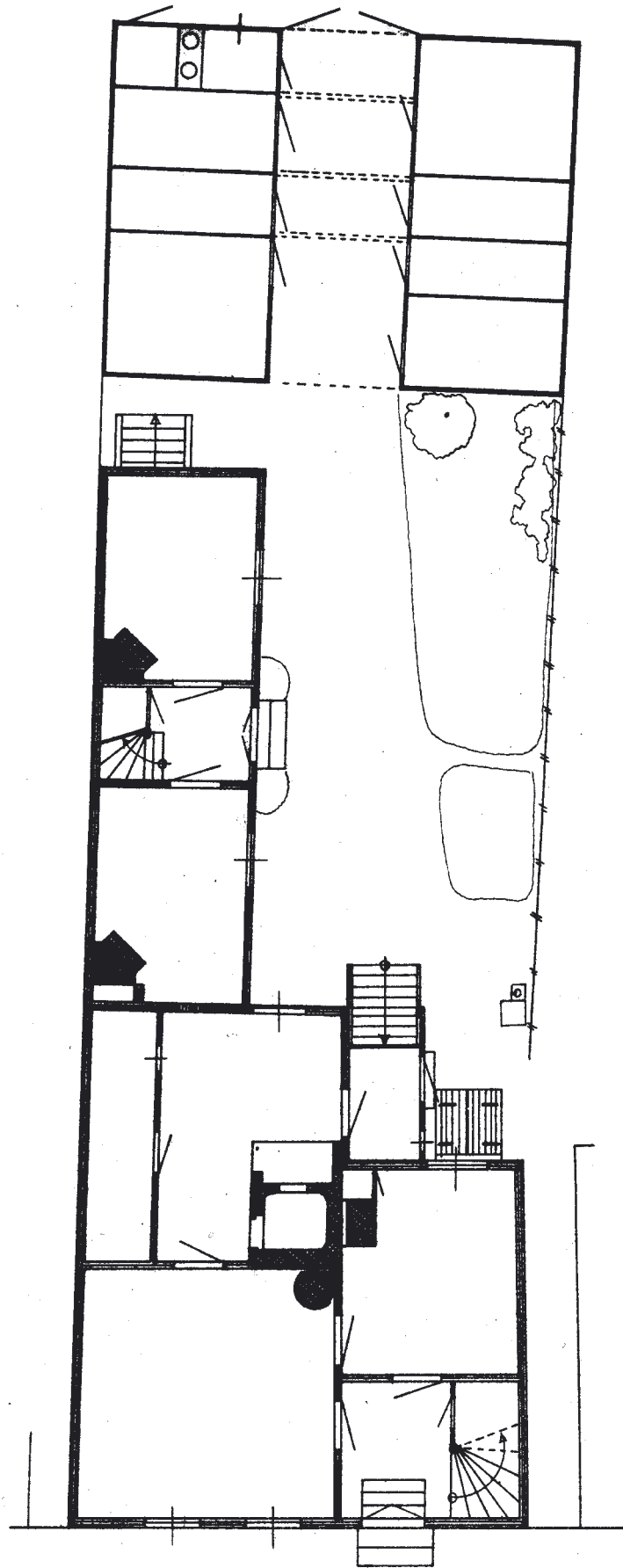
Nordiska museets anteckningar från 1929-33 ger följande upplysningar:

Vid Norra Storgatan ett vinkelbyggt tvåvåningshus med gul lockribbpanel, kraftig gråspritputsad sockel, bruna tre rutor höga fönsterbågar, vita foder och hörnbräder. Sadeltak med tvåkupigt tegel. Dörr genom husets norra del. Åt gården med gul lockribbpanel.

På gårdens södra sida ett tvåvåningshus hopbyggt med föregående, gul lockribbpanel, sockel med gråstensblock, röda tre rutor höga fönsterbågar. Sadeltak med tvåkupigt tegel. Utmed Västra Bakgatan ett envåning uthus med röd lockpanel. Sadeltak med enkupigt tegel. Körport från Bakgatan. 1800-talets mitt.

Gårdsfasader mot norr och väster

10 M.
 5
 DM 0 0
 1929-33

Norra Storgatan

Nordiska museets uppmättningsritning från 1929-33

Arkitektur, byggnads- och gårdsbeskrivning

Gatufasaden är rikt utsmyckad och försedd med våningsband, indelat i tolv spegelfält. Under takfoten löper en profilerad qesims. Gavlarna är putsade. Fasaden mot Norra Storgatan är inte helt ovanlig för perioden i mitten av 1800-talet. Formspråket förekommer i samband med putsade fasader och är mindre vanligt på träfasader. Fasaden över och under våningsbandet är stående hyvlade brädor med halvrund locklist

Byggnaden är timrad och takbeläggningen är tvåkupigt lertegel. Fönster är av sentida konstruktion men överensstämmer sannolikt med det ursprungliga utseendet. Ytterdörr förefaller vara original. Gårdens utseende är sentida.

Uthusbyggnaden utmed Västra bakgatan är sentida. Uthusbyggnaden är betydelsefull för gatubilden och markerar, tillsammans med övrig bebyggelse utefter gatans östra sida, Gamla stans avslut mot väster.

Nordiska museets foto från 1929-33

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Byggnadens arkitektoniska uppbyggnad på samtliga fasader.

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1991. Med beslutet följde föreskrifter:

1. Byggnaden får inte rivas.
2. Fasaden mot Norra Storgatan får inte förändras.
3. Byggnadens fasad mot Norra Storgatan skall underhållas så att den inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar.

Skyddsnivåer

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

- Byggnadens exteriörer vad avser form och material.

Nivå 3, medveten hänsyn

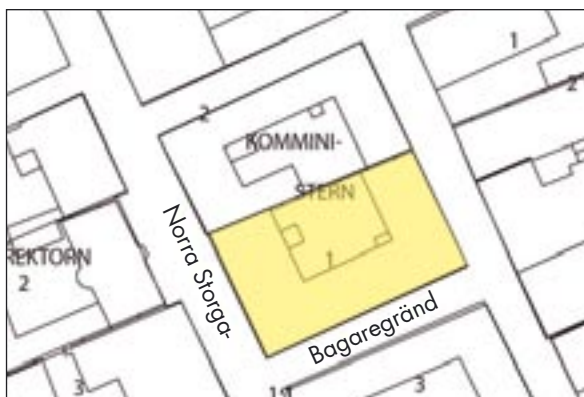
- Uthusbyggnaden.

Nivå 4, hänsyn

- Invändiga förändringar

Komministern 1 (del av)

Byggnadsminne

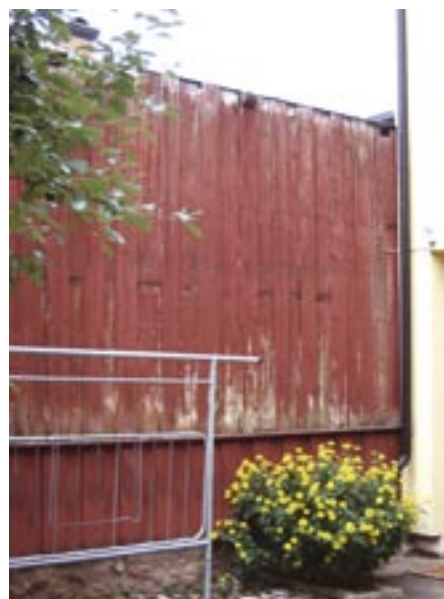
Fasad mot Norra Storgatan

Historik

Byggnaden uppfördes 1894 efter ritningar av byggmästaren Anders Andersson, Eksjö. Uthusbyggnaden utefter Arendt byggmästares gata revs 1939 för att lämna plats åt ett bostadshus med bageri. Omfattande ombyggnader genomfördes 1948 och 1958. Vid den senaste ombyggnaden togs två skyltfönster upp i fasaden mot Norra Storgatan. Båda bostadsbyggnaderna, utefter Norra Storgatan och Arendt Byggmästares gata har genom åren invändigt förändrats ett flertal gånger. Senaste ”modernisering” gjordes 1986, då bl. a. fasaderna på den nu aktuella byggnaden återställdes till ursprungligt utseende, i största möjliga utsträckning.

Byggnads- och gårdsbeskrivning

Byggnaden är timrad och takbelägningen är enkupigt lertegel. Fönster är av sentida konstruktion. Fönster mot Norra Storgatan överensstämmer sannolikt med ursprungsutseendet medan fönstren mot gårdsidan är ospröjsade. Fönstren mot Bagaregränd är brandskyddade i klass F15 med glasruta av propan. Ytterdörr mot Norra Storgatan är av sentida konstruktion och material. Det är inte sannolikt att utseendet överensstämmer med ursprunget. På gårdsidan har monterats balkonger i tryckimpregnerat virke. Gårdsbelägningen är fältsten och kalkstensplattor. Belägningen är sannolikt inte ursprunglig. Planket mot Komministern 2 är ålderdomligt, både till material och höjd.

Plank mot Komministern 2

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Byggnadens arkitektoniska uppbyggnad mot Norra Storgatan och Bagaregränd samt fasadputsen och avfärgningen.

Bebyggelsen utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet.

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1993. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaden får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggnadsom eller på annat sätt förändras.
2. Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att byggnadens kulturhistoriska värde inte minskar.
3. Fastigheten får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras utan länsstyrelsens tillstånd. Området skall hållas i sådant skick att byggnadernas karaktär inte förvanskas.

Skyddsnivåer

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

- Fasadutformningen
- Fasadputs och ytskikt samt kulör
- Plank mot kv. Komministern 2 vad avser material, utseende och höjd.

Nivå 3, medveten hänsyn

- Utvändiga förändringar på gårdsidan.

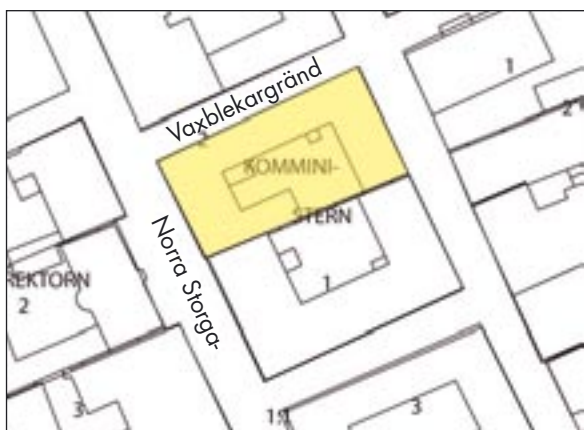
Nivå 4, hänsyn

- Invändiga förändringar

Komministern 2

F. d. Komministerns ämbetsgård

Byggnadsminne

Gårdsmiljö mot norr och öster

Fasader mot norr och Norra Storgatan

Gårdsfasad mot väster

Historik

Byggnaden uppfördes sannolikt 1855-57 som kommunisterbostad och ämbetsgård. Byggnaden brandförsäkrades 1857. Butiker inreddes mot Norra Storgatan 1914. 1980 genomfördes en omfattande renovering invändigt. I samband med renoveringen byttes de gamla fönstren ut till sentida konstruktion och utseende. En balkong i tryckimpregnerat virke har monterats samtidigt mot gårdssidan. Uthusbyggnaden utefter Arendt Byggmästares gata förefaller påbyggt och har fasadbrädor på förvandling.

Nordiska museets anteckningar från 1929-33 ger följande upplysningar:

Norra Storgatan – Vaxblekaregränd – Arendt Byggmästares Gata utmed Norra Storgatan ett tvåvåningshus med brun liggepanel i bottenvåningen, lockribbpanel i övervåningen, grå spritputsad sockel, butiksfönster i bottenvåningen. Sena tre rutor höga fönsterbågar med vita foder i övervåningen. Väggens mittparti uppdraget till en rak två fönster bred frontespis. Lockribborna under taklisten avslutade av rundbågsfris. Sadeltak med plåt. Utmed Vaxblekaregränd tvåvåning motbyggt boningshus med brun lockribbpanel i övervåningen, i bottenvåningen med

Fasad mot Arendt Byggmästares gata

liggpanel, grå spritputsad källarsockel, röda tre rutor höga fönsterbågar, vita foder. Sadeltak med röd plåt. Åt gården har boningshusen gul lockribbpanel. Huset utmed Norra Storgatan har åt gården från sin södra del en tvåvåning motbyggnad med gul lockribbpanel, källarsockel, två rutor höga fönsterbågar i bottenvåningen, tre rutor i övervåningen, vita foder. Sadeltak med plåt. På gårdens sydöstra del en- och tvåvåninga uthus med gul lockribbpanel. Pulpettak med plåt. Körport från Arendt Byggmästares Gata. 1800-talets förra del.

Byggnads- och gårdsbeskrivning

Fastigheten består av fyra byggnadskroppar, varav en är gårdsbyggnad i gräns mot kv Komministern 1. Fasaderna mot Norra Storgatan och Vaxblekaregränd är inte de ursprungliga. Nuvarande fasader torde tillkommit under slutet av 1800-talet. Samtliga byggnader är timrade. Byggnaderna utefter Norra Storgatan och Vaxblekaregränd har takbeläggning av tvåkupiga betongpannor, medan den östra uthusbyggnaden har lertegel och trapsprofilerad plåt. Port mot Arendt Byggmästares gata är ålderdomlig.

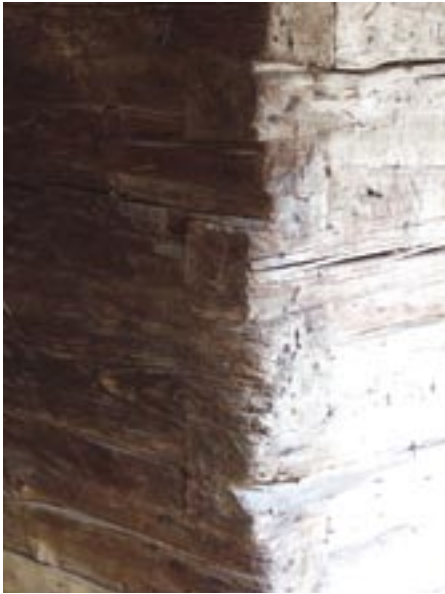

Fasader mot öster och norr

Plank i tomträns mot komministern 1 är ålderdomligt både till material och höjd på södersidan, medan brädorna är sentida på norrsidan. Gårdsbeläggningen är fältsten och gatsten. Beläggningen förefaller vara ursprunglig, med undantag av gatstenen.

Plank mot Komministern 1

Detalj av hakknut

Portvred

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Alla byggnadernas arkitektoniska uppbyggnad och snickeridetaljer, gårdsmiljön inklusive planket.

Bebyggelsen utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet.

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1993. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaden får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att byggnadens kulturhistoriska värde inte minskar.
3. Fastigheten får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras utan länsstyrelsens tillstånd. Området skall hållas i sådant skick att byggnadens karaktär inte förvanskas.

Skyddsnivåer

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

- Byggnadernas fasaddetaljer
- Byggnadernas arkitektoniska uppbyggnad.
- Gårdsbeläggningen.
- Källarnedgången
- Planket mot kv Komministern 1.

Nivå 4, hänsyn

- Invändiga förändringar

Snickeridetaljer på fasad mot norr

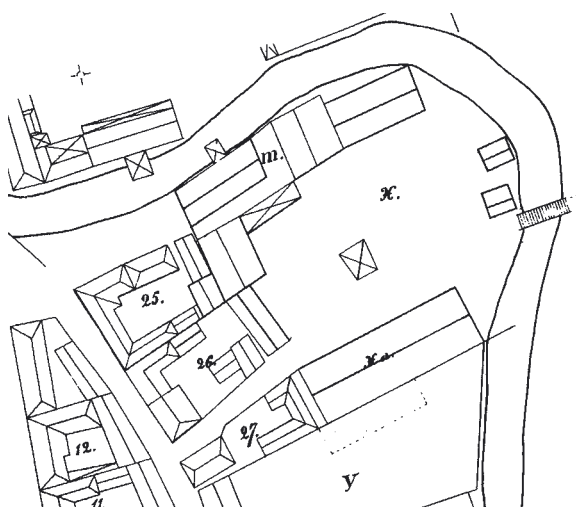

Snickeridetaljer på fasad mot Norra Storgatan

Övergripande om kvarteret Kopparslagaren

På Dukers karta från slutet av 1600-talet var det område som ligger öster om Fornminnesgården obebyggt med undantag av mindre förråds- och stallbyggnader, och utnyttjades för bete och odling.

Nuvarande bebyggelse tillkom troligen först i början av 1800-talet. Garvaregatan var tillfartsvägen från staden till herrgården Östanå. (öster om ån)

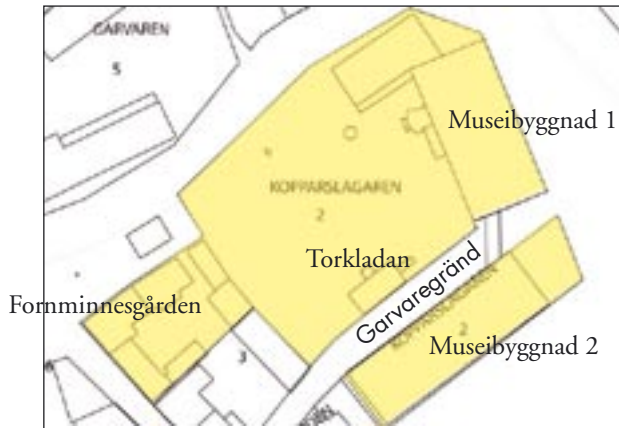

Utsnitt ur karta från 1876

Utsnitt ur Dukers karta från 1697. Röda linjer visar 1697 års tomtgränser. Svarta linjer visar nuvarande tomtgränser.

Kopparslagaren 2

Gårdsfasad mot söder.

Fornminnesgården Byggnadsminne

Fasader mot norr och Arendt Byggmästaresgata.

Nordiska museets foto från 1929-33.

Gårdsfasad mot väster.

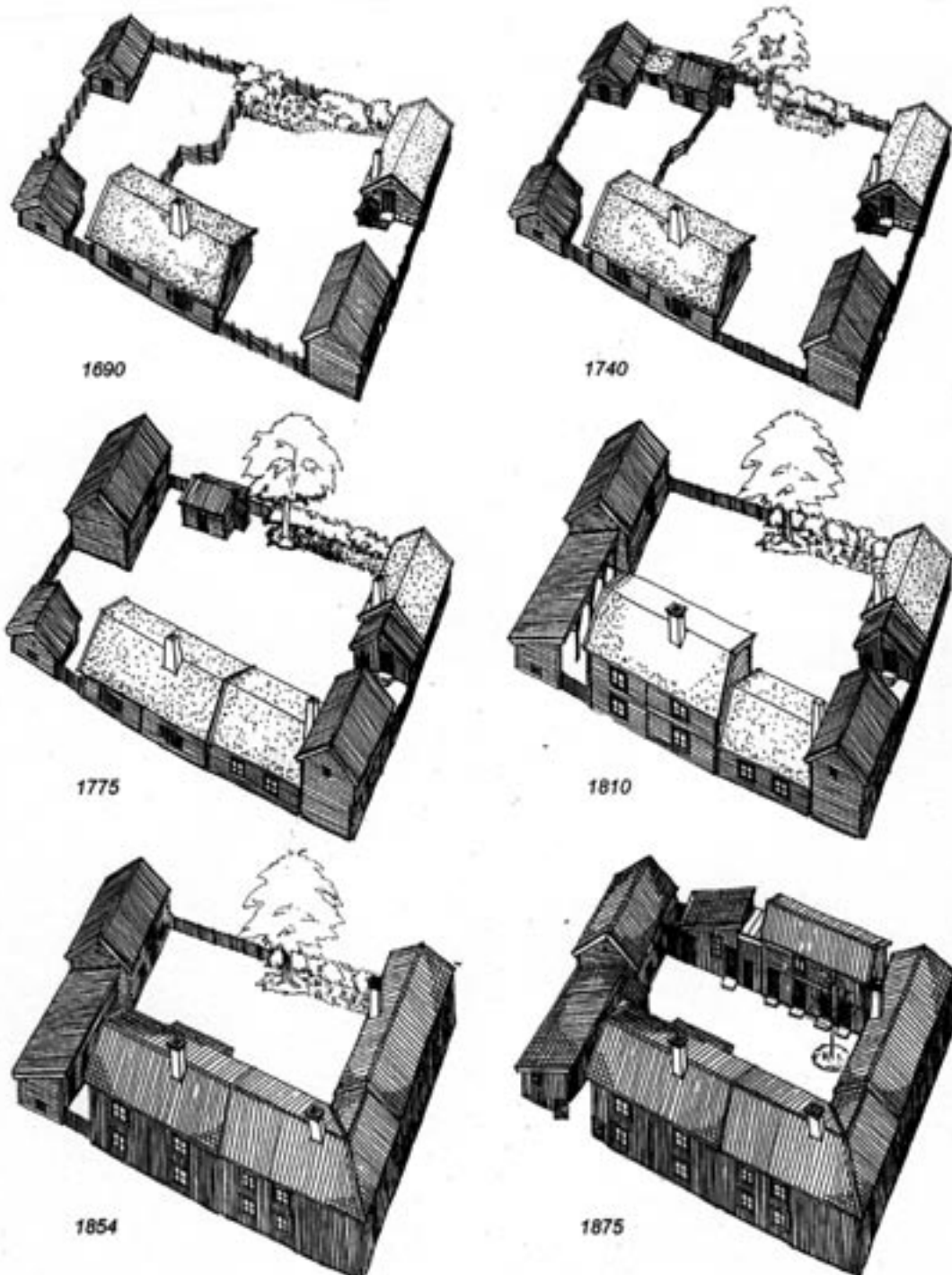

Gårdsfasad mot öster.

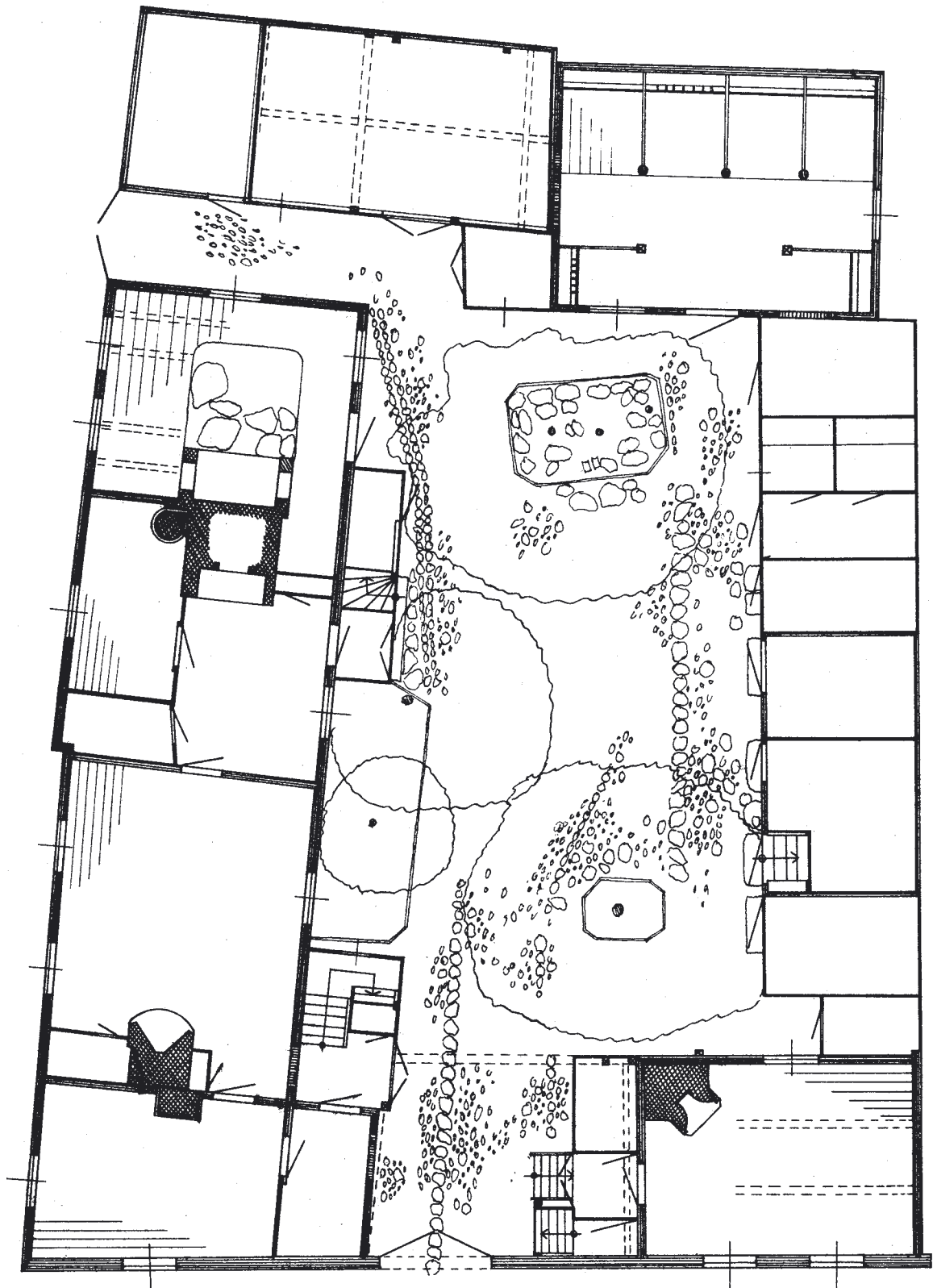
Historik

Ursprungsbyggnaden uppfördes sannolikt i början av 1600-talet. Ägarlängderna går att härleda från mitten av 1600-talet fram till i dag. Tomten har varit bebyggd i någon form 1690 och gården ägdes av Erik Andersson, kopparslagare och Håkan Bijtare, krukmakare. Det är inte klarlagt om de bodde på gården, men enligt an-

teckningar fick den förra ägarinnan bo kvar efter köpet. Gården har varit kopparslagaregård i många generationer. Hur bebyggelsen har sett ut kan vi bara gissa oss till. Chalmerselever har genom arkivforskning, husförhörslängder, brandförsäkringshandlingar och skattelängder gjort kvalificerad gissning i sex stadier.

Chalmerselevernas forskningsresultat och kvalificerade gissning över gårdens utveckling under 200 år.

Arendt Byggmästares gata

Nordiska museets uppmättningsritning från 1929-33

Delvis har det gjorts dendrokronologi på byggnadskropparna. Den tidigaste dateringen blev 1662 eller något efter. Från 1924 kallas gården Fornminnesgården och är Eksjö fornminnes- och hembygdsförenings museigård. Efter 1954 förvaltar Eksjö kommun fastigheten.

Gården har med stor sannolikhet genomgått många förändringar utöver de sex som är nedslag. Den mest omvälvande i modern tid genomfördes 1958 och något år framåt. Bland annat försågs byggnaderna med centralvärme och på några ställen vatten och avlopp. Fasaderna mot gatan förändras genom att taken läggs om och skorstenarna renoveras, fönster byts ut i sentida konstruktion och fasadpanelen avlägsnas. Den nu synliga timmerstommen lagas på flera ställen med plank och försågs med lösa knutar. Någon dokumentation över genomförda åtgärder upprättades inte. Ovanstående uppgifter är anteckningar i protokoll.

Nordiska museets anteckningar från 1929-33 ger följande upplysningar:

Utmed Arendt Byggmästares Gata två tvåvåningshus, det norra vinkelbyggt med gul lockribbpanel, grå spritputsad sockel, röda 2 rutor höga fönster. Sadeltak med enkupigt tegel. Körport med gröna profilerade porthalvor. Åt gården röd lockribbpanel. Kringbyggd kullerstensatt gård.

På södra sidan en tvåvåning bod med liggande plank, bruna dörrar, vita två rutor höga fönsterbågar, vita foder. Sadeltak med enkupigt tegel. Öster om föregående envåningt uthus med röd lockribb- och pärlspåntpanel, bruna och röda dörrar. Pulpettak. På gårdens östra sida, i söder ett rödtimrat stall med bruna dörrar och luckor, vita fönsterbågar och foder. Sadeltak med enkupigt tegel. I norr vagnslider med röd lockribbpanel, bruna dörrar, vita foder. Pulpettak. På gårdens norra sida ett tvåvåningt gårdshus med röd lockribbpanel, osynlig sockel. Vita fönster med 1700-talsbeslag, vita foder. Förstuga och trapphus. Sadeltak med enkupigt tegel. Fornminnessgårdens gård.

Byggnads- och gårdsbeskrivning

Samtliga byggnader är timrade och rödfärgade. Takbeläggningen är lertegel. En noggrann byggnadsbeskrivning ingår i Chalmarselevernas examensarbete. Vad som är original eller ej efter 1958 års renovering går inte att fastställa, men hela byggnadskomplexet ger ett mycket ålderdomligt intryck, både exteriört och interiört. Porten förefaller vara original. Bodluckan har sannolikt tillkommit i samband med 1958 års renovering. Gårdsbeläggningen är fältsten, vilken till stor del sannolikt är ursprunglig.

Dörr i portlider.

Port mot Arendt Byggmästares gata.

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Eftersom hela byggnadskomplexet är ett museum är allt inom fastigheten skyddsvärt, inklusive gårdsbeläggningen.

Bebyggelsen utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet.

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1978. med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaderna må ej utan länsstyrelsen samtycke rivas, flyttas eller eljest till sitt yttre ombyggas eller på annat sätt förändras.
2. Arbeten i byggnadernas inre, som medför förändring av befintlig rumsindelning eller ingrepp i byggnadstommen eller äldre inredningsdetaljer skall utföras i enlighet med av länsstyrelsen granskade och godkända förslag.
3. Byggnaderna skall ägnas för deras bestånd erforderligt löpande underhåll.
4. Till Kopparslagaren 2 hörande obebyggd mark må ej utan länsstyrelsen samtycke bebyggas eller bli föremål för annan väsentlig ändring.

Skyddsnivåer

Nivå 1, ovillkorlig hänsyn

Eftersom det inte går att avgöra vad som är ursprungligt eller inte, gäller denna nivå för samtliga reparations- och underhållsarbeten, interiört och exteriört. Antikvarie ska avgöra.

Källor:

Chalmersselevernans examensarbete vid Byggnadsvård
Qvarnarp läsåret 98/99.

Dateringar genom dendrokronologisk analys år 1999.

Museibyggnad 1

Museum, förvaltningslokaler och vandrarhem

Byggnadsminne

Museibyggnad 1 mot väster.

Nordiska museets foto från 1929-33.

Museibyggnad 1 mot söder.

Nordiska museets foto från 1929-33.

Historik

Timmerbyggnaden uppfördes 1836 och tegelbyggnaden 1900. På fastigheten låg förr stadens viktigaste garveri. Timmerbyggnaden användes under 1940-talet som matsal, kök- och vaktmästarebostad åt konfektionsindustrin, (Kaboms) som var inrymd i tegelbyggnaden. 1968 togs övervåningen i bruk som utställningslokal och bottenvåningen blev vandrarhem. Tegelbyggnaden var fram till 1940-talet garveri, men var därefter konfektionsindustri. Därefter har det varit skiftande användningssätt. 1968 togs den i bruk som museelokal. På 1960-talet besprutades fasaden med s.k. serponit, vilken blåstrades bort 1994.

År 2000 sammanbyggs tegelbyggnaden med den s.k. röda längan, vilken hade tagits i bruk som militärmuseum.

Nordiska museets anteckningar från 1929-33 ger följande upplysningar:

På gårdens norra sida hög tvåvåning rödtimrad altanbyggnad, delvis med lockribbpanel i bottenvåningen. Sadeltak med enkupigt tegel. Takkupor.

Byggnad- och gårdsbeskrivning

Träbyggnaden är uppförd i timmer, vilket är rödmålat. Invändigt har väggytorna beklänts med sentida material. Tegelbygganden är som namnet anger, uppförd i tegel och med stomme av betongpelare och betongbjälklag. Byggnaden är tidstypisk för den tidens industribyggnadsteknik. Byggnaden är interiört förändrad, medan den bärande stommen är ursprunglig. Samtliga fönster i båda byggnaderna är av sentida konstruktion. Båda byggnaderna har enkupigt lertegel som takbeläggning. Gårdsutformningen saknar kulturhistoriskt värde, men ingår dock i byggnadsminnesförklaringen.

Markområdet må ej utan länsstyrelsens samtycke bebyggas eller bli föremål för väsentlig förändring.

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

- Båda byggnadernas exteriörer
- Timmerbyggnadens stomme och rumsindelning

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Båda byggnaderna är exteriört välbevarade. Avvikelsena består i fönsterutformningen, tillkomna fönster i timmerbyggnaden och frånvaron av takkupor på tegelbyggnaden.

Bebyggelsen utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet.

Bebyggelsen byggnadsminnesförklarades 1978. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

Timmerbyggnaden

1. Byggnaden må ej utan länsstyrelsens samtycke rivas, flyttas eller eljest till sitt yttre ombyggas eller på annat sätt förändras.
2. Arbeten i byggnadens inre, som medför förändring av befintlig rumsindelning eller ingrepp i byggnadsstommen eller äldre inredningsdetaljer, skall utföras i enlighet med av länsstyrelsen granskade och godkända förslag.
3. Byggnaden skall ägnas för dess bestånd erforderligt löpande underhåll.

Tegelbyggnaden

1. Byggnaden må ej utan länsstyrelsens samtycke rivas, flyttas eller eljest till sitt yttre ombyggas eller på annat sätt förändras.
2. Byggnaden skall ägnas för dess bestånd erforderligt löpande underhåll.

Torkladan

Utställningsbyggnad

Byggnadsminne

Fasader mot väster och Garvaregränd.

Nordiska museets foto från 1929-33.

Fasader mot norr och väster.

Byggnadsbeskrivning

Byggnaden är timrad och takbeläggningen är enkupigt lertegel. Innanför fasadluckorna, är hålen igensatta av utställningsskäl. Bottenvåningen har synlig timmerstomme medan andra våningens timmer är klätt med träpanel på förvandling. Bottenvåningen har tre portar medan andra våningen har tio fasadluckor. Byggnaden är rödmålad. Byggnaden förefaller var intakt sedan tillkomsten med undantag av traditionellt underhåll och de igensatta fasadhålen.

Historik

Byggnaden uppfördes förmodligen i mitten av 1800-talet enligt stadsplanekartan från 1876 fanns den på plats. Den har förmodligen använts som torklada eller magasin.

Nordiska museets anteckningar från 1929-33 ger följande upplysningar:

Vid Garvaregränd ett tvåvåningt rödtimrat magasin med liggpanel i övervåningen, stenfot, tjärade dörrar, sadeltak med enkupigt tegel.

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Hela byggnaden, interiört som exteriört.

Bebyggelsen utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet.

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1978. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaden må ej utan länsstyrelsens samtycke rivas, flyttas eller eljest till sitt yttre ombyggas eller på annat sätt förändras.
2. Byggnaden skall ägnas för dess bestånd erforderligt löpande underhåll.

Skyddsnivåer

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

- Hela byggnaden, interiört och exteriört.

Kopparslagaren 2

Museebyggnad

Byggnadsminne

Ventilationslucka

Fasad mot norr

Fasader mot norr och öster

Byggnadsminne

Historik

1868 stod ett nytt ridhus kombinerat med stall färdigt på Ränneslätt. Det gamla stallet, som från begynnelsen stod på Qvarnarp, köptes av Felix Aschan och är sannolikt delar i den s. k. röda längan på museegården. Det råder viss osäkerhet om vilken byggnad som verkligen flyttades från Ränneslätt. Länsstyrelsen uppgav i byggnadsminnesförklaringen att byggnaden var på Ränneslätt ett furagemagasin åt grenadjärkåren. I forskningsmaterial från Krigsarkivet uppges att exercisskvadronstallet var sammanbyggt med ett furagemagasin. Dock stämmer inte längderna. Troligen är det stallbyggnaden som flyttades eller delar av den.

I slutet av 1970-talet togs den östra delen av byggnaden i anspråk av en målerifirma och den västra delen blev folkdans- och möteslokal 1976. 1999 sammanbyggdes den s. k. röda längan med museebyggnaden och andra våningen byggdes om till militärmuseum.

Byggnadsbeskrivning

Byggnaden är timrad i skiftesverksteknik. Takbeläggningen är enkupigt lertegel. Byggnaden är interiört ombyggd i sentida material. Ett flertal väggar är synligt timmer. Exteriört har byggnaden kvar sitt ursprungliga utseende. Avvikelsen består i 7 fönster och en entrédörr i östra gaveln, samt två nya portar mot norr. Övriga portar förefaller vara original, samt samtliga mindre fönsterluckor.

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Hela byggnaden exteriört och den invändigt bärande stommen.

Bebyggelsen utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet.

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1978. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaden må ej utan länsstyrelsens samtycke rivas, flyttas eller eljest till sitt yttre ombyggas eller på annat sätt förändras.
2. Arbeten i byggnadens inre, som medför förändring av befintlig rumsindelning eller ingrepp i byggnadsstommen eller äldre inredningsdetaljer, skall utföras i enlighet med av länsstyrelsen granskade och godkända förslag.
3. Byggnaden skall ägnas för dess bestånd erforderligt löpande underhåll.
4. Till Brännerigården 2 hörande obebyggd mark må ej utan länsstyrelsens samtycke bebyggas eller bli föremål för väsentlig förändring.

Skyddsnivåer

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

- Hela byggnaden exteriört, inklusive portar och luckor.
- Byggnadens invändiga bärande stommar.

Nivå 4, hänsyn

- Övriga invändiga förändringar.

Källor

Historisk dokumentation av bebyggelsen på Ränneslätt. Se litteraturförteckningen.

Kopparslagaren 3

Byggnadsminne

Fasad mot Arendt Byggmästares gata och söder.

Nordiska museets foto från 1929-33.

Gårdsmiljö mot öster.

Nordiska museets foto från 1929-33.

Historik

Tillkomsten är okänd. Byggnaderna finns med på 1876 års plankarta. Huvudbyggnaderna torde, med hänsyn till deras arkitektur, tillkommit i mitten av 1800-talet. Källare tillkom under den södra byggnaden 1936. 1969 genomfördes en omfattande inre renovering, samt mindre åtgärder 1975.

Nordiska museets anteckningar från 1929-33 ger följande upplysningar:

Arendt Byggmästares Gata – Garvaregränd utmed Arendt Byggmästares Gata två hus. Det södra ett gultimrat tvåvåningshus med gul lockribbpanel, grå spritputsad källarsockel, bruna två rutor höga kvadratiska fönsterbågar med 1700-talsbeslag. Vita foder, vita hörnbräder. Sadeltak med enkupigt tegel. Det norra ett vinkelbyggt tvåvåningshus med gul lockribbpanel, gråputsad sockel, röda två rutor höga fönsterbågar, bottenvåningens högre, bruna foder. Sadeltak med enkupigt tegel. Mellan husen från Arendt Byggmästares Gata röd dörr med överljus.

Byggnads- och gårdsbeskrivning

Byggnaderna är timrade och takbeläggningen är betongpannor. Byggnaderna har interiört genomgått modernisering. Fönster är i sentida konstruktion men i utseende lika ursprunget. Entrédörr mot Arendt Byggmästares gata är sentida pardörr. Fasadpanelen på båda byggnaderna förefaller ursprunglig, med undantag av traditionellt underhåll. Gårdsbeläggningen utgörs delvis av fältsten, men huvuddelen är gräsyta.

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Byggnadernas exteriör är välbevarade exempel på en byggnadsstil typisk för Eksjö varför de har ett kulturhistoriskt värde.

Bebyggelsen utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet.

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1993. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaden får inte rivas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att byggnadernas kulturhistoriska värde inte minskar.
3. Fastigheten får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras utan länsstyrelsens tillstånd. Området skall hållas i sådant skick att byggnadens karaktär inte förvanskas.

Skyddsnivåer

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

- Båda byggnadernas exteriörer och byggnadsmaterial.

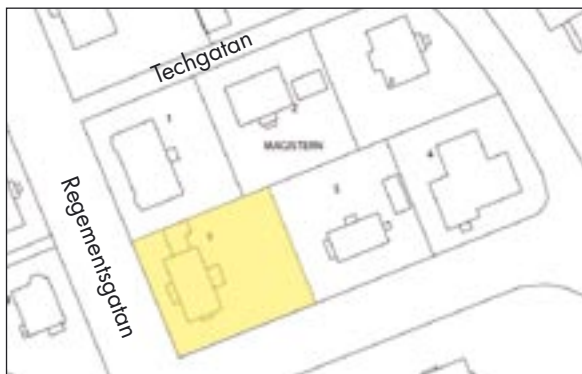
Nivå 4, hänsyn

- Invändiga förändringar

Magistern 6

Apotekarevillan

Byggnadsminne

Historik

Byggnaden uppfördes 1922 för apotekaren Carl Magnus Matérn-Lindwald. Arkitekt var Gunnar Wetterling. Byggnaden är exteriört och interiört synnerligen välbevarad. År 1963 byggdes ett garage i anslutning till byggnadens norra gavel. En begränsad ombyggnad genomfördes 1990, vilket inte påverkade de kulturhistoriska värdena.

Arkitekturbeskrivning

Byggnaden är utförd i tidig 1920-talsklassicistisk stil med bl. a. exteriört burspråk, kolonner med palmbldskapitäl och festonger. Interiören har en genomarbetad klassicistisk fast inredning av hög kvalitet omfattande bl. a. spegeldörrar, foder, paneler, radiatorskydd, trägolv och trappsnickerier. Vid ommålning av fasaderna har kulörerna valts till pigmentet grå umbra på vita snickerier (fönster och övriga snickeridetaler) = 6A 36, för fasaderna = 3A 36.

Detalj av frontespisen mot väster

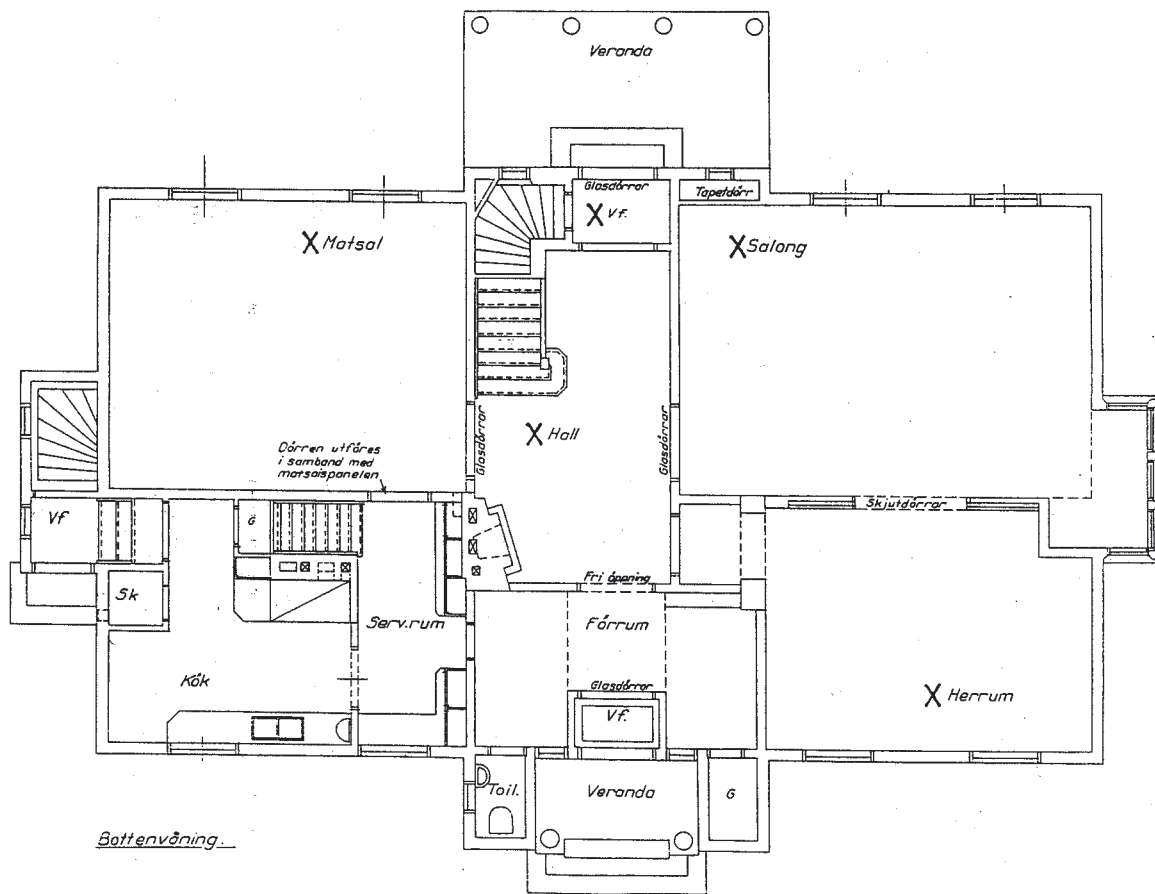
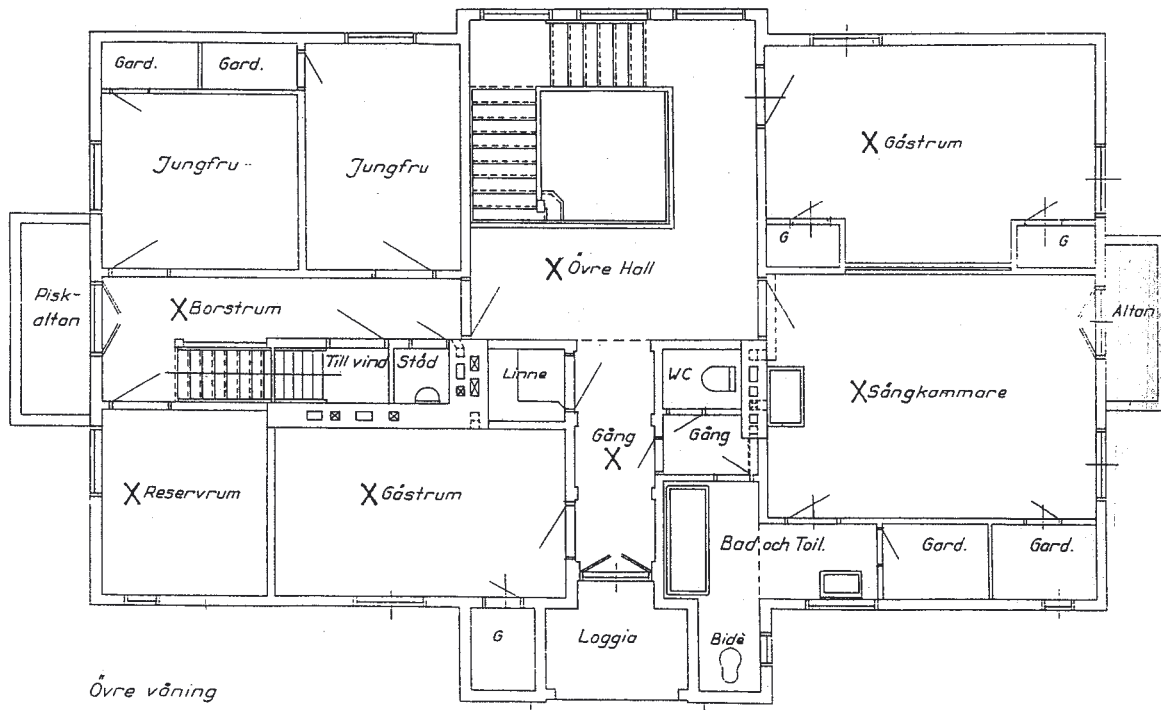
Fasad mot väster

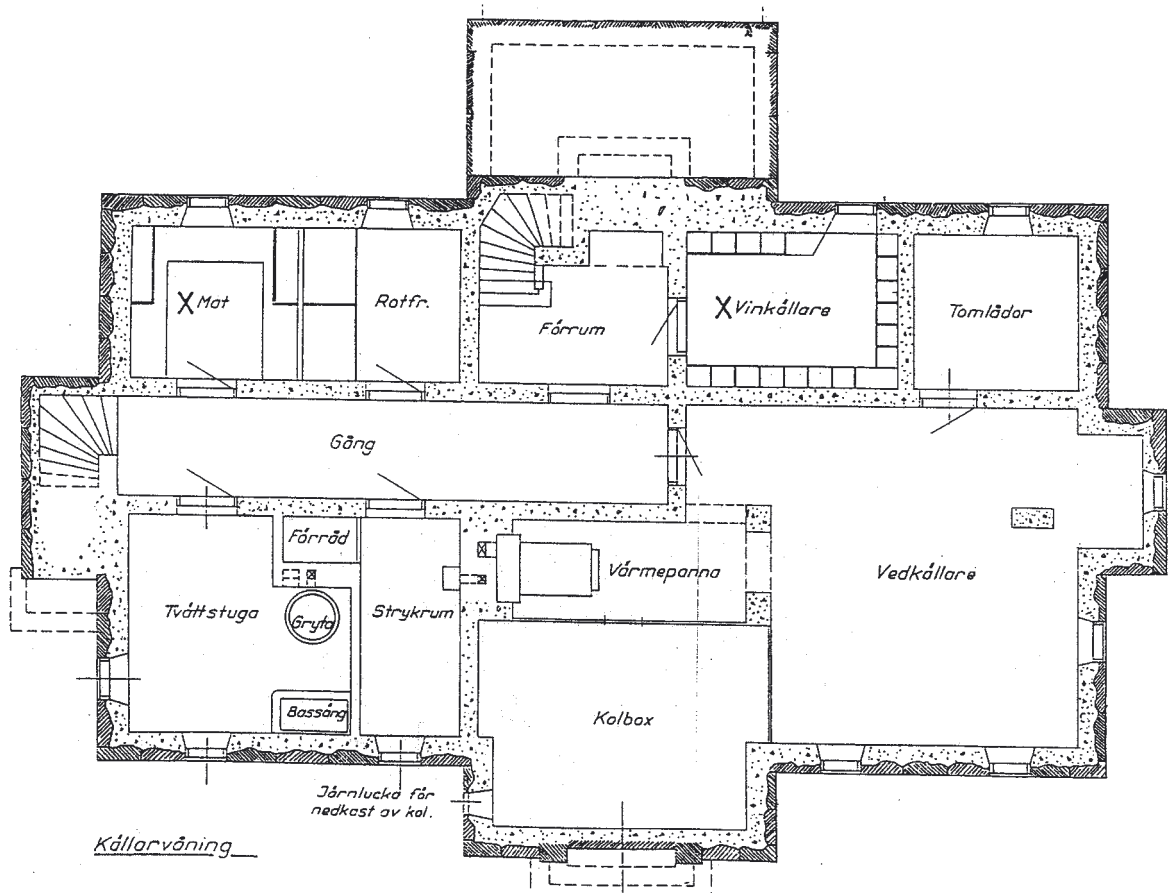

Fasad mot öster

Burspråk mot söder

Fasaddetalj(festong) på fasad mot väster

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Apotekarevillan är utförd i en mycket omsorgsfullt utformad arkitektur, som ansluter sig till 1920-talets klassicistiska inriktning inom byggnadskonsten. Trädgårdsanläggningen är sentida.

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1993. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaden får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras. Ingrepp får inte göras i byggnadens stomme.
2. I de rum som kryssmarkerats på bilagda planritning får inte göras ingrepp i eller ändring av fast inredning. Till fast inredning hör bl. a. dörrar och dörrfoder, fönster och fönsteromfattningar, golv, taklister, radiatorskydd, paneler eller eldstäder.
3. Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar.
4. Den fastighet – Magistern 6 – på vilken byggnaden är belägen utgör skyddsområde. Detta skyddsområde får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras. Området skall hållas i sådant skick att byggnadens utseende och karaktär inte förvanskas.

Kulturhistoriskt värde

Byggnaden har ett högt kulturhistoriskt värde på grund av den konsekvent genomförda klassicistiska formspråket och att exteriörer och interiörer är välbevarade.

Skyddsnivåer

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

- Byggnadens fasader och snickeridetaljer.
- Ovan interiört specificerade snickeridetaljer, såsom spegeldörrar, foder, paneler, radiatorskydd, trägolv och trappsnickerier
- Planlösningen.

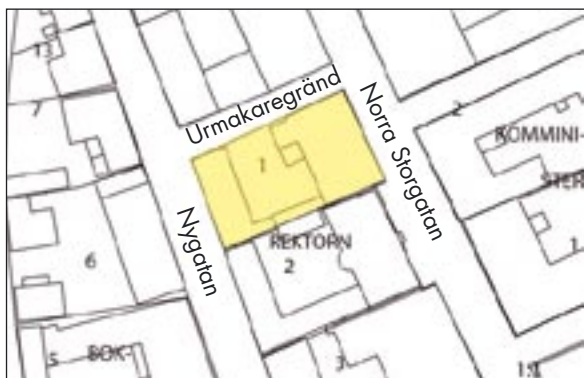
Nivå 3, medveten hänsyn

- Övriga förändringar ska, där det sker i anslutning till de byggnadsminnesförklarade konstruktionerna och snickeridetaljerna, utföras med känsla för form och material lika originalen invid.

Rektorn 1

Rektorsgården

Byggnadsminne

Fasad mot Norra Storgatan

Historik

På fastigheten finns tre byggnader, en bostads- och restaurangbyggnad, en verkstadsbyggnad och ett sentida uthus. När byggnaderna uppfördes är okänt. Eksjö stad förvärvade fastigheten 1729 för att vara tjänstebostad till rektorn vid stadens skola. År 1770 panelades huvudbyggnaden (LH). Den fasadpanelen har blivit ersatt.

Fasad mot väster

Fasad mot gården och öster

År 1819 byggdes fastigheten om och utökades med en tillbyggnad, den mot väster. 1902 upphörde byggnaden att vara rektorsbostad. Byggnaden har byggts om ett flertal gånger. 1904 köptes gården av en köpman vilken

Fasader mot Urmakaregränd och Nygatan

omvandlade bottenvåningen till affärsverksamhet. 1922 förändrades taket genom att det tillkom en högre vindsvåning. I bottenvåningen har det varit speceriaffär fram till 1960-talet för att senast bli restaurang och pizzeria 1979. I källarvåningen fanns en fiskaffär på 1960-talet.

Verkstadsbyggnaden var från början stall. Mot Nygatan fanns före 1925-30 en körport. Enligt en anteckning av hembygdsforskaren Erik Svensson 1948, har speceriaägaren Brinde berättat att de två porthalvorna sitter kvar under fasadpanelen mot Nygatan. I samband med ombyggnaden från stall till verkstad monterades fönster och dörrar mot öster. 1982 genomfördes en genomgripande ombyggnad av uthuset till tapetserarverkstad.

Löpande rundbågefris under takfoten mot öster på bostadsbyggnaden

Byggnadsbeskrivning

Båda byggnaderna är timrade och har fasadbeklädnader med locklistpanel. Bostadsbyggnaden är linoljemålad medan verkstadsbyggnaden är rödmålad. Takbeläggningen på bostadshuset är enkupiga betongpannor medan verkstadsbyggnaden har tvåkupiga betongpannor. Utefter takfoten på huvudbyggnaden en löpande rundbågefris (romansk) i trä.

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Byggnaderna har ett kulturhistoriskt värde genom sin ålder och genom att de utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet.

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1993. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaden får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att byggnadens kulturhistoriska värde inte minskar.
3. Fastigheten får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras utan Länsstyrelsen tillstånd. Området skall hållas i sådant skick att byggnadens karaktär inte förvanskas.

Skyddsnivåer

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

- Huvudbyggnadens arkitektoniska uppbyggnad, såsom form och skala samt utvändiga snickeridetaljer och material.

Nivå 4, hänsyn

- Invändiga förändringar

Rådhuset 1

Stadshotellet

Byggnadsminne

Fasad mot Stora Torget

Fasad mot Norra Kyrkogatan och Västerlånggatan

Historik

I samband med stadsbranden 1856 brann dåvarande rådhusbyggnaden ner. En ny uppfördes på torgets västra sida. Byggnaden byggdes i två våningar med arrestlokaler i källarvåningen. 1903 påbyggdes en tredje våning.

Entréparti mot Stora Torget

Arkitekt var G.A.Nilsson. Den klassicistiskt utformade fasaden ändrades till jugend. 1903 eldhärjades byggnaden, varefter den erhöll den exteriör den har i dag. Som stadshotell har byggnaden fungerat sedan 1929.

Byggnaden har invändigt byggts om och moderniserats ett flertal gånger, men den sydligt förlagda matsalen i bottenvåningen och festsalarna på andra våningen har kvar sin ursprungliga karaktär trots sentida material och åtgärder.

Arkitektur- och byggnadsbeskrivning

Byggnaden är uppförd av tegel men har bärande horisontella konstruktioner i trä. Fasaderna är putsade i grov stänkpuds och med slätputsade omfattningar, knutar och pilastrar. Takbeläggningen består av betongpannor. På taket är uppbyggt en tornhuv på fyra stolpar med vindflö-

Detalj på omfattning kring ytterdörrparti

jel på taket föreställande eldsprutande drake. Huvudentré med omfattning samt balkongkonstruktion är starkt jugendinspirerade, utfört i kalksten. Sockel i stora, släthuggna granitblock. Alla fönster är original sedan 1903.

Vindflöjel

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Exteriört har byggnaden ett kulturhistoriskt värde genom den konsekvent genomförda jugendarkitekturen. Byggnaden utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad år 1999. Med beslutet följde skyddsföreskrifterna.

1. Byggnaderna får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. Byggnaderna skall underhållas så att de inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar.
3. Området får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras. Området skall hållas i sådant skick att områdets karaktär inte förvanskas. Gatubeläggningen skall bevaras.

Skyddsnivåer

Nivå 2, kvalificerad hänsyn.

- Byggnadens fasader och detaljutformning.

Nivå 4, hänsyn.

- Övriga invändiga förändringar.

Societeten 1

Societetshuset

Byggnadsminne

Historik

Handlaren Samuel Aschan köpte fastigheten 1828. Han genomförde en omfattande ombyggnad från grunden, vilken stod färdig 1830. Mot torget fanns då en huvudentré mitt på byggnaden. Fasaden mot torget försågs med en balkong sannolikt 1842 i samband med förbättrad danssalong på andra våningen. Byggnaden var då centrum för stadens nöjesliv med teaterföreställningar, dans och allmän sällskaplig förströelse. 1856 blev byggnaden husrum för de människor som förlorade sina bostäder i samband med stadsbranden. Härmed slutade dansen, teaterverksamheten och musiken. I samband härmed sänktes innertaket i danssalongen på andra våningen,

Nuvarande fasad mot Lilla torget

Nordiska museets foto från 1929-33

Gårdsfasad mot söder

Nordiska museets foto från 1929-33

varför översta små fönstren blev blindfönster. 1868 blev byggnaden ett centrum för den frikyrkliga verksamheten i staden. Trapphuset in mot gården på byggnaden utefter Norra Storgatan tillkom 1893. År 1929 inredes rum på vinden. År 1986 genomfördes en modernisering av hela fastigheten. Fasaderna lämnades intakta med undantag av att entrén och balkongen mot torget togs bort, vilket var krav från Riksantikvarieämbetet. Renoveringen utfördes under ledning av antikvarisk kontrollant.

I samband med senaste renoveringen 1986 gavs tillfälle att krypa in i det utrymme som uppstod genom taksänkningen 1856. I detta utrymme finns en del av danssalongens utsmyckningar kvar jämte en del reklammaterial. Inget rördes, men det dokumenterades av antikvarie från läns museet, varefter hålet spikades igen. Nordiska museets anteckningar från 1929-33 ger följande upplysningar:

Norra Storgatan- Lilla torget ett vinkelbyggt tvåvåningshus med brun lockribbpanel, grå slätputsad och spritputsad sockel. Butiksfönster jämte bruna tre rutor höga fönsterbågar. Fyra rutor höga bruna

fönsterbågar med losholz i övervåningen. Liten fron-ton med halvfönster åt Lilla torget. Källare under huset. Åt gården senare trapphus. På gårdens södra och västra del tvåvånings uthus från 1800-talets slut med gråbrun liggspåntpanel. Sadeltak med röd plåt. Kullerstensatt gård. 1800-talets mitt

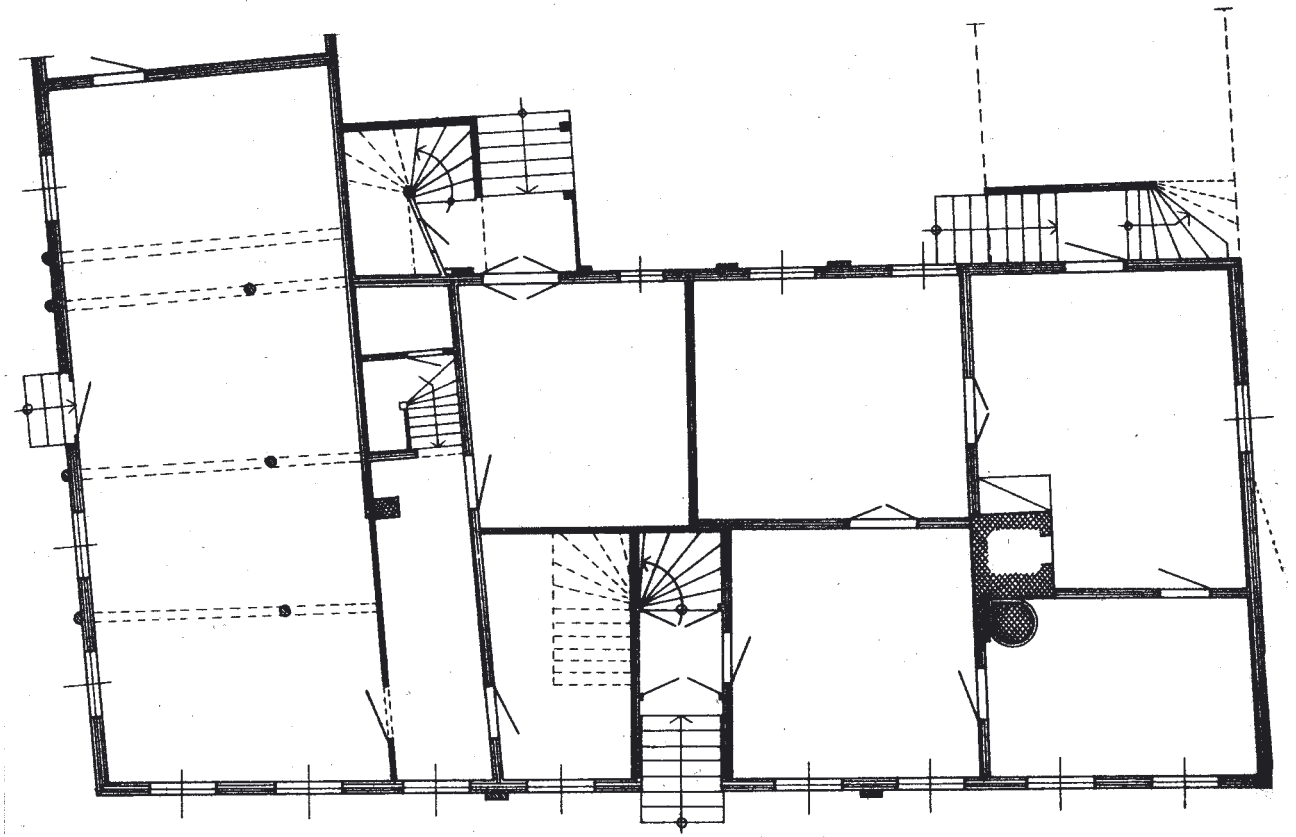
Gårdsfasad mot norr

Gårdsfasad mot väster

Gårdsfasad mot väster

Nordiska museets uppmättningsritning 1929-33

Arkitektur

Byggnaden är utformad i arkitekturstilen sparsmakad empire. Det klassicistiska formspråket framträder i pilast-

rar med stiliserade korintiska kapitäl, fönsteröverstycke på konsoler, lunettfönster, fronton över mittfönster och frontespis för att markera byggnadens mittaxel mot Lilla torget.

Fönster mot Lilla Torget med fönsteröverstycke på konsoler

Pilaster mot Lilla Torget med stiliserat korintiskt kapitäl

Byggnads- och gårdsbeskrivning

Mot gården förefaller stommen vara en form av skiftesverk med anledning av följarnas placering. Det genomgående trapphuset i byggnadsdelen utefter Norra Storgatan är näst intill original sedan tillkomsten 1893, och ingår i byggnadsminnesförklaringen. Avvikelsen är innanfönstren, vilka är utförda i brandklass F15. Trapphuset mot gården i det nordöstra hörnet har kvar mycket av sin karaktär, sannolikt också från 1800-talets senare del, men viss komplettering av ytskiktet har blivit nödvändigt av brandskyddsskäl. Fasaderna är sannolikt original sedan tillkomsten. Foder och panel ligger i samma liv. Gårdsbelägningen är fältsten och till viss del original. Takbelägningen är plåt.

Kulturhistoriskt skyddsvärt

- Hela byggnadens exteriörer vad avser material, snickeridetaler och arkitektonisk uppbyggnad.
- Trapphusens interiörer.
- Rumsindelningen och den bärande stommen.
- Gårdsbelägningen

Byggnaden utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet.

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1991. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaden får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras
2. I byggnadens inre får inte göras ingrepp i stomme eller ändring av rumsindelning. Södra gårdstrapphusets interiör får ej förändras.
3. Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar.

Skyddsnivåer

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

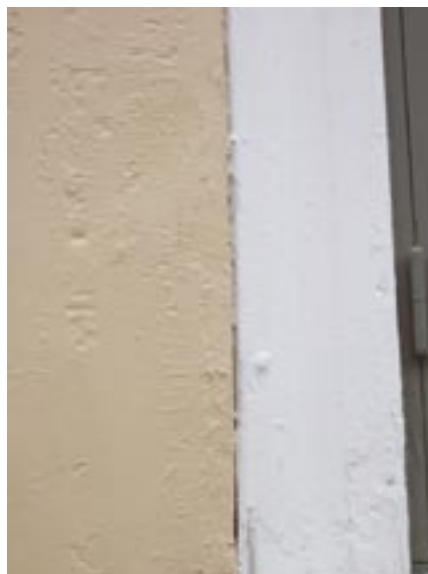
- Samtliga ovan markerade punkter under kulturhistoriskt skyddsvärt.

Nivå 4, hänsyn

- Invändiga förändringar med undantag av ändrad planlösning, ingrepp i den bärande stommen, och åtgärder i trapphusen.

Entrédörr mot Norra Storgatan

Fasadpanel och foder runt fönster ligger i samma liv

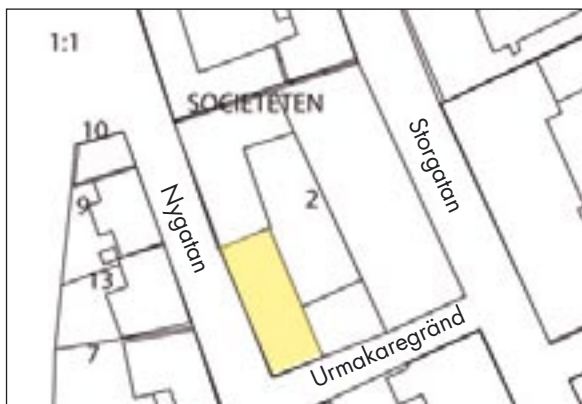
Källor

Dokumentation kring utställning som följde av renoveringen 1986.

Chalmerslevers uppmättningsritningar som examensarbete 1975.

Societeten 2

Byggnadsminne

Bebyggelsen utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet.

Skyddsnivåer

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

- Byggnadens fasader, form och skala.

Nivå 4, hänsyn

- Invändiga förändringar

Fasader mot Nygatan och Urmakaregränd

Historik

Byggnaden ritades 1902 av byggmästare CA. Palmqvist från Eksjö. Övrig bebyggelse förstördes genom brand 1963. Fasadpanelen är sentida och interiört är byggnaden moderniserad i sentida material. Stommaterialet är sannolikt timmer.

Kulturhistoriskt värde

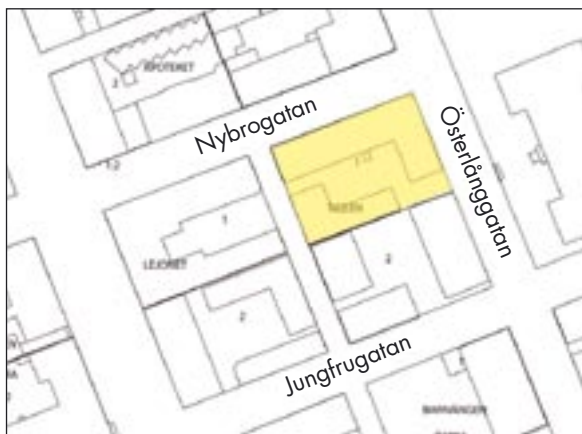
Byggnaden blev byggnadsminnesförklarad 1993. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaden får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att byggnadens kulturhistoriska värde inte minskar.

Tigern 1

Bryggare Wiks gård

Byggnadsminne

Fasader mot Österlånggatan och Nybrogatan

Fasad mot Österlånggatan

Fasad mot Nybrogatan

Historik

Den första byggnaden, utefter Nybrogatan, uppfördes redan 1858. På vinden på gavel mot öster kvarsitter det ursprungliga lunettfönstret. Övriga byggnaden utefter Nybrogatan och Österlånggatan uppfördes 1901. Gjutjärnsbalkongen i hörnet tillkom 1901. Gårdsbyggnaden i tegel uppfördes 1898 och var avsedd för bryggeri. Källare tillkom 1938. Samtliga byggnader renoverades 1988 med höga kulturhistoriska ambitioner. Antikvarisk kontrollant och rådgivare var inkopplad under renoveringen. Någon dokumentation gjordes inte. Däremot finns tjänsteanteckningar i Miljö- och Bygghkontorets arkiv.

Fasad mot Bondegränd

Byggnadsbeskrivning

Samtliga träbyggnader är uppförda i timmer. Byggnaderna är, interiört som exteriört, mycket välbevarade. Planlösningarna är intakta, med undantag av tillägg såsom toalett och dusch. Invändiga vägg- och takbeklädnader är sentida på grund av brandskyddsbestämmelser och ljudisoleringskrav. Trapphusens bröstpaneler består av pärlspont som är imitationsmålade genom s.k. bondlase-ring. Fasadpanelen mot gårdsidan på byggnaden utefter Nybrogatan är speciell och unik för Eksjö. Färgsättningen är ett resultat av noggrann färganalys och är sannolikt överensstämmande med ursprungskulören. Ytterdörrar är nytillverkade men i utseende lika befintliga. Några fönster är original sedan tillkomsten.

Gårdsmiljön är sentida. Takbeläggningen är lertegel. Fasaderna mot Bondegränd är utförd i den arkitekturstil som kallas Schweizerstil.

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Byggnaderna har, interiört och exteriört, höga kulturhistoriska värden på grund av att de är näst intill intakta sedan tillkomsten, med undantag av den nödvändiga moderniseringen 1988. Det kulturhistoriska värdet förstärks genom den rika förekomsten av originaldetaljer.

Bebyggelsen utgör en väsentlig del av helheten i det bebyggelseområde som uppfördes efter stadsbranden 1856.

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1988. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaderna får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. I byggnadernas inre får inte göras ingrepp i stomme eller ändring av rumsindelning.
3. Byggnaderna skall underhållas så att de inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar.

Skyddsnivåer

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

- Byggnadernas exteriörer omfattande fasadpaneler och smidesdetaljer såsom kornischer, foder och takfotsavslutningar.
- Byggnadernas arkitektoniska uppbyggnader.
- Byggnadernas färgsättningar.
- Byggnadernas stomme och planlösningar.

Gårdsfasad mot norr

Takfotskarv mellan 1858 och 1901 års bebyggelse mot Nybrogatan

Den unika fasadpanelen in mot gården på ursprungsbyggnaden från 1858

- Byggnadernas äldre inredningsdetaljer och trapphusens imitationsmålningar.
- Balkongens gjutjärnsräcke.

Nivå 4, hänsyn

- Övriga invändiga förändringar, såsom ingrepp i sentida vägg- och takbeklädnader och sentida inredningar.

Källor

Studier kring Jägaren 7, Barnängen Östra och Tigern (dåvarande Lejonet) efter stadsbranden 1856.

Madeleine Carlsson, Eksjö Gymnasium, 1980.

Gjutjärnsräcke på balkong i hörnet Österlånggatan och Nybrogatan

Entréddörr mot Nybrogatan

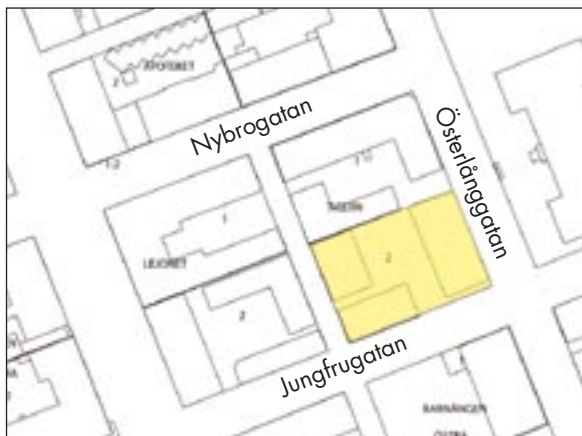

Vindsкупа på tak mot gården

Tigern 2

Fabrikör Häggs gård

Byggnadsminne

Fasad mot Jungfrugatan

Fasader mot Jungfrugatan och Österlånggatan

Fasad mot gavel

Gårdsfasad på uthus mot öster

Historik

Byggnaden utefter Österlånggatan uppfördes omkring 1876 och byggnaden utmed Jungfrugatan samt uthusbyggnaden är uppförda omkring 1890. Byggnaderna har genomgått viss modernisering 1937 och 1945. Total renovering genomfördes 1981 med kulturhistorisk ambition, dock utan antikvarisk kontroll och dokumentation.

Byggnadsbeskrivning

Bostadshusen är uppförda i timmer medan uthusbyggnaden utefter Bondegränd sannolikt är resvirke. Byggnaderna är, interiört som exteriört, välbevarade. Fönster är utbytta i sentida konstruktion men överensstämmer

i utseendet med de ursprungliga. Ytterdörrar förefaller vara original. Planlösningarna är i stort sett intakta, med undantag av tillägg såsom toalett och dusch.

Uthusbyggnaden är original exteriört och interiört.

Takbeläggningen består av tvåkupigt lertegel. Gårdsutformningen är sentida. Med undantag av trapphusen, är invändiga vägg- och takbeklädnader sentida på grund av brandskyddsbestämmelser och ljudisoleringskrav. Trapphuset i byggnaden utefter Österlånggatan är original (paneler, golvbeläggning, trappräcken och lägenhetsytterdörrar) och marmorerat i maghognykulör vad gäller bröstpaneler och lägenhetsdörrar. Trapphuset i byggnaden utefter Jungfrugatan är original och har bröstpaneler av pärlspont som tillsammans med lägenhetsdörrarna är imitationsmålade genom s.k. bondlasering. Trappan med räcke är original.

De ursprungliga eldstäderna i båda byggnaderna är brukbara efter renoveringen 1981.

Fasad mot Bondegränd

Takföt vid gavel mot norr

Fönsterdetalj på uthusets gavel mot söder

Gavelfasad mot norr

Entrédörr mot gårdssidan

Entrédörr mot Österlånggatan

Entrédörr på uthusgavel mot söder

Entrédörr mot norr

Lägenhetsdörren i trapphus

Lägenhetsdörrar i bottenplan

Trapphustrappa

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Byggnaderna har, interiört och exteriört, höga kulturhistoriska värden på grund av att de är näst intill intakta sedan tillkomsten, med undantag av den nödvändiga moderniseringen 1981. Det kulturhistoriska värdet förstärks genom den rika förekomsten av originaldetaljer. Bebyggelsen utgör en väsentlig del av helheten i det bebyggelseområde, som uppfördes efter stadsbranden 1856. Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1988. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaderna får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. I byggnadernas inre får inte göras ingrepp i stomme eller ändring av rumsindelning.
3. Byggnaderna skall underhållas så att de inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar.

Trapphus i byggnad utefter Jungfrugatan

Lägenhetsdörr i trapphus i byggnad utefter Jungfrugatan

Skyddsnivåer

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

- Byggnadernas fasader vad avser fasadpaneler, foder och takavslutningar.
- Byggnadernas arkitektoniska uppbyggnader.
- Byggnadernas stomme och planlösningar.
- Byggnadernas äldre inredningsdetaljer såsom paneler, trapphusgolv, trappräcken, lägenhetsytterdörrar och trapphusens imitationsmålerier.
- Eldstäderna och deras funktion.

Nivå 4, hänsyn

- Övriga invändiga förändringar, såsom ingrepp i sentida vägg- och takbeklädnader och sentida inredningar.

Källor

Studier kring Jägaren 7, Barnängen Östra och Tigern (dåvarande Lejonet) efter stadsbranden 1856.
Madeleine Carlsson, Eksjö Gymnasium, 1980.

Övergripande om kvarteret Vaxblekaren

Röd linje markerar tomtgräns på 1696 års karta. Svart linje markerar dagens tomtgränser.

Byggnaderna har sannolikt bebotts av hantverkare, i varje fall i de byggnader som inte låg i direkt anslutning till torget. De byggnadsminnesförklarade byggnaderna är med undantag av Vaxblekaren 1 från sista halvan av 1600-talet. Kvarteret har fått sitt namn av det vaxblekeri som låg i Vaxblekaren 12 och 13 från 1834-1880. Kvarteret har utefter östra sidan haft kolgårdar och betesfält i direkt anslutning. Man kan därför anta att kvarterets östra gräns varit, under 1600-1700-talen, bebyggt med

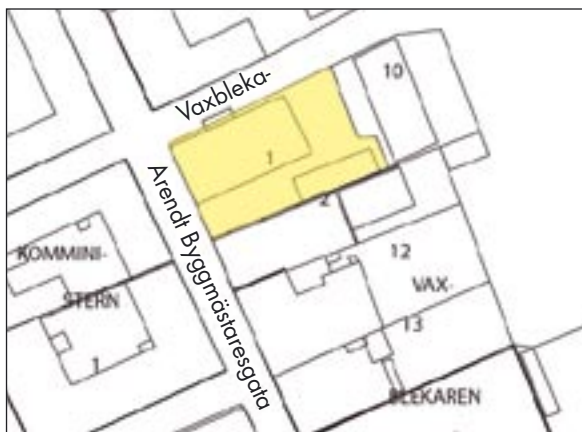
ladugårdar och uthus. Två av dessa finns kvar i dag, dels på Vaxblekaren 10, ombyggt till bostadshus 1839 – 40 och Vaxblekaren 11, dock totalförändrat i nutid.

Tre byggnader inom kvarteret är inte byggnadsminne, på grund av att de är sentida. Arendt Byggmästares gata har i begynnelsen haft namnet Östra Långgatan fram till 1856 för att sedan haft namnet Norra Kyrkogatan fram till 1937, då nuvarande namnet kom till.

Vaxblekaren 1

Fagerbergiska gården

Byggnadsminne

Fasad mot Arendt Byggmästaregata

Fasad mot Vaxblekaregränd

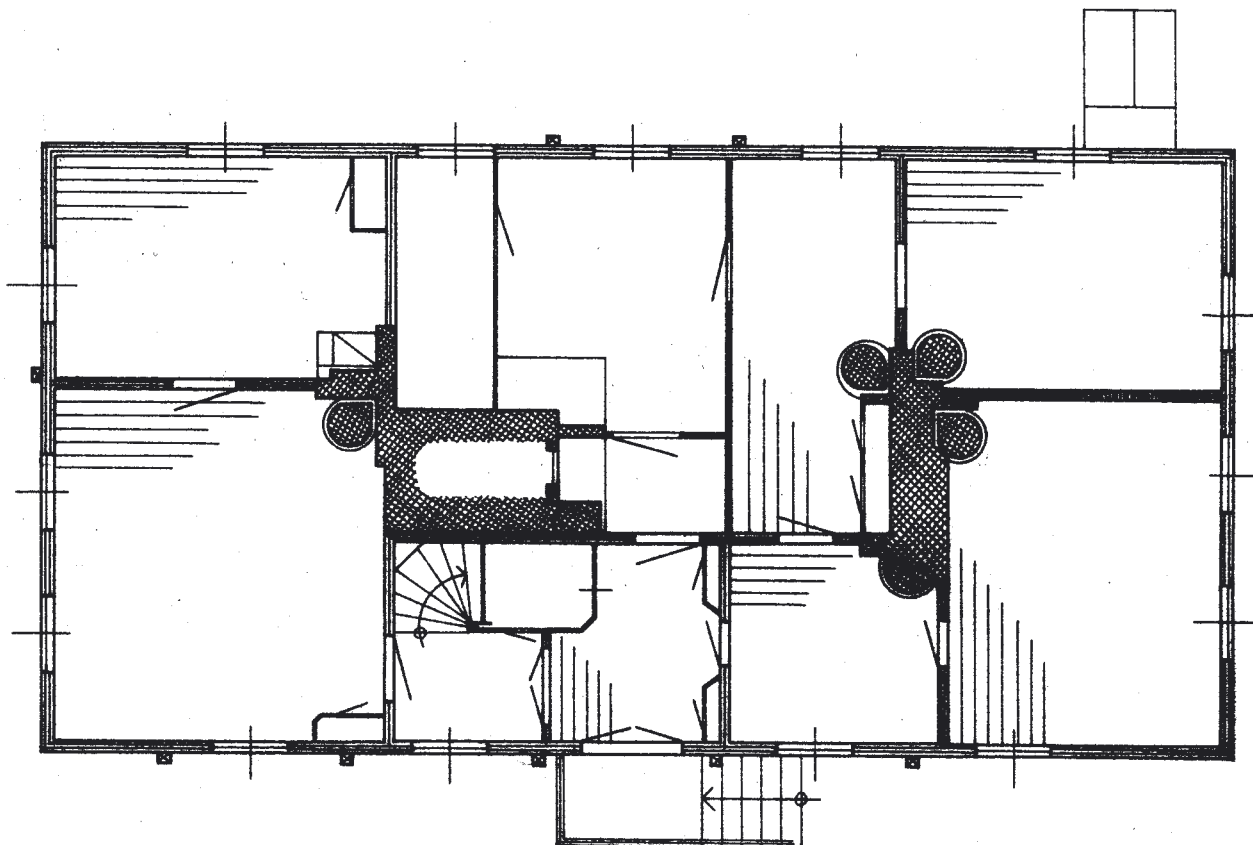
Nordiska museets foto från 1929-33

Historik

Byggnaden uppfördes 1842-44. På fastigheten låg tidigare en 1600-talsbyggnad. Fastighetsägaren lät bygga om ladugårdsbyggnaden, öster om huvudbyggnaden, till bostadshus under tiden huvudbyggnaden uppfördes. År 1957 genomfördes en omfattande invändig renovering. Det yttre bibehölls med undantag av fönster och ytterdörr. Ytterdörren ska enligt hörsägen komma från Eksjö gamla kyrka, vilken revs 1885. Fönster är av sentida konstruktion men sannolikt till utseendet lika ursprunget. Gårdshuset utefter södra tomtgränsen uppfördes sannolikt samtidigt med huvudbyggnaden. De tre källargaragen tillkom sannolikt 1957.

Uthusbyggnad med fasad mot norr

Nordiska museets uppmättningsritning 1929-33

Nordiska museets anteckningar från 1929-33 ger följande upplysningar:

Vaxblekaregränd – Arendt Byggmästares Gata utmed Vaxblekaregränd ett tvåvåningshus med gul lockribbpanel, grå hög spritputsad sockel, bruna sena tre rutor höga fönsterbågar med losholz. Sadeltak med enkupigt tegel. Takkupa. Fritrappa från Vaxblekaregränd. Dörr med profilerade dörrhalvor. Källare under huset. 1800-talets mitt.

På gårdens södra sida tvåvåningt uthus med röd lockribbpanel, tjärade dörrar, vita foder. Pulpettak med enkupigt tegel. 1800-talets förra del.

Entrédörr mot Vaxblekaregränd

Arkitektur- och byggnadsbeskrivning

Huvudbyggnaden är timrad medan gårdsbyggnaden är stolpverk. Övervåningens fönster är försedda med ett konsoluppbygget överstycke. Fasadpanel och övriga snickerier synes vara original sedan tillkomsten.

Taket är belagt med tvåkupiga betongpannor. Arkitekturstilen är nyklassicism (empire). Nuvarande färgsättning är ett resultat av analys av underliggande färgskikt. Färgsättningen är på fasad guldocker 3B 94 och foder, knutar och andra lister 1C 94 (NCS 4020 Y10 R och 6010 G50Y-G70Y). Gårdsmiljön är sentida.

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Huvud- och gårdsbyggnadens arkitektoniska uppbyggnad och färgsättning, snickeridetaljer och material.

Bebyggelsen utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet.

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1994. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaden får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggnad om eller på annat sätt förändras.
2. Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att byggnadens kulturhistoriska värde inte minskar.
3. Fastigheten får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras utan Länsstyrelsens tillstånd. Området skall hållas i sådant skick att byggnadens karaktär inte förvanskas.

Skyddsnivåer

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

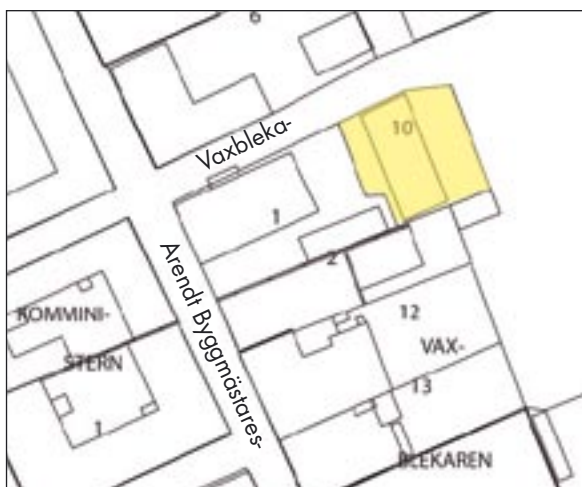
- Huvudbyggnadens fasader med snickeridetaljer och färgsättningen.
- Gårdsbyggnadens form, skala och färgsättning.

Nivå 4, hänsyn

- Invändiga förändringar.

Vaxblekaren 10

Byggnadsminne

Fasad mot Vaxblekaregränd och mot väster

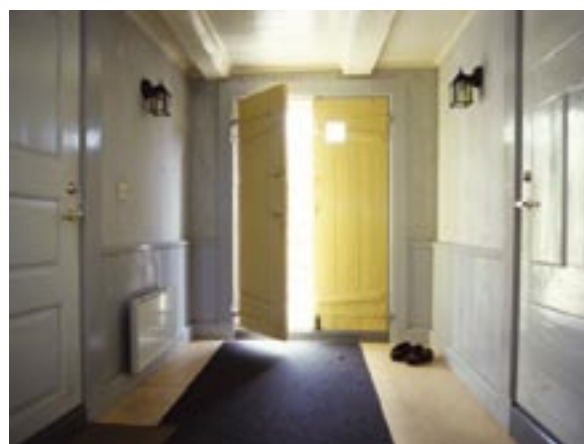
Historik

Byggnaden har sannolikt uppförts under 1600-talet eller möjligen tidigt 1700-tal som ladugård till huvudbyggnaden på kv Vaxblekaren 1. Den var, enligt brandförsäkringshandlingarna ladugård fram till 1839 då den byggdes om till bostadshus i samband med att den ursprungliga huvudbyggnaden revs, för att lämna plats för ett nytt bostadshus. Andra planet höjdes flera timmervarv för att ge möjlighet för bostadutrymme.

I mitten av 1950-talet döms byggnaden ut av Miljö- och hälsoskyddsmyndigheten. Den ansågs obeboelig och otjänlig. Bland annat saknades toaletter i byggnaden och vatten var framdraget till två tappställen. Byggnaden blev ett rivningsobjekt. Fastighetsägaren hade vid flera tillfällen sökt bygglov för renovering med nekats statligt bostadslån på grund av den låga takhöjden, 1,95 i bottenvåningen. Byggnaden användes som mothåll för kommunens plogbilar och byggnaden blev obeboad med inrasat innertak och uppruttna bottenvarv fram till 1996. Under 1990-talet blev byggnadsbestämmelserna ändrade, genom att vi fick funktionskrav, i stället för detaljkrav. Byggnaden restaurerades med mycket höga kulturhistoriska ambitioner. Länsstyrelsen medgav återbetalningsfria bidrag till upprustningen och restaureringen leddes av en antikvarisk kontrollant. En omfattande dokumentation är upprättad.

Fasad mot öster

Interiör av entré i bottenvåningen (Duofotografi)

Nordiska museets anteckningar från 1929-33 ger följande upplysningar:

På tomtens östra sida ett tvåvåningshus med röd lockribbpanel, vita två rutor höga fönsterbågar med 1700-talsbeslag, vita foder och hörnbräder. Sadeltak med enkupigt tegel. Gråstenssockel.

Arkitektur- och byggnadsbeskrivning

Byggnaden är en typisk hantverkarebostad utan påkostade detaljer. Byggnaden ska närmast jämföras med en traditionell dubbelkammarsstuga i två plan. Byggnaden är timrad och takbeläggningen består av enkupigt lertegel. Alla befintliga bärande väggar finns kvar, likaså alla eldstäder och de dörrar som kunde renoveras. Byggnaden uppfyller gällande brandbestämmelser utan att byggnadens 1600 - 1700-talskaraktär gått förlorad. Mellanbjälklaget är brandklassat till 1995 års beteckning B60 genom att bjälklaget består av cementimpregnerade träullplattor + 5 cm kalkbruk + 15 cm tung mineralull samt takbrädor och golvträ.

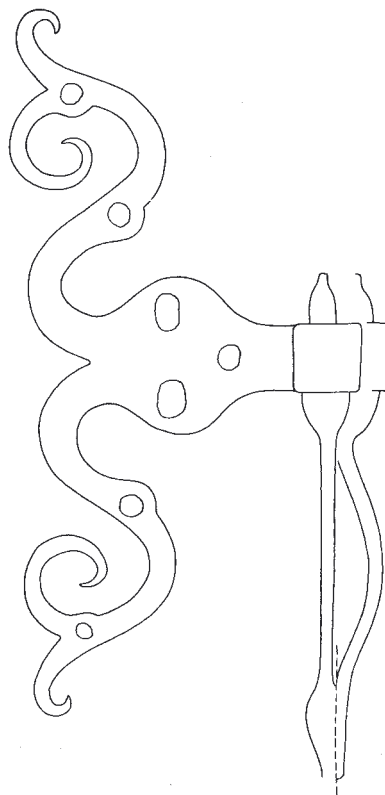
Samtliga fönster sitter på sina ursprungliga platser medan två fönster är igensatta. Fönster är restaurerade av fönsterhantverkare. Ursprungsgångjärnen kvarsitter från 1839. Det är sannolikt, att vid ombyggnaden 1839 återanvändes smidda gångjärn och innerdörrar, varför dessa kan dateras till 1600-1700-talen.

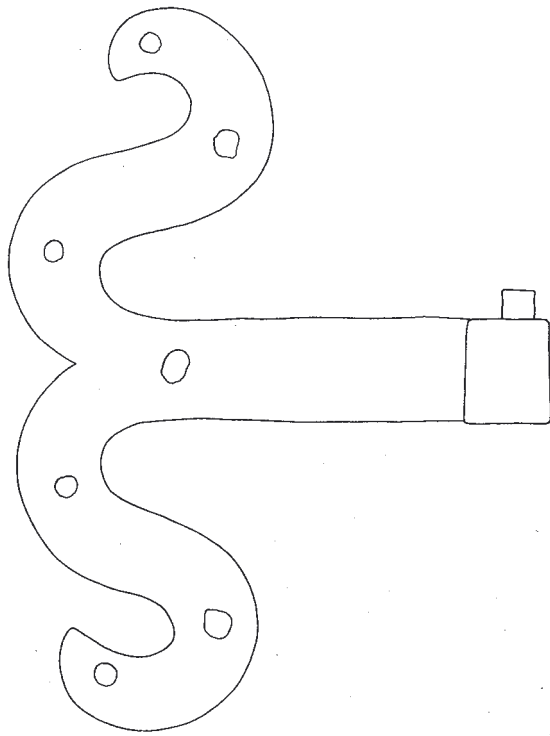
Lägenhetsdörr i trapphus

Papegojnäbbsbeslag på fönster mot väster

Detaljritning av smidesgångjärn. Nordiska museets uppmättningsritning 1929-33

Detaljritning av smidesgångjärn. Nordiska museets uppmättningsritning 1929-33

Fasadpanelen på byggnadens tre sidor förefaller vara original sedan tillkomsten 1839, med undantag av den nedre delen och nödvändiga lagningar. Fasaden mot söder är från restaureringen 1995. Gårdsmiljön är sentida. Köksinredningarna är sentida, utförda på plats i pärlspontpanel, på grund av att den senaste köksinredningen, före renoveringen, var utförd i pärlspont.

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Allt, med undantag av sentida tillägg såsom köksinredningar, toaletter/duschar och tvättstugeinredning. Byggnaden innehåller, exteriört som interiört, en imponerande del originaldelar. Byggnaden är väldokumenterad, både med text, bild och byggnadsarkeologiska analyser. Bebyggelsen utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet.

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1998. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaden får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. Byggnadens stomme och äldre planlösning får inte förändras (se bilaga)

3. Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att byggnadens kulturhistoriska värde inte minskar.
4. Det område som utgör fastigheten får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras. Området skall hållas i sådant skick att byggnadens utseende och karaktär inte förvanskas.

Skyddsnivåer

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

- Hela byggnaden, exteriört som interiört, med undantag av sentida tillägg såsom köksinredningar, toaletter/duschar och tvättinredning.

Nivå 3, medveten hänsyn

- Förändringar av sentida inredningar ska utföras med hänsyn till byggnadens kulturhistoriska värden och dess kvarvarande historiska karaktär.

Nivå 4, hänsyn

- Gårdsmiljön och sentida vedbod.

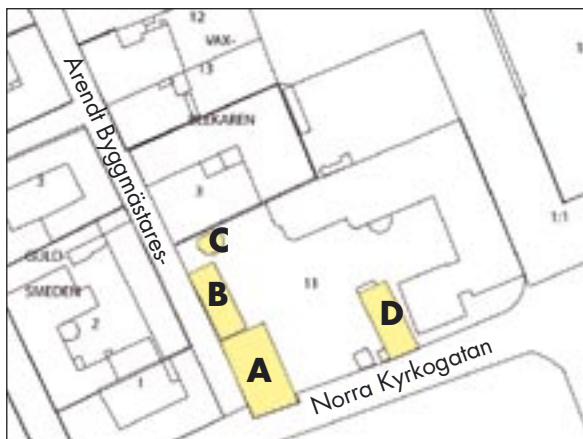
Källa

Dokumentation i två delar över restaureringen 1995-96.

Vaxblekaren 11

Anders Ekermans gård, även kallad Valstorpa gård

Byggnadsminne

Fasad mot Arendt Byggmästaresgata

Fasader mot väster och söder

Nordiska museets foto från 1929-33

Fasad mot öster

Nordiska museets foto från 1929-33

Fastigheten innehåller fyra byggnadsminnen, beslutade vid olika tillfällen. När besluten om byggnadsminneförklaring togs, låg byggnaderna på olika fastigheter. Nu ligger byggnaderna på en fastighet betecknad Vaxblekaren 11.

Byggnad A

Byggnaden har med stor sannolikhet uppförts under senare delen av 1600-talet, förmodligen på 1680-talet. En handelsman Ekerman har bott på tomten sedan 1690. 1986 genomfördes en historisk undersökning av gården varvid kunde konstateras att byggnaden var ett av landets äldsta exempel på den s.k. sexdelade planen/stadsbyggnaden som hade tillämpats i stadsmiljö. Denna plantyp introducerades till Sverige genom N Tessiu d ä och Jean de la Vallée på 1660-talet. Enligt uppgift hade under slutet av 1600-talet 9 handelsmän rätt att bedriva handel i Eksjö genom denna typ av bodluckor. Denna byggnad har två bodluckor, varav den norra ska ha tillkommit 1697 och den södra först 1850. Dessa igenspikades sannolikt 1890, men öppnades upp under mitten av 1900-talet. Under 1860-talet ska det i bottenvåningen funnits en stor sal som hyrdes ut till offentliga möten.

Enligt en tidningsartikel på 1950-talet ska man funnit vägg- och takmålningar i byggnaden. Dessa ska finnas på plats med ej synliga. Byggnaden har genomgått flera större invändiga ombyggnader bl. a. till affärslokal 1959 och församlingshemsverksamhet 1986. Fönster är sentida men i utseende som sannolikt överensstämmer med det ursprungliga. Ytterdörr mot Arendt Byggmästares gata är original sedan 1700-talet

Bodlucka

Entrédörr mot Arendt Byggmästaresgata

Nordiska museets foto från 1929-33

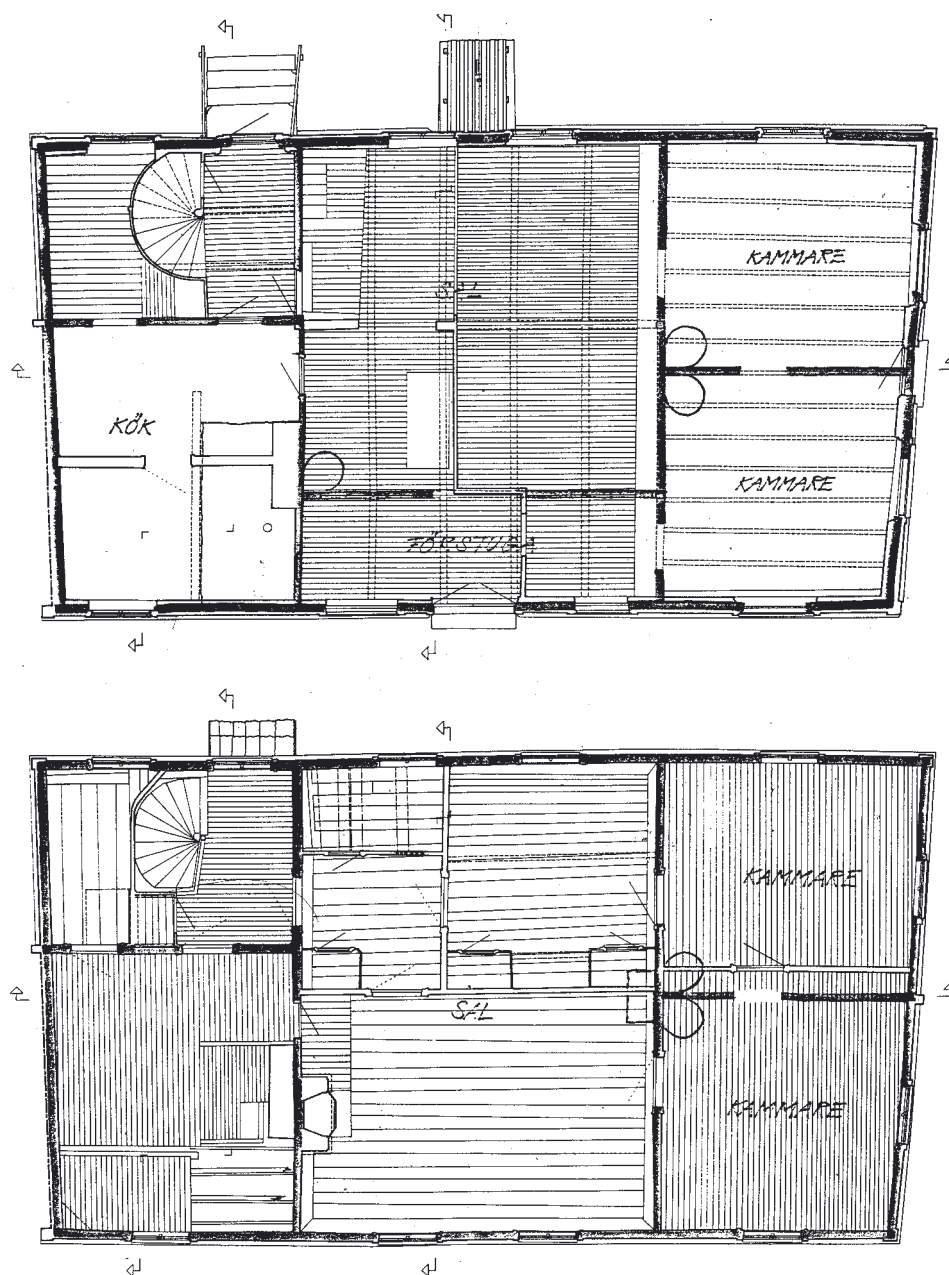
Nordiska museets anteckningar från 1929-33 ger följande upplysningar:

Arendt Byggmästares Gata – Norra Kyrkogatan, utmed Arendt Byggmästares Gata ett tvåvåningshus med grå liggpanel i bottenvåningen, lockribbpanel i övervåningen, vita moderna tre rutor höga fönster i övervåningen, vita foder. Sadeltak med enkupigt tegel. Gul profilerad dörr mitt på husets långsida. Överljus. Källare under huset.

Byggnadsbeskrivning

Byggnaden är timrad och takbeläggnigen består av betongpannor.

Byggnaden är utförd med överskjutande övervåning s.k. överkragning eller med bygdens idiom ”att bygga på skunk”. Huset brädfordrades så sent som på 1890-talet, varvid den s.k. skunken försvann. Fasadpanelen har delvis bytts ut, men med lika utseende som originalet från 1890. Bodluckorna sitter i den timrade ursprungsfasaden. Invändigt är byggnaden fullständigt renoverad i sentida material. Gårdsmiljön är sentida.

Planer från 1986 års historiska undersökning

Kulturhistoriskt skyddsvärt

- Byggnadens fasader vad avser arkitektonisk uppbyggnad, material och färgsättning.
- Bodluckorna.
- Ytterdörr mot Arendt Byggmästaresgata.
- De eventuellt förekommande vägg- och takmålningarna.
- Återstående väggpartier från den ursprungliga planlösningen.

Bebyggelsen utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet.

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1993. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaden får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggnadsom eller på annat sätt förändras.
2. Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att byggnadens kulturhistoriska värde inte minskar.
3. Fastigheten får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras utan Länsstyrelsens tillstånd. Området skall hållas i sådant skick att byggnadens karaktär inte förvanskas.

Skyddsnivåer

Nivå 1, ovillkorlig hänsyn

- Eventuellt förekommande vägg- och takmålningar.

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

- Ovan markerade punkter under kulturhistoriskt skyddsvärt.

Nivå 4, hänsyn

- Övriga invändiga förändringar.

Källa

Ulrika Stigbäcks avhandling – **Inredningsmåleri och målare i Eksjö**. Se vidare litteraturförteckning.

Byggnad B

Aschanska stallet

Byggnadsminne

"Aschanska stallet", fasad mot väster mot Arendt Byggmästares gata.

Nordiska museets foto från 1929-33.

Fasad mot söder mot gården

Historik

När byggnaden uppfördes är inte känt men torde vara under 1800-talet. Byggnaden förefaller var original, både exteriört och interiört.

Nordiska museets anteckningar från 1929-33 ger följande upplysningar:

Utmed Arendt Byggmästares Gata ett tvåvåning rödtimrat magasin med utskjutande knutar, sockel av gråstensblock, vita sexrutiga fönsterbågar, vita foder. Tjärade luckor och dörrar. Sadeltak med enkupigt tegel. Övervåningen något utkragad. På norra sidan tillbyggt uthus med röd lockribbpanel, tjärade dörrar.

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Byggnaden ingår i museekomplexet Aschanska gården, och har ett högt kulturhistoriskt värde.

Bebyggelsen utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet.

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1965. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaderna må ej utan riksantikvariens samtycke flyttas, rivs eller eljest till sitt yttre ombyggnads eller förändras.
2. I det inre av byggnaderna må ägaren vidtaga sådan förändringar och moderniseringar, som erfordras för ett rationellt och ekonomiskt utnyttjande av fastigheten; dock skall i varje särskilt fall riksantikvariens yttrande inhämtas.
3. Det till byggnaderna hörande gårdsutrymmet må ej utan riksantikvariens samtycke ytterligare bebyggas eller bli föremål för annan väsentlig ändring.
4. Byggnaderna skall ägnas för deras bestånd erforderligt löpande underhåll.

Skyddsnivåer

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

- Exteriöra och interiöra förändringar.

Byggnad C

Aschanska lusthuset

Byggnadsminne

Aschanska lusthuset

Snickeridetaljer under takfot på lusthuset

Historik

Byggnaden torde vara uppförd under senare delen av 1800-talet. Byggnaden låg före 1986 sydost om nuvarande plats men flyttades för att ge plats åt församlingshemmet.

Nordiska museets anteckningar från 1929-33 ger följande upplysningar:

På tomtens östra del ett sexsidigt lusthus med vita kolonner, röd panel, plåttak.

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Byggnaden ingår i museekomplexet Aschanska gården, och har ett högt kulturhistoriskt värde.

Bebyggelsen utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet.

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1965. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaderna må ej utan riksantikvariens samtycke flyttas, rivs eller eljest till sitt yttre ombyggas eller förändras.
2. I det inre av byggnaderna må ägaren vidtaga sådan förändringar och moderniseringar, som erfordras för

ett rationellt och ekonomiskt utnyttjande av fastigheten; dock skall i varje särskilt fall riksantikvariens yttrande inhämtas.

3. Det till byggnaderna hörande gårdsutrymmet må ej utan riksantikvariens samtycke ytterligare bebyggas eller bli föremål för annan väsentlig ändring.
4. Byggnaderna skall ägnas för deras bestånd erforderligt löpande underhåll.

Skyddsnivåer

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

- Exteriöra och interiöra förändringar.

Byggnad D

Ekermans stall

Byggnadsminne

Fasad mot väster

Historik

När byggnaden uppfördes har inte gått att fastställa. Byggnaden har innehållit plats för 13 hästar, vilket måste betraktas som ett stort stall och ska betraktas som dåtidens parkeringshus. En fastighetsägare i stadsmiljö hade, på sin höjd, stall för en till tre hästar – en för ridning och två för arbete, om detta nu var nödvändigt. Byggnaden har förändrats avsevärt genom åren, senaste genomgripande var 1985. Byggnaden är totalt förändrad, exteriört som interiört. Kvar som original är byggnadens ursprungliga stomme, vilken är timrad. Takbeläggningen är enkupiga betongpannor.

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Det kulturhistoriska värdet består i byggnadens yttre form, gavelfönstrens placering som närmast för tankarna till en tvåvånings dubbelkammarestuga samt byggnads- och fasadmaterialet och färgvalet.

Byggnaden utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet.

Byggnaden blev byggnadsminnesförklarad 1993. Med beslutet följde föreskrifter:

1. Byggnaden får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att byggnadens kulturhistoriska värde inte minskar.
3. Fastigheten får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras utan Länsstyrelsens tillstånd. Området skall hållas i sådant skick att byggnadens karaktär inte förvanskas.

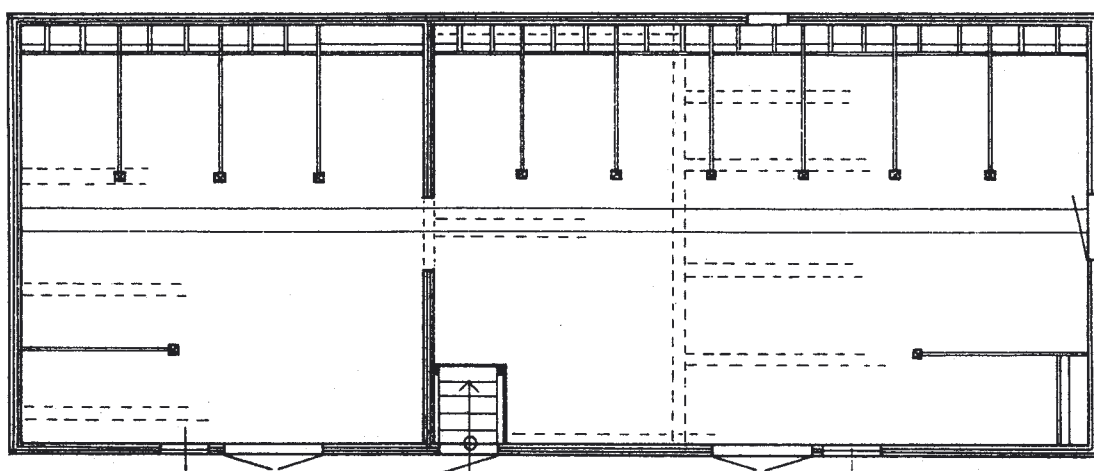
Skyddsnivåer

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

- Byggnadens stomme, fasad- och takmaterial och färgvalet rödfärg.

Nivå 4, hänsyn

- Övriga förändringar.

Nordiska museets uppmättningsritning 1929-33

Vaxblekaren 12 och 13

Vaxblekaregården

Byggnadsminne

Fasad mot Bagaregränd

Fasad mot Arendt Byggnästaresgata

Nordiska museets foto från 1929-33.

Fasad mot öster

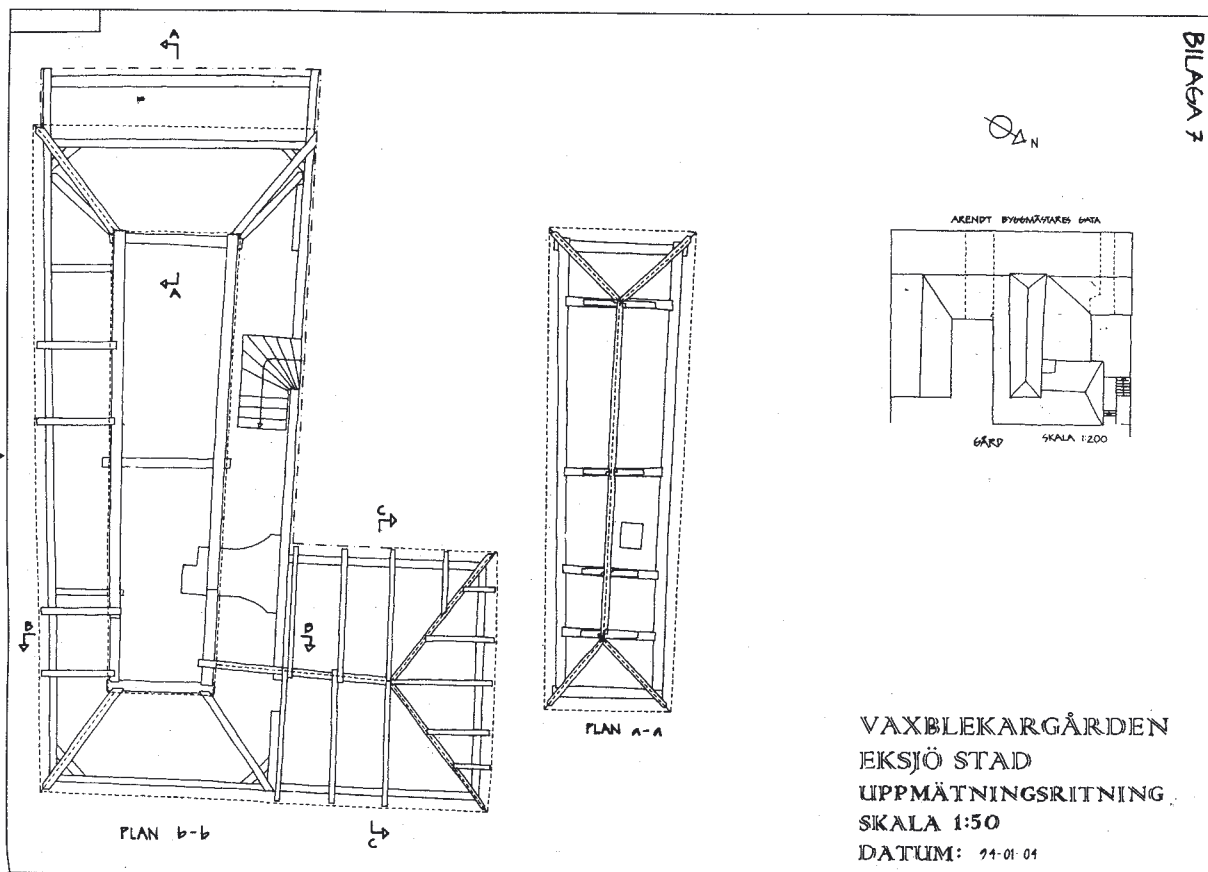

Nordiska museets foto från 1929-33.

Historik

Ursprungsbyggnaden har sannolikt uppförts i mitten av 1600-talet. Fastigheten har haft dokumenterade ägare från 1636 men de har nödvändigtvis inte behövt bo på fastigheten. 1655 bor en Börje Börsson på fastigheten.

Dagens fastigheter har under 1600-1700-talen varit avstyckade i mindre enheter. 1706 utbryter i våld på Aschanska gården varvid den södra byggnaden utefter södra tomtrånsen brinner ner. Det återuppbyggda huset

Uppmättningsritning av takkonstruktionen utförd 1994

kallades då för nybygget och den beteckningen fortlever än i dag. Branden orsakade brandskador på säteritakkonstruktionen norr om. Dessa brandskador är fullt läsbara under takpannorna, varför säteritaket bör ha tillkommit före 1706.

Upe på vinden finns den ursprungliga takbeläggningen kvar, före uppbyggnaden av säteritaket. Den takbeläggningen utgörs av faltak d.v.s. spårade brädor. I samband med ombyggnaden till hotell 2001-2201 hittades väggmålningar. På timret gjordes en dendrokronologisk analys och virket daterades till 1706-1707. Vilket kan vara återvänt, men väggmålningen överensstämde med de tidigare funna, varför timret med stor sannolikhet kommer från byggnaden. Timret satt i bottenvåningen i den byggnadskropp som har säteritak.

1910 önskade dåvarande fastighetsägaren renovera byggnaden exteriört och interiört. Bland annat önskade han ta bort det "ställiga taket" samt byta ut de gustavianska fönstren till de moderna småspröjsade. Stilperioden är nationalromantik. Det blev en hätsk debatt i ortstid-

ningarna liksom i fullmäktige. Debatten pågick flera månader. Till slut lovade fastighetsägaren att behålla det stolliga taket mot att han fick byta fönster. Detta medgav fullmäktige, varför fasaden mot Arendt Byggmästarens gata och övriga fasader förekommer småspröjsade fönster men säteritaket är kvar. Det förekom försök att inköpa fastigheten för att "bevara denna ålderdomliga byggnad åt eftervärlden". Fullmäktige fick inte ihop med tillräckliga medel. Byggnaden omgestaltades fullständigt invändigt. Byggnaderna har genomgått ett flertal genomgripande om- och tillbyggnader. Byggnaderna har haft omfattande vägg- och takmålningar. En del av takmålningarna finns arkiverade på Eksjö museum medan andra är förspikade eller borttagna.

År 2001-02 byggs byggnaderna om till hotell. Några enstaka spegeldörrar finns kvar i byggnaden. Ett antal uppmättningsritningar finns i M o B 's arkiv. På gården står en garagebyggnad, vilken sannolikt tillkommit under tidigt 1900-tal eller möjligen sent 1800-tal.

Nordiska museets anteckningar från 1929-33 ger följande upplysningar:

Utmed Arendt Byggmästares Gata ett tvåvåningshus med röd lockribbpanel, gråputsad sockel, vita sena 12.rutiga fönsterbågar, vita foder och knutbräder. Sadeltak med enkupigt tegel. Övervåningen något utkragad. Körport genom husets mitt från gatan. Tjärade profilerade dörrar med portring.

På gården, i norr och söder utbyggda boningsvinklar från 1900-talet. På gårdens norra sida tvåvåning garage med röd lockribbpanel.

Byggnadsbeskrivning

Byggnaden är i sitt grundutförande utförd i timmer. Takbeläggningen består av betongpannor. Vad som är kvar som original går inte att avgöra. Man ska utgå ifrån att allt är utbytt i sentida material, med undantag av den bärande stommen och takkonstruktionerna. Fasadernas uppbyggnad förefaller dock vara förhållandevis intakta. Fönster är original från 1911. Gårdsmiljön är sentida.

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Det står utom alla tvivel att byggnaderna har höga kulturhistoriska värden, även med vetskap om de omfattande ombyggnaderna. Fasaderna har endast förändrats i begränsad omfattning, med undantag av fönster i sentida utförande.

äteritaket är unikt, eftersom det förekommer oftast på herrgårdar och säterier, men inte i stadsmiljö.

Byggnaden utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet.

Huvudbyggnaderna blev byggnadsminnesförklarade 1991. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaden får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att byggnadens kulturhistoriska värde inte minskar.

År 1993 byggnadsminnesförklarades gårdsbyggnaden. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaden får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att byggnadens kulturhistoriska värde inte minskar.
3. Fastigheten får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras utan Länsstyrelsens tillstånd. Området skall hållas i sådant skick att byggnadens karaktär inte förvanskas.

Skyddsnivåer

Nivå 1, ovillkorlig hänsyn

- De eventuella vägg- och takmålningar, som skulle komma i dagen vid framtida renoveringar.

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

- Byggnadens arkitektoniska uppbyggnad, fasad- och färgmaterial.
- Byggnadernas bärande stomme.
- Fönsternas nationalromantiska utformning.
- Säteritaket och dess konstruktion.

Nivå 4, hänsyn

- Invändiga förändringar, som inte påverkar byggnadernas stomme.

Källor

Ulrika Stigbäcks avhandling – **Inredningsmåleri och målare i Eksjö**. Se vidare litteraturförteckning.

Chalmers tekniska högskola. Byggnadsvård Qvarnarp. Examensarbete 96/97.

Lunds Universitet, Kvartärgeologiska lab. Dendrokronologisk analys 2001.

Kungliga tekniska högskolan. Säteritaket – Från Riddarhuset till Vaxblekaregården. Susanne Rosjö 1994.

Uppmåtningsritningar, Anton Autonov 1992.

Vinskänken 2 Bergmanska gården Byggnadsminne

Gårdsfasader mot väster och norr

Fasad mot Stora Torget

Fasad mot Norra Storgatan

Historik

Fastigheten har varit bebyggd under tidigt 1600-tal. Nuvarande byggnad uppfördes sannolikt tidigt 1700-tal. Byggnaden mot torget byggdes till på gårdssidan, samt förefaller det som att byggnaden höjdes med några timmervarv, troligen under 1800-talet.

Ytterligare ombyggnader genomfördes 1927 för att få större affärslokaler. I byggnaden finns tak- och väggmålningar. Väggmålningarna är i dag dolda medan takmålningarna är synliga. Det är inte fastställt vem som utfört målningarna, men sannolikt har de tillkommit i början av 1700-talet och utförda av Georg Bundij eller Petter Erlandsson Wadsten.

Kvarvarande ursprunglig yttervägg mot gårdssidan. Röd målade fasader, faltak (spårade takbrädor) och rännal av urgröpt stock

Detalj av urgröpt stock som rännadal

Skyltfönster har sannolikt tillkommit under tidigt 1900-tal vilka sedan gjorts större. Delar av källaren förefaller och ger intryck av att vara av betydligt äldre datum än överbyggnaden, sannolikt 1600-tal. Takbrädorna i ett rum är tillverkade genom kilning, en medeltida teknik. Virket kan också vara återanvänt.

Nordiska museets anteckningar från 1929-33 ger följande upplysningar:

Stora Torget – Norra Storgatan, utmed Norra Storgatan ett vinkelbyggt tvåvåningshus med grå liggpanel i bottenvåningen, lockribbpanel i övervåningen.

Butiksfönster jämte sena bruna fönsterbågar. Sadeltak med trekupigt tegel. Åt gården gul lockribbpanel.

Arkitektur och byggnadsbeskrivning

Byggnadens nuvarande exteriör är klassicistisk och härstammar från mitten av 1800-talet. Tidigare har fasaderna varit panelade och rödmålade, i varje fall bevisligen mot gårdssidan (se foto). Byggnaderna är timrade och takbeläggningen utgörs av tvåkupigt lertegel. Fasadpanelen på andra våningen är stående bräder med locklist

Foto av takmålning (Duofotografi)

medan bottenvåningen utgörs av liggande profilerad, fasspont. All panel förefaller vara ålderdomlig, d.v.s. från 1800-talets mitt, med undantag av smärre lagningar, som är utförda i samma profilering. Fönster är sentida men utseendet överensstämmer sannolikt med det ursprungliga. Invändigt i affärslokalen är väggbeklädnaderna sentida medan i övrigt finns ursprungliga väggbeklädnader, såsom i trapphus.

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Byggnaden ska tillskrivas ett högt kulturhistoriskt värde genom att den medverkar påtagligt till helhetskaraktären kring torget.

Bebyggelsen utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet.

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1993. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaden får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att byggnadens kulturhistoriska värde inte minskar.
3. Fastigheten får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras utan Länsstyrelsens tillstånd. Området skall hållas i sådant skick att byggnadens karaktär inte förvanskas.

Skyddsnivåer

Nivå 1, ovillkorlig hänsyn

- Takmålningarna och de för närvarande dolda väggmålningarna.

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

- Fasadernas arkitektoniska uppbyggnad, material, snickeridetaljer och färgsättning.
- De kvarvarande ålderdomliga konstruktionerna på vinden.

Nivå 4, hänsyn

- Invändiga förändringar med undantag av tak- och väggmålningar.

Källor

Ulrika Stigbäcks avhandling – **Inredningsmåleri och målare i Eksjö**. Se vidare litteraturförteckning.

Simon Lindell, Historien om ett hus, och människor som bott och verkat där, Högskolan Jönköping HT 2005.

Vinskancken 3

Hennes nåd Holms gård

Byggnadsminne

Gårdsfasad

Historik

Fastigheten har varit bebyggd på 1600-talet. Nuvarande byggnad ut mot torget har sannolikt uppförts under tidigt 1700-tal. Källaren innehåller dock konstruktioner som förefaller mer ålderdomliga än 1700-tal. Byggnaden innehåller, på andra våningen, dolda takmålningar från tidigt 1700-tal. Fasaden mot torget har genomgått ett flertal förändringar. I samband med besiktning återfanns några av de konsoler som bar fönsterkornischerna på fasaden omkring 1870.

Byggnaden ut mot torget har tillbyggt in mot gården 1915, samt har det funnits en trappa utifrån direkt till vind. 1878 tillkommer ett uthus utefter Nygatan. Tegelbyggnaden uppfördes 1908, som köttbod och lager för den köttbutik som låg i byggnaden utefter Nygatan. År 1998 restaureras fasaderna mot torget och Nygatan, med

Fasad mot Stora Torget

Fasad mot Nygatan

bidrag från Länsstyrelsen och under ledning av antikvarisk kontrollant.

Under åren 2008-09 genomförs en renovering av hela längan utefter Nygatan. Interiört erhåller byggnaden sentida väggbeklädnader av brandskyddsskäl. Trapphus i pärlspont bibehålles. Renoveringen påverkar inte byggnadens exteriör. Vid renoveringen medverkar en antikvarisk kontrollant.

Originalkonsol från när fasaden bestod av träpanel

År 1840

Omkring år 1840. Denna förändring har med stor sannolikhet genomförts. Snickeridetaljer har återfunnits på vinden.

Före 1898

fasad mot Hara Torget
År 1934. Motsvarar dagens fasad

Arkitektur och byggnadsbeskrivning

Samtliga byggnader är timrade med undantag av norra delen av huslängan utefter Nygatan. Takbeläggningsmaterialiet är falsad plåt mot torget och tvåkupigt lertegel mot Nygatan. Trots flera fasadombyggnader bibehåller fasaden sitt klassicistiska formspråk. Fönster är original sedan tillkomsten, sannolikt under senare halvan av 1800-talet. Vid 2009 års renovering åtgärdas fönstren av fönsterhantverkare. Ytterdörrar och port mot Nygatan är original. Porten har renoverats genom hantverksmässiga metoder. Fönster mot torget är sentida medan fönster mot Nygatan är original.

Gårdsbeläggningen förefaller sentida men från 1900-talets början.

Port mot Nygatan

Kulturhistoriskt skyddsvärt

Byggnaderna skall tillskrivas ett högt kulturhistoriskt värde genom att de medverkar påtagligt till helhetskaraktären kring torget.

Byggnaden utgör en del av helheten i det synnerligen betydelsefulla bebyggelseområdet.

Bebyggelsen blev byggnadsminnesförklarad 1993. Med beslutet följde skyddsföreskrifter:

1. Byggnaden får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggnadsområde eller på annat sätt förändras.
2. Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att byggnadens kulturhistoriska värde inte minskar.
3. Fastigheten får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras utan Länsstyrelsens tillstånd. Området skall hållas i sådant skick att byggnadens karaktär inte förvanskas.

Skyddsnivåer

Nivå 1, ovillkorlig hänsyn

- De eventuella takmålningarna

Nivå 2, kvalificerad hänsyn

- Fasadernas arkitektoniska uppbyggnad, material, putsstruktur och färgsättning.
- Ålderdomliga konstruktioner i källaren under byggnaden utefter torget.
- Trapphusens vägg- och takbeklädnader.
- Originalfönstren och porten mot Nygatan.

Nivå 4, hänsyn

- Invändiga förändringar med undantag av takmålningarna.

Källor

Ulrika Stigbäcks avhandling – **Inredningsmåleri och målare i Eksjö**. Se vidare litteraturförteckning.

Chalmers tekniska högskola. Byggnadsvård Qvarnarp. Examensarbete 2001/2002.